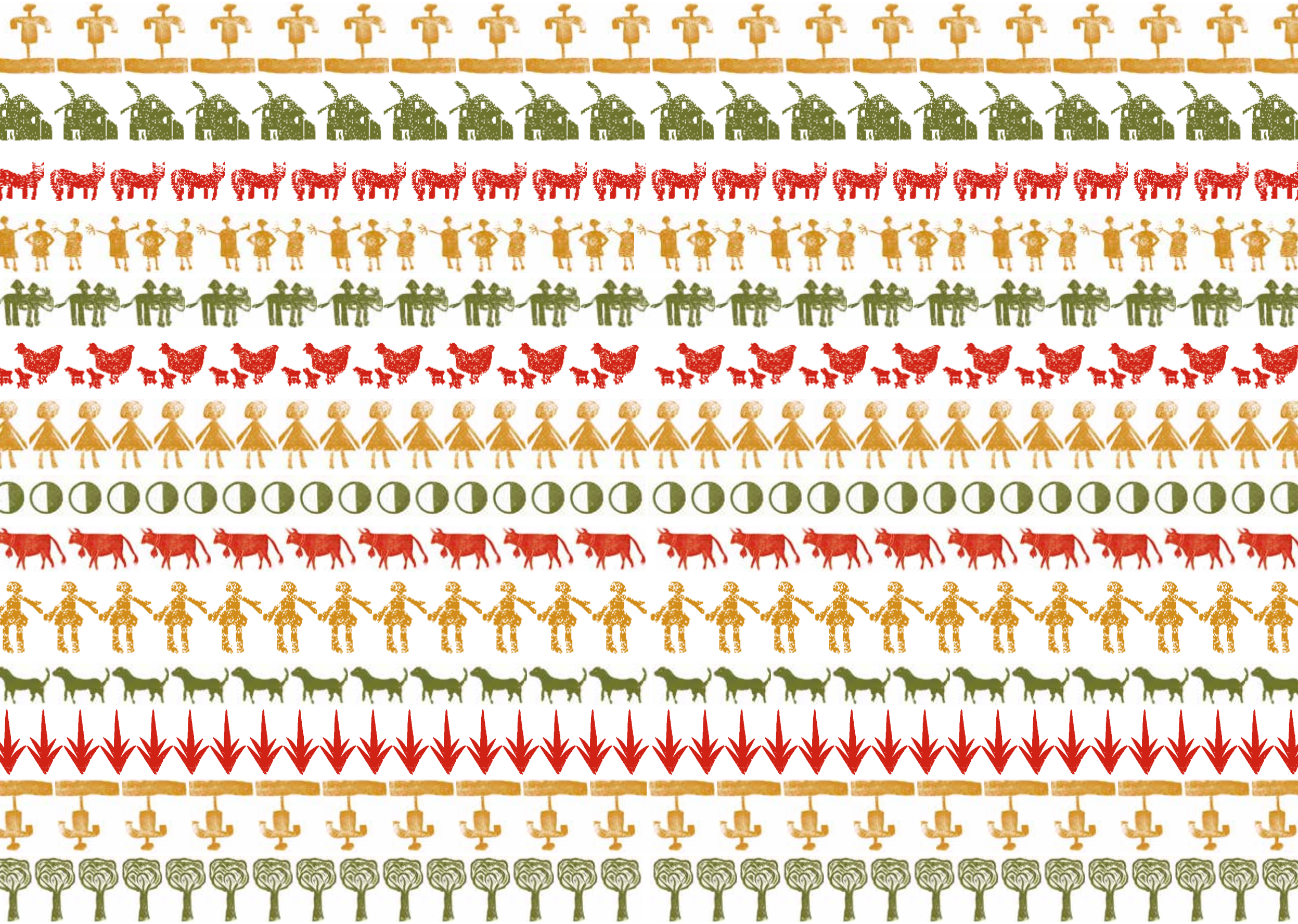

RECONeixENÇA

El nostre primer treball el dediquem als mai oblidats figolans, espargits arreu de Catalunya i Europa. Per ells es la primera plana del nº 1 de la nostra revista, creient pagar-los encara que en molt poc, ja que aquest treball es petit, pero no així l'esforç i agraiment vers aquells que no veient Narieda, es recorden dels petits, que es troben als seus peus, delirosos d'esser homes forts i sans d'enteniment.

Aquet regal tant preciat, el més útil que'ns podieu fer, el més necessari per omplir les nostres ambicions, serà la fita d'una nova cultura a fonamentar i la prova que'ns haveu donat de carinyo a la nostra petita terra, sempre més la guardarem al nostre cor.

Els petits figolans.

Narieda,
la veu dels nens
i nenes amb lletra
d'impremta

**Narieda,
la veu dels nens i nenes amb lletra d'impremta**

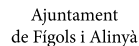
© Disseny coberta: Ramon Berga
Coordinació: Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, Associació Lo Caliu
Figolà i l'Ajuntament de Figols i Alinyà
Edita: Associació Lo Caliu Figolà i Edicions Salòria

Edicions Salòria, S.L.
Passeig del Parc, 26, baixos
La Seu d'Urgell
www.edicionssaloria.com
edicionssaloria@gmail.com
Instagram: edicionssaloria
Facebook: EdicionsSaloria
Twitter: SaloriaEdicions

Primera edició: novembre 2021
Disseny i maquetació: mcortinaarpa.cat

ISBN: 978-84-124671-6-1
DL L 157-2022
Imprès a GoPrinters

Amb el suport de:

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com). Tots els drets reservats.

Aquest llibre no hauria estat possible sense l'empenta i la tenacitat de la Montse i la Mireia, representants de l'associació Lo Caliu Figolà, que han sabut trobar a les persones adequades, per poder fer realitat aquesta publicació.

Índex

Pròleg a l'edició	11
--------------------------------	-----------

Narieda, context històric

Narieda, ochenta y cinco años después	21
Narieda, la revista, els mestres i l'escola	35

Narieda, la impremta a l'escola

La premsa escolar: naixement i desenvolupament d'una experiència editorial nova	49
Eines de comunicació i de sociabilitat	57

Narieda, renovació pedagògica

L'Escola Lavínia i les tècniques Freinet	63
Escola de Fígols, anys vuitanta. Retalls d'una experiència innovadora	71

Narieda, versió en facsímils

Octubre 1935 - Juliol 1936

1. Número 1, octubre de 1935	84
2. Número 2, novembre i desembre de 1935	100
3. Número 3, gener i febrer de 1936	120
4. Número 4, març de 1936	138
5. Número 5, abril de 1936	156
6. Número 6, maig de 1936	172
7. Número 7, juny i juliol de 1936	190

Annexos

Annex 1. Total d'alumnes i tipus de contingut publicat a cada número de Narieda	208
Annex 2. Relació d'alumnes i total de participacions (textos i clixés) a cada número de Narieda	210
Annex 3. Relació d'alumnes participants en els continguts publicats a Narieda	214
Annex 4. Relació de l'intercanvi de Narieda amb altres revistes escolars	224

Entitats col·laboradores	228
---------------------------------------	------------

Col·laboracions particulars	229
--	------------

Joan Sarradell.

Pròleg a l'edició

Els set exemplars de la revista que teniu a les vostres mans, *Narieda*, són autèntics tresors i en ells aflora el millor d'un sistema educatiu innovador, el mètode Freinet, explicat en lletres d'impremta a través dels seus protagonistes, els nens i les nenes de "les Escoles Nacionals de Fígols d'Organyà" del curs escolar 1935-1936. També representen un testimoni excepcional per la seva integritat, ja que ha arribat a les nostres mans l'edició completa de la revista, integrada per 7 números, el primer dels quals es va publicar l'octubre de 1935 i el darrer al mes de juny-juliol de 1936, tot just al començament de la Guerra Civil Espanyola. Són, en el seu conjunt, el testimoni d'una regeneració pedagògica que, més de 80 anys després, encara ara continua essent absolutament vigent i innovadora.

La història d'una troballa

La col·lecció de la revista *Narieda* que es reproduïx ara en forma de publicació facsímil, és l'única de la qual es té notícia i procedeix del fons Joan Sarradell, l'alumne més brillant i actiu que hi va participar en la seva impressió, i responsable del nom de la publicació, un homònim de la muntanya que domina la localitat de Fígols. Originari de Voloriu, el nen recorria a peu i a diari els 8 quilòmetres (4 d'anada i 4 de tornada) que el separaven de l'escola on destinava el temps del dinar al treball amb la impremta del col·legi. Aquesta col·lecció va ser cedida generosament per la seva filla, Rosa Sarradell, el mes de maig de 2021 a

l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell per a la seva digitalització i difusió. La seva conservació constitueix un cas extraordinari tenint en compte que gran part de les publicacions escolars impreses que seguien el mètode Freinet a Espanya, han arribat als nostres dies de forma fragmentada. Un fet excepcional que troba la seva explicació en una preciosa història d'amor per part d'un nen a un sistema educatiu, a un mestre i a la seva pròpia família; en Joan Sarradell, un infant de 12 anys que al poc d'imprimir les darreres paraules amb la impremta de l'escola, es veurà obligat a deixar els estudis i el seu somni d'esdevenir mestre per la mort dels seus germans grans a la Guerra Civil i que, anys després, llegirà com un tresor els seus quaderns a la seva neta, Noemí Tugues Sarradell, en assabentar-se, orgullós, que ella prendria el relleu del magisteri.

La troballa va venir precedida per l'aparició, dos mesos abans, d'un parell de quaderns de la revista, corresponents, en concret, als números 3 (gener-febrer de 1936) i 6 (maig de 1936). Aquests exemplars es trobaven a l'interior d'unes maletes que dormien a les golfes d'una de les cases de Fígols, cal Borges, i van ser localitzades gràcies a la curiositat i interès de Mar Garcia així com a la gentilesa del seu titular, Tomàs Samper. A partir d'aquí, a iniciativa de Mar Garcia, en estreta col·laboració amb l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, l'Associació Lo Caliu Figolà, l'Ajuntament de Fígols i Alinyà i el Consell Comarcal de l'Alt Urgell, es va dur a terme, a càrrec de l'Arxiu, una edició de cortesia dels exemplars que fou distribuïda entre els veïns del poble de Fígols amb motiu de la festivitat de Sant Jordi de 2021.

La col·lecció completa recull les anècdotes, experiències i somnis de 38 escolars, 21 nenes i 17 nens, d'entre 6 i 14 anys, que són els protagonistes de 77 històries escrites majoritàriament en català, amb 63 aportacions, però també en castellà, amb 14 textos. En la majoria de casos, els

mateixos impressors eren també els responsables de l'elaboració dels dibuixos i clixés, però en moltes ocasions es donen col·laboracions entre alumnes. En els annexos, al final d'aquesta edició facsímil, trobareu la relació dels nens i nenes participants i els seus escrits.

Justificació i estructura de la publicació

L'edició en facsímil de *Narieda* s'estructura en tres blocs clarament diferenciats: un apartat de textos introductoris, la reproducció dels originals i una secció d'annexos amb estadístiques extretes de l'estudi del seu contingut. L'objectiu és facilitar la contextualització, lectura i anàlisi dels exemplars des d'una perspectiva integral que no exclou, d'altra banda, la consulta o lectura individualitzada de cada secció.

El primer bloc, el dels textos preliminars, està integrat per sis aportacions distribuïdes uniformement en tres àmbits temàtics que permeten entendre l'origen, abast i significació de *Narieda* com ara el del context històric, la impremta i la pedagogia, redactats per professionals procedents de l'àmbit de la recerca històrica, el sector editorial i el món educatiu.

Des de la perspectiva històrica, s'inclouen els textos de Fernando Jiménez i Sergi Bernal. El primer, professor de la Universidad Nacional Autónoma de México, esdevé un dels més destacats investigadors al voltant de la propagació de la metodologia Freinet a Espanya i, molt especialment a la província de Lleida i, posteriorment, a Barcelona. A través de les seves pàgines descriu la seva evolució, des de la constitució del grup *Batec* per part d'uns mestres entusiastes fins a la creació de la Cooperativa Española de la Técnica Freinet, l'òrgan oficial del moviment i del que formaren part el matrimoni de mestres que impulsaren *Narieda*, José Bonet i Teresa Bonjoch a la que, com a

primícia, Fernando Jiménez, reivindica i rescata del silenci historiogràfic. De forma complementària i també com a novetat, Sergi Bernal recupera de l'oblit a la mestra de Canelles, Josefa Pont. Bernal és, en l'actualitat, el màxim divulgador del moviment freinetià a Espanya a través de la recerca que, des de fa dotze anys, duu a terme sobre el mestre republicà Antoni Benaiges, on des d'una perspectiva vivencial i amb l'ús de les noves tecnologies recrea les seves aportacions a través de tallers d'impremta, assessorament d'obres teatrals i eines de geolocalització d'escoles freinetianes durant la República arreu de l'Estat, on ara ja es troba accessible la de Fígols.

Dins de l'apartat destinat a la impremta a l'escola, la present edició compta amb la col·laboració d'Albert Royo, investigador de la premsa històrica a la província de Lleida, objecte de la seva tesi doctoral, el qual recrea el context històric i social de l'origen de la premsa escolar en tant que una nova forma d'experiència editorial on posa de relleu el fet que *Narieda* és l'única revista escolar apareguda a la vessant occidental del Pirineu català des d'inicis del segle passat fins a la Guerra Civil Espanyola. Completa aquesta secció el text d'Isidre Domenjó, tècnic de cultura del Consell Comarcal de l'Alt Urgell i el principal i més important editor de premsa local a la Seu d'Urgell al llarg dels anys 80 i 90 del segle xx.

Tanquen les introduccions, els treballs de Montserrat Camps i Carme Llimós amb una aproximació a la metodologia Freinet des de l'àmbit de la reforma pedagògica. Tot i que el seu contingut se situa cronològicament fora del període d'activitat de *Narieda*, el seu interès rau en posar de manifest la vigència i importància d'una metodologia que formà part de l'essència de moviments reformadors de l'ensenyament al llarg del tardo franquisme i dels primers anys de la democràcia, tant en entorns urbans com

rurals, en un clar paral·lelisme amb el desig reformador de la Segona República després de la dictadura de Primo de Rivera. Camps, ho fa des de la seva experiència com a pionera en la reintroducció de Freinet a l'Escola Lavínia al barri de les Corts de Barcelona i Llimós, a la mateixa escola de Fígols, quaranta anys després, amb alumnes que, en alguns casos, eren nets dels escolars impressors. En tots dos casos, l'esperit dels integrants de *Batec* trobà el seu mirall en els pedagogs Alexandre Galí i Isabel Arqué, respectivament.

Reprement l'esperit col·laboratiu de Freinet

Els escrits i documents que ara esteu a punt de llegir continuarien en l'oblit si no fos per la col·laboració entusiasta i desinteressada dels titulars de la documentació, ja esmentats; de l'Associació Lo Caliu Figolà, per la valentia i decisió en tirar endavant l'edició; de l'alcalde de l'Ajuntament de Fígols i Alinyà, Ignasi Finestres, pel seu suport incondicional; de Marcelí Pascual, editor d'Edicions Salòria, així com del seu equip, per la seva dedicació; dels autors dels textos introductoris, per la seva desinteressada aportació amb el seu coneixement; de Montse Finestres, per la seva incansable recerca; de Carme Bonet Bonjoch i d'Ariadna Contel, filla i besnéta, respectivament, del matrimoni de mestres que impulsaren *Narieda* per les seves aportacions documentals; d'Isidre Domenjó per cercar la col·laboració de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell en el moment del descobriment dels primers exemplars i també de Sergi Bernal i Albert Royo, investigadors que, ara fa quatre i tres anys, respectivament, varen posar l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell sobre la pista de *Narieda*; i també de les desenes de particulars i institucions, públiques i privades, que han contribuït amb el finançament de l'edició. I no vull finalitzar aquestes paraules sense agrair la implicació de

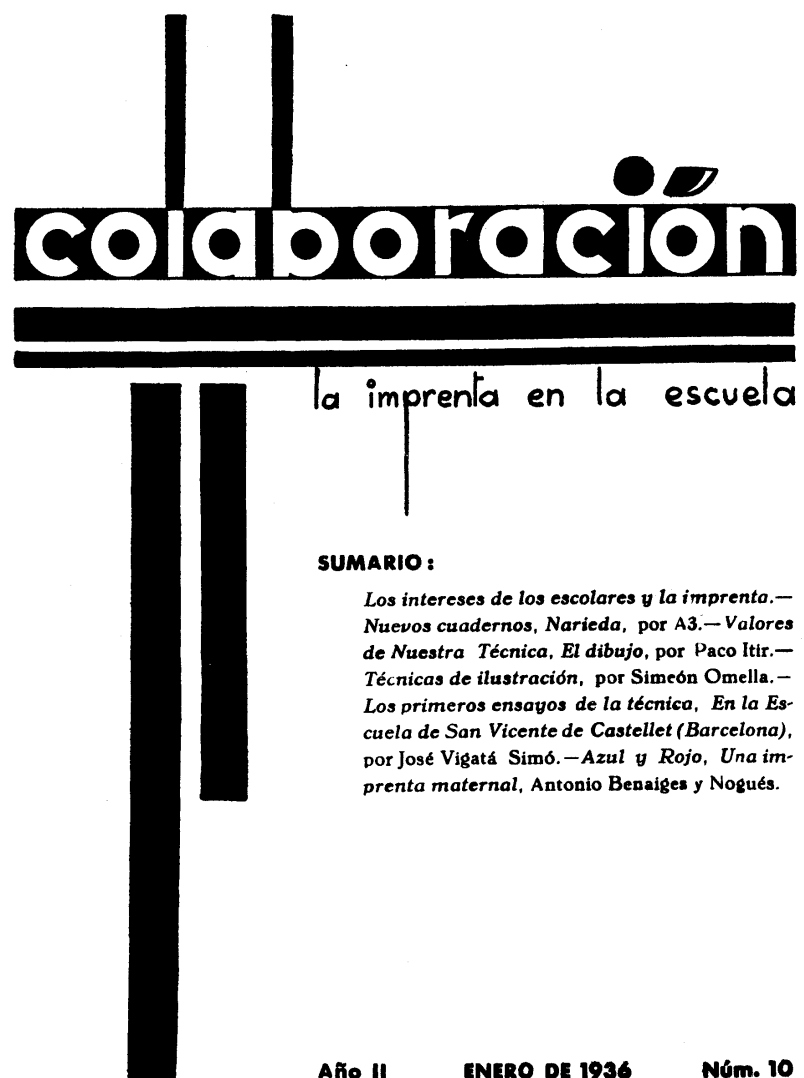
l'equip de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell i, molt especialment, a Verónica Rapalino, adjunta de direcció, per la seva decisiva participació en la coordinació científica d'aquesta obra.

Julio Quílez Mata
Director de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell

Caixa de lletres utilitzada en la impressió Freinet.

© Sergi Bernal Ferrando.

SUMARIO :

Los intereses de los escolares y la imprenta.—
Nuevos cuadernos, Narieda, por A3.—*Valores*
de Nuestra Técnica, El dibujo, por Paco Itir.—
Técnicas de ilustración, por Simeón Omella.—
Los primeros ensayos de la técnica, En la Es-
cuela de San Vicente de Castellet (Barcelona),
por José Vigatá Simó.—*Azul y Rojo, Una im-*
prenta maternal, Antonio Benaiges y Nogués.

Año II ENERO DE 1936 Núm. 10

199

Narieda

**Context
històric**

Revista Colaboración, la imprenta en la escuela.

Edició núm. 10. Gener de 1936.

Teresa Bonjoch Salafranca i Josep Bonet Rosiñol.

© Carme Bonet Bonjoch.

Narieda, ochenta y cinco años después

A la memoria de Miquel Jaume i Campaner
con gratitud por el magnífico resguardo y
difusión de los cuadernos escolares Freinet.

[...] nada tan adecuado como la técnica
Freinet con sus cuadernos de trabajo vividos.

LOS REDACTAN, ILUSTRAN E
IMPRIMEN LOS MISMOS NIÑOS.
UN TESORO.

(Cuaderno *Vida infantil*, núm. 5, escuela
de niños de Aviá, Barcelona, diciembre, 1933).

Escribí estas páginas, con sumo cuidado, en una veintena de días, pero su contenido tiene una larga historia. A continuación, procuraré explicarme: iré de lo reciente a lo añejo.

Recibí una atenta invitación del Arxiu Comarcal del Alt Urgell para escribir este artículo. Gustoso acepté. En noviembre de 2021, en un encuentro de investigadores freinetistas realizado en Castellón de la Plana, recibí una gratísima noticia. La profesora Andrea Catarino García, en el comunicado que presentó, me dejó con la boca abierta cuando dijo de sopetón que había aparecido un ejemplar de los cuadernos escolares *Narieda* (Fígols d'Organyà), y por supuesto, presentó alguna evidencia periódica de lo que explica en su tesis de doctorado, a punto

de ser defendida. Yo sabía que en 1936 los escolares de ese poblado habían publicado dicho cuaderno, pero lo daba por extraviado, salvo el ejemplar núm. 6, correspondiente a mayo, celosamente custodiado por el profesor Miquel Jaume Campaner, en Palma, Mallorca (a Miquel y al ejemplar los conocí en la visita que hice a esa ciudad en verano de 2004). En la portada consta un dato muy importante: los cuadernillos fueron editados por “las escuelas” (plural) de Fígols. Al momento, yo llevaba catorce años buscando los ejemplares. En 1995 estuve en el Archivo General de la Administración (AGA) en Alcalá de Henares y conseguí información de dos maestros, de los que supe los nombres por lo que digo enseguida. Resulta que, en 1994, con el auxilio de datos extraídos de unos viejos libros sobre maestros y escuelas de la provincia de Lérida, pude aclarar que en 1935 había dos escuelas en Fígols d’Organyà: la de niñas y la de niños. La primera estaba regentada por la maestra Teresa Bonjoch Salafranca, y el maestro José Bonet Rosiñol atendía a los niños.¹

1. Estos son los datos del AGA: Teresa Bonjoch Salafranca nació en Mollerusa, Lérida, el 1 de abril de 1912; sus padres fueron Pedro Bonjoch Batallé (comerciante) y Carmen Salafranca Lladós; se tituló en la Escuela Normal de Lérida en 1931; obtuvo en propiedad la escuela de niñas de Fígols de Orgañá en noviembre de 1934; y en el proceso de depuración franquista fue inhabilitada para el desempeño de cargos directivos y de confianza. El 17 de abril de 1940 se reincorporó a la escuela de Fígols [expedientes 7874-47, caja 32/09801 y 235-42, caja 32/12711]. José Bonet Rosiñol nació en Sénia, Tarragona, el 24 de mayo de 1910; sus padres fueron José Bonet Forné (comerciante) y Enriqueta Rosiñol Melgosa; tuvo dos hermanos maestros: Arturo y Juan; se tituló en la Escuela Normal de Barcelona en 1931; obtuvo en propiedad la escuela de niños de Fígols de Orgañá en noviembre de 1934; y en el proceso de depuración franquista fue confirmado en el cargo [expedientes 7874-85-32/09801 y 634-5 32/13338].

Debo confesar que durante mucho tiempo atribuí la paternidad exclusiva de *Narieda* al maestro Bonet, según lo que explico poco más adelante. Se preguntará el lector cómo es que tuve la inquietud y el buen tino de identificar tempranamente a los dos maestros. La respuesta es sencilla, y llego así al principio de mi andanza tras *Narieda*: en 1990 tuve en mis manos la fotocopia de los quince ejemplares de una publicación, fundamental para estas páginas, titulada *Colaboración. Boletín de la Cooperativa Española de la Técnica Freinet* (1935-1936). Resulta que en *Colaboración* encontré dos referencias importantes.

En el ejemplar número 5, correspondiente a julio de 1935, en las páginas 36 y 37, se encuentra la primera lista general de accionistas de la mentada cooperativa; relación que casi al final, con el núm. 50, incluye como colaboradora a la “Escuela Nacional, Fígols de Organyà (Lérida)” (*sic*). No aparece, en cambio, el nombre de ninguno de los dos maestros, pues, según la información del boletín, debe quedar claro al lector, la cooperativista era la escuela (y no las escuelas, como se sabe ahora con certeza. Ignoro el porqué de la omisión del plural en la lista). Esa anotación, en singular, fue la causante de mi inclinación, por simple intuición y prácticas dominantes del momento, hacia la figura del maestro Bonet, mismo que, ya he dicho, no estuvo solo en la apasionante experiencia. En algún momento supe por el periódico *El Magisteri Lleidatà*, del 12 de marzo de 1936, que a la redacción había llegado un ejemplar del cuaderno de las escuelas (plural) de Fígols d’Organyà.

También, en *Colaboración*, vi escrita por primera vez la palabra *Narieda*. El vocablo consta en el boletín número 10, correspondiente a enero de 1936, en la página 95. Allí está una noticia, firmada por la abreviatura 3A, titulada “Nuevos cuadernos. *NARIEDA*, publicación mensual de la escuela de Fígols d’Orgañá (Lérida)” (*sic*), y la nota

consta de seis pequeños párrafos de los que transcribo lo fundamental:

"Fígols d'Orgañá. Nada menos que un pueblo situado en las montañas del Pirineo catalán. Nada menos que una escuela rural. Auténticamente rural.

[...] ya podemos nosotros presentar, no una, sino varias escuelas rurales que realizan una labor nueva, de escuela nueva, activa, en colaboración, en perfecta colaboración.

[...] Hoy es *Narieda* la nueva publicación que surge en este florecer de la escuela popular. Y con qué gusto consignamos este cuaderno, que con solo el nombre se tiene ya la sensación de algo exquisito, de buen gusto. No nos cansaríamos de decir: *Narieda*."

En adelante interesan ya los escritos de los niños. Todas sus cosas. Sus juegos. Sus pensamientos. Sus trabajos.

La noticia anterior, en la que no constan los nombres de los maestros José y Teresa, sin duda, se vincula directamente con ellos y con la relación general de accionistas referida.

Ya está dicho que *Colaboración* era el órgano de difusión de la Cooperativa Española de la Técnica Freinet, pero falta que, a continuación, exponga algunas generalidades de dicha entidad.²

La cooperativa nació a finales de 1933, se dio aviso de ella en Puigvert de Lérida, aunque un año antes comenzaba a idearse su existencia. Dos maestros, a partir de los últimos meses de 1932, se empeñaron en esa aventura: José de Tapia, maestro cordobés, desde la escuela de Montolíu

2. Estoy preparando un libro en el que explico ampliamente la organización, funcionamiento y logros de la cooperativa, incluyendo el intercambio de las publicaciones escolares.

de Lérida, y Patrio Redondo, maestro castellano, desde la escuela de Puigvert de Lérida. Los acompañaban, desde Madrid el profesor Manuel J. Cluet y, ya entonces en Barcelona, el profesor Jesús Sanz y el inspector escolar Herminio Almendros. Los cinco suscribieron el reglamento de la cooperativa que fue inscrito en septiembre de 1933 en el Registro de Cooperativas del Ministerio de Trabajo y Previsión. El maestro Tapia fue todo el tiempo el delegado-administrador de la cooperativa.

El reglamento está en un folleto, hecho con la imprenta Freinet de la escuela de Puigvert de Lérida, y en el artículo tercero se consigna que uno de los fines de la cooperativa es "Adquirir, fabricar y hacer circular por medio de sus adherentes y en las condiciones más ventajosas posibles todo el material necesario para el desarrollo de la 'Técnica Freinet' (la imprenta escolar) en las escuelas".

Más adelante explicaré qué es eso de la técnica Freinet y la imprenta escolar. Por el momento sugiero al lector que tenga en cuenta esta información: el cuaderno *Narieda* fue confeccionado conforme a esta técnica y con esa imprenta. Josep Choi, a sus 7 añitos, autor en el primer ejemplar del cuaderno, dice sin más: "M'agrada molt l'imprenta perquè és nova i podem escriure sense llapis i ploma" (¿no es maravillosa la soltura?)

Pronto se fueron uniendo más educadores a los trabajos y difusión del movimiento. En 1934 estaban en marcha las actividades de la entidad, que publicó un primer documento de cuatro páginas, antecedente del boletín *Colaboración*, bajo el título *Recomendaciones*; ahí quedó esbozado lo principal de la cooperativa hasta aquel momento: localidades, escuelas y maestros participantes, cuadernos escolares publicados, información y costos de la imprenta y materiales accesorios, así como el aviso de la celebración del primer congreso de la imprenta en la escuela a realizarse, en julio

de dicho año, en las instalaciones de la Escuela Normal de Magisterio Primario de Lérida. Esa escuela fue el domicilio social inicial de la cooperativa, entidad que en 1935 se trasladó a Barcelona, conforme a lo establecido por los estatutos de la cooperativa de ese año. Lo anterior fue propiciado por el hecho de que en la provincia de Barcelona se concentraron las plazas de trabajo de Almendros, Redondo, Sanz y Tapia, entre muchos otros. El centro de gravedad de la cooperativa se desplazó de Lérida a Barcelona. En julio de 1935 se celebró el segundo congreso en la ciudad de Huesca, localidad significativa para la entidad por el destacado desempeño del maestro Simeón Omella desde 1932. Finalmente, el tercer congreso estaba por celebrarse en julio de 1936 en la ciudad de Manresa (Barcelona), pero el estallido de la guerra civil lo abortó. Con esa guerra desapareció para siempre la Cooperativa Española de la Técnica Freinet.

En marzo de 1935, y por acuerdo emanado del congreso de Lérida, comenzó a publicarse *Colaboración*. Se editaron quince ejemplares, y la guerra también dio al traste con tal boletín. Afortunadamente se conservan los quince ejemplares, publicados en Barcelona, forman parte de un libro facsímil.³

Gracias al boletín se tiene información de la cooperativa y el trabajo de sus socios. Algunos de éstos solían escribir artículos interesantes e ilustrativos. El boletín da cuenta de los maestros integrantes de la cooperativa, señala las escuelas y localidades en las que tenía presencia. El boletín refiere datos de las publicaciones realizadas por la coope-

rativa, tal es el libro de C. Freinet, *La imprenta en la escuela. Técnica nueva de educación popular*, publicado en 1936 en Vilafranca del Penedés. El boletín arroja datos de los títulos de los cuadernos escolares, arropados por la cooperativa, hechos con la imprenta Freinet por los escolares. Tal es el caso de *Narieda*. El boletín se refiere al intercambio escolar como actividad fundamental realizada en las escuelas regentadas por los cooperadores. Los niños escribían, ilustraban y publicaban sus respectivos cuadernos, para después ofrecerlos en intercambio con el resto de las escuelas hermanas. *Narieda* participó de ese intercambio, está registrado en sus páginas. Con el tiempo, el intercambio se extendió, incluso se tuvo con escuelas que, sin ser seguidoras de la técnica Freinet, practicaban la hechura y el intercambio de periódicos. Quedaron en el camino otras actividades proyectadas por la cooperativa: la radio y el cine, entre ellas. El boletín, por supuesto, invitaba a la formación de cooperativas escolares, tema poco explorado hasta el momento.

Del nombre de la cooperativa se desprende que estaba formada por educadores de toda España, aunque predominaban quienes ejercían en Cataluña. En números redondos se habla de un total de 79 accionistas en el año 1936: maestros, inspectores, profesores normalistas, escuelas como tales (es el caso de Fígols) y un par de entidades diversas. Del total de accionistas, eran mujeres únicamente 11 maestras. Para 1936 estaban presentes en la cooperativa variadas escuelas (ciudadinas y rurales) de diversos puntos de España, unas 68: 29 de Barcelona, 20 de Lérida, 4 de Huesca, 3 de Gerona, 3 de Madrid, 2 de Castellón de la Plana, así como una en las localidades siguientes: Burgos, Cáceres, Galicia, Mallorca, Soria, Tarragona y Valencia.

3. Fernando Jiménez, *Freinet en España. La revista 'Colaboración'*, Ediciones Universitarias de Barcelona, 1996.

Las escuelas, maestros y estudiantes de la cooperativa alcanzaron a publicar 42 títulos de cuadernos escolares de los que se tiene noticia. De esos títulos, solamente 4 corresponden a la provincia de Lérida: *Corbins* (Corbins, 1935), maestro Juan B. Viñes Illa; *Inquietud* (Menàrguens, 1935), maestros José Casamajó Palau y Luis Aige Ferrer; *Cultura infantil* (Arbeca, 1936), maestro Rosendo Jaime Vigatà Simó; y *Narieda* (Fígols d'Organyà, 1935), maestros José Bonet Rosiñol y Teresa Bonjoch Salafranca. Puede agregarse a la lista un cuaderno hecho de manera muy parecida, aunque con una imprenta no necesariamente Freinet, en una escuela no registrada en la cooperativa; asunto por ser estudiado: *L'amic* (Cervera, 1936), José Sabaté Riu (director de escuela graduada, acompañado por maestros y maestras).

Falta agregar que la cooperativa tiene un antecedente en el conocido Grupo *Batec* surgido en Lérida en momento impreciso. El grupo arropaba a inquietos maestros de esa provincia que se reunían algunos domingos, en diversos poblados, para conocer, discutir, defender y convivir. Las reuniones eran conocidas como los batecs del *Batec*, y los integrantes como batequistas. En un batec, de Puigvert de Lérida, nació la cooperativa a finales de 1933. No todos los batequistas alcanzaron a utilizar la imprenta para componer cuadernos escolares. Solamente tuvieron el preciado instrumento: José de Tapia y Bujalance, escuela de Montolíu de Lérida, cuaderno *Colección escolar de Libros Vividos* (1932); Patricio Redondo Moreno, escuela de Puigvert de Lérida, cuaderno *L'afany* (1932); Antonio Claverol Castells, escuela de Corbins, cuaderno *Veu infantil* (1933), (antecesor del cuaderno *Corbins* referido); Ginés Puig Solés, escuela de Almacellas, cuaderno *Pàgines viscudes* (1933);

así como Jacinto Pallejá Sanclement, Os de Balaguer, cuaderno *Albada* (1933).⁴

El cuaderno *Narieda*, alma facsímil de este libro, es el resultado de una práctica escolar singular, muy arriesgada y hasta subversiva, basada en la técnica del texto libre a través del uso de la imprenta escolar Freinet. Es el momento de decir que “Un texto libre tiene que ser auténticamente libre. Es decir, ha de estar escrito cuando se tiene algo que decir, cuando se experimenta la necesidad de expresar [...] algo que bulle en nuestro interior”.⁵ Eso es lo que pasaba a los escolares de Fígols. Sí, en resumidas cuentas, los cuadernillos agrupan textos libres, es decir, textos en los que los niños y niñas expresan sin cortapisas, pero con responsabilidad, sus pensamientos y sentimientos; de ello será testigo el lector cuando tenga esos textos ante sus ojos.

La composición del texto libre se corresponde con unos postulados, con una concepción educativa viva que la ilumina con gran intensidad y acierto. Detrás de tales prácticas y postulados, por supuesto, se encuentra un inspirador, un autor francés llamado Célestin Freinet (1896-1966). Explicar quién fue Freinet y exponer su concepción educativa es una empresa que rebasa los límites de estas páginas, hay rica bibliografía.⁶

Simplemente diré que, a partir de 1924, Freinet puso a Gutenberg al servicio de la libre expresión en la escuela. Freinet sustentó su pedagogía en el buen sentido de

4. Fernando Jiménez, *Batec. Historia de vida de un grupo de maestros*, Editions de la Universitat de Lleida, 2007.

5. Célestin Freinet, *El texto libre*, Editorial Laia, BEM, 8, Barcelona, 1984, p. 16.

6. Por ejemplo, Georges Piaton, *El pensamiento pedagógico de Célestin Freinet*, Ed. Marsiega, Madrid, 1975.

campesino que tuvo, en el cooperativismo, en el trabajo dignificante y gozoso que lo caracterizó, en el tanteo que nunca dejó de lado (búsqueda permanente en un mundo escolar inacabado: si te equivocas, sé humilde, procede con sencillez, rectifica, vuelve a empezar, el ascenso es apasionante). La pedagogía de Freinet surgió con carácter eminentemente popular, al servicio de los hijos de obreros y campesinos.

Y *Narieda* se confeccionó con una imprenta Freinet. Y *Narieda* se compone de hermosos textos libres escritos e ilustrados por escolares que, sin proponérselo ellos, ni sus maestros, se convirtieron en verdaderos historiadores que nos dan a conocer cosas de lo que pasaba en su pueblo y escuela (sobre el porqué del nombre del cuaderno; acerca de la relación que guardaban con los alumnos de la escuela mixta de Canellas, regentada por una maestra, quienes manifiestan su admiración por el cuaderno de los niños y niñas de las escuelas de Fígols, etc.). Y *Narieda*, como lo anticipé, se intercambiaba con otros cuadernos: los escolares se expresan de “aquest camvi de periodics que tant ens agrada i anima”. En muy poco tiempo, y de ello también da cuenta *Narieda*, el cuaderno llegó a trece escuelas de las que recibía los cuadernos *Avant*, *Batec*, *Cultura infantil*, *El Carol*, *Endavant!*, *L'amic*, *L'alegria d'Oló*, *L'escolar*, *Llum!*, *Roldán*, *Treball*, *Sempre Avant*⁷ y *Vida escolar*.

El porqué de los facsímiles. Desde hace muchos años soy partidario de la formación de libros facsimilares con

7. Cuaderno de los alumnos del maestro José Ragull Vilaró, escuela de Corbera de Llobregat (Barcelona). Descubrí la identidad gracias al ejemplar 7 de *Narieda*; quedo eternamente agradecido con los autores, esos niños historiadores.

publicaciones Freinet. El primer ejemplar en el que tuve oportunidad de participar es el volumen ya citado que contiene los ejemplares de *Colaboración*. El libro que el lector tiene en sus manos corresponde al cuarto volumen que recoge cuadernos escolares de igual número de escuelas de Lérida. Por orden de aparición: *Inquietud* (Menàrguens), *Colección escolar de Libros Vividos* (Montoliu de Lérida), *L'afany* (Puigvert de Lérida)⁸ y ahora llegó el turno a *Narieda*.

Freinet practica una actividad de clase llamada “diario mural” que consta de cuatro columnas, con rubros, para hacer anotaciones durante la semana. Los niños ponen sus críticas, felicitaciones, lo que quieren y las cosas hechas.

Sigo esa usanza de Freinet para cerrar este texto. Critico a las personas y circunstancias que, en el contexto de la guerra civil y durante el franquismo, propiciaron la desaparición de la cooperativa, su boletín, publicaciones y documentos de archivo.

Felicito a los pequeños estudiantes de Fígols, a su maestra Teresa Bonjoch y a José Bonet su maestro; felicito a Maria Rosa Sarradell por guardar todos los ejemplares de *Narieda*; felicito a Mar García, quien descubrió los cuadernos que permanecieron en el interior de una bendita maleta multitud de años; felicito a Julio, director del archivo comarcal, por la sensibilidad tenida para propiciar la publicación del facsímil; felicito a la gente de Fígols por

8. Salomó Marquès y Montserrat Reguant, *Un poble, una escola, una revista. La revista inquietud de l'escola de Menàrguens, 1935-1936*, Ajuntament de Menàrguens, 2010. Fernando Jiménez, *¡Allí teníamos una imprenta! Cuadernos Freinet de los escolares de Montolíu de Lérida*, Tanteo ediciones, México, 2017. Fernando Jiménez, *L'afany. Cuadernos Freinet de los escolares de Puigvert de Lérida*, Tanteo ediciones, México, 2019.

la recuperación completa de la colección del cuaderno *Narrieda*, y por contar con este libro, verdadera joya que tienen en sus manos, y del que deben estar todos muy orgullosos. Por último, me felicito por haber sido convidado a escribir estas páginas, y contribuir a hacer posible la realización de este libro facsímil; ideal para hacer un homenaje a los verdaderos autores: niñas, niños, maestra Teresa Bonjoch Salafranca y maestro José Bonet Rosiñol.

Me gustaría y quiero tantas cosas..., pero las reduzco a cuatro que me parecen fundamentales: Deseo que se haga un estudio exhaustivo, bien documentado, sobre los maestros José Bonet Rosiñol y Teresa Bonjoch Salafranca. Considero que lo merecen. ¿Quién se anima?

Anhelo ver la publicación de, cuando menos, otros dos libros facsímiles que recojan cuadernos de igual número de escuelas de Lérida: *Albada* (Os de Balaguer), así como *Veu infantil* y *Corbins* (Corbins).

Sueño con que se localicen ejemplares del cuaderno *Pàgines viscudes*. Ojalá apareciera una maleta con los cuadernos de aquel grupo, de la escuela graduada de Almacellas, a cargo del maestro Ginés Puig Solés. Tal vez los descendientes de Josep Golobardes, alumno del maestro Puig, localicen el ejemplar que por ahí quedó trasapelado.

Quisiera que los estudiosos de la historia educativa de Lérida hicieran un esfuerzo mayor por indagar sobre el freinetismo de cuando menos una docena de maestros de esa provincia, integrantes de la Cooperativa Española de la Técnica Freinet, de los que se sabe poco: José Luis Alentá Masip (La Bordeta); Gumersindo Bañeres Massot (Castelló de Farfanya); Antonio Blasi Casamajó (sección de la aneja a la Normal de Lérida); Teresa María Carné Novell (Tàrrega); Antonio Garrabón Sanz (Tudela de Segre); Santiago Garray Millán (sección en la regencia de Lérida); Jaime Miret Mesalles (Soses); María Montserrat

Parellada Arnó (Sidamon); José Ramón Roselló Falguera (sección de la graduada de Juneda); Mercedes Sauch Parramon (Tornabous); Ramiro Vila Blanco (Térmens, cuna del Grupo *Batec*) y José Vilalta Pont (Torre-serona).

Soy consciente de que la indagación de tantos años sobre el freinetismo en España ha dado ricos frutos. Hay cosas hechas y otras por hacer.

No digo más. Mejor, sí: ¡a disfrutar del facsímil!

Fernando Jiménez Mier y Terán
Pedagog

Universidad Nacional
Autónoma de México

Narieda, la revista, els mestres i l'escola

Si la primera víctima d'una guerra és la veritat, la primera víctima d'una guerra civil com la que va patir Espanya és l'esperança. Les generacions que van sobreviure a tot aquell horror i misèria van haver d'enterrar els seus morts —quan ho van poder fer— i, immediatament després, van haver d'enterrar la seva memòria.

Francesc Escribano

Un company arxiver, en Julio Quílez, Director de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, em demana que escrigui una introducció a la publicació del fac-símil de la revista *Narieda* un treball que parla d'alumnes, de mestres i de l'Escola de la República. Ens coneixem amb el Julio de fa uns anys. L'any 2018 vaig portar el documental *Desenterrant el silenci* a la Seu d'Urgell, un projecte que recupera la memòria de l'Antoni Benaiges, un mestre del Camp de Tarragona durant la República, qui acabà sent el mestre de la Escuela Nacional Mixta de Bañuelos de Bureba a Burgos i, com el mestre Bonet de Fígols d'Organyà, també feia servir pedagogia Freinet.

En l'obra que ara es publica es recupera la memòria del curs 1935-36 de l'Escola nacional de Fígols i la de l'Escola Nacional Mixta de Canelles, totes dues al municipi de Fígols d'Organyà. En elles, dos mestres van fer possible el despertar en els infants de la sensibilitat per apreciar les

Impremta Freinet amb els seus clixés preparats.

© Sergi Bernal Ferrando.

coses d'una manera humanista, aportant la connexió biològica de l'ésser humà amb allò que l'envolta: José Bonet Rosiñol i la Josefa Pont Culleré; totes dues escoles eren l'associat número 50 de la Cooperativa Española de la Técnica Freinet.

Ara fa 12 anys, vaig iniciar una investigació per a reconstruir la vida del mestre de Mont-roig del Camp, Antoni Benaiges, entrevistant a familiars, exalumnes i recopilant un arxiu dispers a revistes d'educació dels anys 30, treballs ja publicats, premsa i fons arxivístics. De tota aquella investigació, però, allò que més m'impressionà fou el viu record que conservaven aquells exalumnes nonagenaris del seu mestre.

Com pot ser que el mestres marquin tant les nostres vides? Sense anar més lluny, fa uns anys, camí a la feina i amb la ràdio posada, vaig sentir unes paraules del periodista Joaquim Maria Puyal que em van fer emocionar. Eren tot un agraïment al treball, esforç i cor del seu mestre, en Sebastià Serrano. Deien:

“Avui vull parlar del meu mestre, del que m'ha ensenyat. Tots som deutors dels que ens han precedit. No som ningú sense els mestres. Perquè un bon professor et dona la comprensió del coneixement, un bon educador t'esperona i estimula les teves qualitats, però un bon mestre et commou l'esperit.”

Efectivament, aquelles persones que et commouen durant la infantesa fan que el seu record sigui sempre viu dins teu, ja no les oblidés. En evocar-les i parlar de les experiències viscudes amb elles essent escolars, reviu i ens acompanyen al llarg de la vida.

El mestre, si és un bon mestre —d'aquells de vocació—, t'escoltarà, et donarà la paraula i et prometrà el mar si cal. Un bon mestre creu en l'alumne, confia en la seva capacitat, i treballa perquè aflorin les seves qualitats i virtuts.

Tot i tenir molt poques dades dels mestres de Fígols, sabem que ho van donar tot per implantar un innovador sistema pedagògic que tenia com a objectiu la modernització del país i pretenia que els nens es sentissin lliures essent educats en llibertat: era la tècnica d'un matrimoni de pedagogs francesos, en Célestin Freinet (1896-1966) i la seva dona Élise (1898-1983).

La "tècnica Freinet" es basava en la introducció de les impremtes a les escoles, oferint-les per a la lliure expressió i la imaginació infantil. Gràcies als textos impresos en aquella època, avui dia podem gaudir de la gran majoria de quaderns fets als anys 30 a les escoles que la van implantar.

L'objectiu era editar a l'escola unes petites publicacions a partir dels dibuixos i dels textos lliures que feien els nens i nenes i que eren reflex del seu món. La impremta, doncs, passava a tenir un paper essencial a l'aula: era l'instrument que permetia materialitzar, copsar, veure i tocar tot allò que s'estava aprenent.

L'intercanvi de quaderns entre centres eren un element clau per conèixer la vida d'altres escolars que vivien en poblacions llunyanes. Per exemple, la revista *Narieda* arribava a escoles del Penedès que també utilitzaven la mateixa pedagogia Freinet i ells rebien revistes de Vilafranca o de Sant Pere Molanta.

Els mestres seguidors d'aquest innovador mètode pedagògic, no només escoltaven i llegien els seus propis alumnes, sinó que també sabien dels alumnes i de les històries provinents de més enllà de les fronteres o límits de la seva localitat. La distribució i ús de les impremtes va afavorir l'intercanvi d'històries, de manera que els nens de Burgos sabien del Pirineu i els nens de Fígols sabien del Penedès.

Però, endinsem-nos en el context polític i social d'aquell moment: en proclamar-se la Segona República (any 1931) un terç de la població espanyola no sabia llegir ni escriure.

La República arribava amb l'objectiu de modernitzar l'Estat i regenerar el país, i l'educació i la cultura es van convertir en una prioritat. Per assolir-ho, l'escola era essencial, un puntal bàsic on tothom havia de tenir les mateixes oportunitats, motiu pel qual es va decidir passar d'una metodologia d'ensenyament autoritària a unes pràctiques més democràtiques i obertes.

La Segona República fomentaria aquest afany de modernitat, fent que tots els pobles, fins i tot aquells que estaven a un racó de món (petits, perduts i inaccessibles), tinguessin el seu mestre i la seva escola.

Els grups conservadors es van oposar als canvis de manera contundent en considerar que l'educació es tornava un monopoli de l'Estat i que es volien imposar mestres, llibres i ideologia. Un dels eixos bàsics de la disputa era l'hegemonia que fins aleshores havia tingut l'església sobre l'educació.

El compromís d'una generació de mestres amb l'objectiu republicà de 'cultura i escola per a tothom' va ser absolut; poc imaginaven que anys més tard ho pagarien ben car amb la depuració, la presó, l'exili o, fins i tot, amb la pròpia vida.

La República va obrir les aules als corrents de renovació pedagògica que ja s'havien iniciat a Catalunya a principis del segle xx. Un d'aquests moviments, molt seguit al nostre país, va ser l'impulsat per la parella de pedagogs francesos Freinet abans mencionada, que proposava un mètode orientat a "donar la paraula a l'infant" en el qual la impremta esdevenia un instrument per a l'aprenentatge i la socialització imprescindible.

El 18 de juliol de 1936 part de l'exèrcit es va aixecar contra el govern legítim de la República i va començar una Guerra Civil que duraria tres anys. A partir d'aquell moment, la repressió del Franquisme contra la comuni-

tat educativa tenia com a objectiu l'eliminació del model educatiu republicà —desenvolupat en el marc d'una democràcia parlamentària— i la imposició per la força de les armes del model educatiu nacional-catòlic. A la comunitat de mestres de la República se la feia responsable d'haver inoculat el bacteri progressista a la societat i a la ment del jovent, d'haver anat configurant una cultura laica i democràtica en la ciutadania i en la joventut.

Molts mestres, tant homes com dones, s'havien significat políticament per les seves idees progressistes i reivindicatives i, per tant, calia —segons les forces franquistes— un càstig exemplar destinat a fer-los passar les ganes de repetir aquell model de 'vida nova'. D'aquesta manera, es va assassinar, destituir o separar definitivament de les aules una gran quantitat de docents. Molts altres agafaren la ruta de l'exili o hagueren de fer aquell exili interior per sobreviure. Es perdia així tot l'esperit modern que suposaven per a l'Estat republicà els mestres.

La depuració va comportar un gran retrocés en la qualitat de l'ensenyament. Per ocupar els seus llocs, en un primer moment, s'hi assignaren capellans i "gent d'ordre i sana"; més tard, excombatents del bàndol colpista, mestres en pràctiques o estudiants del nou magisteri, que no havent acabat els estudis, van usurpar-los legalment i indefinida.

Els mestre impulsor de la revista *Narieda* fou depurat i seria absolt per les autoritats franquistes l'any 1941. Aquesta revista, però, no es va tornar a publicar; ara, 85 anys després, recordem i recuperem la revista que publicà i viatjà per mitja península. La victòria franquista va tallar les vides d'aquells mestres i els seus projectes educatius per sempre, així com la de la publicació d'una revista feta per nens i que parlava de coses de nens, empoderant-los per sempre. Es passà a una escola antiquada, la de l'Espanya grisa de valors arcaics, retrògrads i

conservadors d'una "escola tradicional" de memorització i càstig, obediència cega i sacralització de la paraula de qui mana, ja sigui un mestre, un capellà o un general, d'aquells que professen "la letra con sangre entra".

Les altres víctimes d'aquesta història van ser els infants, privats massa aviat d'una educació emancipadora, alegre i lliure, privats d'aquella escola pensada per formar ciutadans de la República, persones crítiques i capaces de formar part d'una societat madura, avançada i moderna.

"[...] En la primavera, el ánade salvaje vuelve a su tierra para las nupcias. Nada ni nadie lo podrá detener. Si le cortan las alas, irá a nado. Si le cortan las patas, se impulsará con el pico, como un remo en la corriente. Ese viaje es su razón de ser... [...] En el otoño de mi vida, yo debería ser un escéptico. Y en cierto modo lo soy. El lobo nunca dormirá en la misma cama con el cordero. Pero de algo estoy seguro: si conseguimos que una generación, una sola generación crezca libre en España... [...] ...ya nadie les podrá arrancar nunca la libertad[...] Nadie les podrá robar ese tesoro."

Aquestes paraules són extrems del guió de la pel·lícula *La lengua de las mariposas*, un dels millors treballs cinematogràfics en la recuperació de la memòria dels mestres de la República i a on també s'observa la pedagogia Freinet. En acabar el curs escolar 1935-36, el mestre Don Gregorio —protagonitzat magistralment per l'actor Fernando Fernán Gómez— fa aquest discurs, que expressa a la perfecció la tasca d'aquests mestres republicans: la de fer ciutadans lliures.

Narieda, la tossuda memòria

La publicació del facsímil complet de la revista escolar *Narieda* avui és una realitat. Aquesta publicació periòdica provenia de l'Escola nacional de Fígols d'Organyà, la del

mestre José Bonet Rosiñol, on al mateix temps s'esmentava a les nenes i la mestra de l'Escola Nacional Mixta de Canelles, Josefa Pont Culleré. Es presentava, per primera vegada, l'octubre de 1935. En el seu primer número trobem un text titulat "El nostre periòdic", signat per l'alumna de 12 anys Maria Estragués, i reproduït literalment a continuació:

"Quan varem saber que ja teniem l'impremta i que ja la volíem provar, varem buscar un nom per a posar al periòdic i com que ja n'haviem llegit d'altres, cada un de nosaltres varem dir un nom. En Joanet va dir de posar-hi Narieda i després al escollir entre el de tots, varem determinar de posar-hi l'escollit per en Joanet.

Narieda és el nom d'una montanya molt alta que toca al poble; es molt pelada i vella, però encara que no té boscos ni fonts, tots hi tenim molt afecte perquè es tan nostra.

Narieda, l'han vist els nostre besavis, avis i pares; ella ha estat testimoni de com foren els nostres passats i volem que ho sigui dels que ara ens fem grans."

La recuperació d'aquests treballs escolars que parlen de com era la vida a Fígols vista pel ulls d'uns nens, és la recuperació d'una part de la història del poble; d'aquí la meva felicitació per aquest encert. Recordem que en l'elaboració dels quaderns hi participava tota la classe per fer de cronistes del seu món. Parlaven del seu jo interior, expressant les seves pors, desitjos, anhels, els seus somnis... També els interessava tot allò que formava part del seu dia a dia: la família, les amistats, el poble, els paisatges, les festes, les excursions, els viatges, els jocs, el folklore... En definitiva, de com veien i vivien la vida els més petits del poble. D'aquesta manera podem trobar, per exemple, un text amb una descripció molt geogràfica per ubicar Fígols al mapa, un altre on es parla de la població que té i de les línies de comunicació existents i inexistents en aquesta lo-

calitat. Així com un altre on s'afirma, malgrat i davant el fet de no comptar amb cap botiga a Fígols (s'havia d'anar a Organyà): "pero a parte de ésto, disfrutamos de todas las ventajas modernas. Teléfono, molinos de harina y aceite movidos a fuerza hidráulica, y una central de luz eléctrica de corriente continua..."

Però... com funcionava el periòdic? El naixement de cada número es configurava com una nova aventura pels infants. Primer calia escollir un tema. Aquest podia ser la primera nevada, un joc tradicional o, simplement, allò que els havia passat: un bateig, una excursió pel bosc, la visita al telegrafista d'Organyà... tot era possible. Allò més important, i un dels fonaments de la pedagogia Freinet, era que l'infant expressés, obrís la seva ànima. Com diu el meu amic, Albert Taulé, "que la vida entrés a les quatre parets de l'aula".

Cada alumne escrivia un text relacionat amb un tema concret o de temàtica lliure. Després de llegir-los, l'assemblea escollia els escrits i aquests es preparaven per a ser impresos. Es copiaven un a un a la pissarra i de manera conjunta es corregia la sintaxi i l'ortografia. Després es composaven sobre la premsa tipus a tipus, lletra a lletra.

Per arrodonir la feina calia il·lustrar els textos. Si parlaven de la nevada, es feien dibuixos del poble nevad i de nou l'assemblea n'escollia un que, del paper acabava al linòleum. Gràcies a les gúbies es realitzava el gravat que s'unia al text compostat i, quan s'imprimia, es creava una pàgina del quadern de vida que es distribuïa entre alumnes, persones subscriptores i escoles d'altres poblacions a partir de l'intercanvi de quaderns.

Per poder sufragar les despeses de les impressions i la publicació de la revista, els mestres impulsaven campanyes de subscripcions entre el veïnat, professionals de l'educació, mecenes i, fins i tot, entre els seus propis familiars.

Desenterrant Freinet

Al començament del pròleg esmentava el projecte *Desenterrant el silenci* que és una de les iniciatives que recupera la memòria de la implantació del mètode Freinet, en aquest cas personalitzat en el mestre Antoni Benaiges.

Durant el mes d'agost de 2010, amb motiu de l'exhumació de la fossa comuna de La Pedraja, un testimoni farà emergir a peu d'aquesta la figura del mestre assassinat el juliol de 1936 dient: "Aquí está enterrado el maestro de mi pueblo [Bañuelos de Bureba]". La notícia de que en aquella gran fossa pogués estar enterrat un mestre català va provocar que iniciés una obsessiva investigació per a reconstruir la vida d'aquest mestre de Mont-roig del Camp.

L'Antoni Benaiges va ser detingut el 19 de juliol de 1936. El van torturar, li van arrencar les dents i el van passejar mig despullat en un cotxe descapotat per humiliar-lo públicament. Després el van dur al paratge burgalès conegut com La Pedraja (a ell i a molta altra gent) on va ser afusellat el 25 de juliol i enterrat en una fossa comuna. El 20 de juliol de 1936 el poble de Bañuelos de Bureba va rebre una visita que els seus habitants no oblidarien. A mitja tarda va córrer la veu que pel camí que porta al poble de Briviesca baixaven uns homes armats, deien que eren de Falange Española. Van anar directament a l'escola i, mentre uns feien preguntes relacionades amb les amistats del mestre, altres amuntegaven davant l'edifici tot allò que consideraven subversiu: llibres, materials escolars, les impremtes, treballs d'alumnes i la col·lecció de revistes que publicava aquella Escola. Dos cursos de treball intens, dos cursos de somnis i perspectives il·lusionants eren reduïts a cendres en pocs minuts.

Les nenes i els nens de Bañuelos de Bureba mai no havien vist el mar i el gener de 1936 el seu mestre els va animar a imaginar-lo i a descriure'l. El resultat va ser un quadern

monogràfic sobre la immensitat blava. “El mar serà molt gran, molt ample i molt fondo”. Així és com s’imaginava el mar un dels nens d’aquest poblet de Burgos. Les descripcions es repetien: “El mar serà... El mar serà...”.

El mestre Antoni Benaiges, que revolucionà la seva escola donant la paraula als seus alumnes amb l’ajut de la impremta Freinet, els va prometre que a l’estiu anirien a Mont-roig del Camp a casa de la seva família per veure’l per primer cop i poder dir: “El mar és... El mar és...”.

Però el somni d’aquelles criatures i la promesa del seu mestre van quedar truncades per sempre més el 19 de juliol del 1936 amb l’esclat de la Guerra Civil.

En paral·lel i com ara es fa a Fígols, als darrers anys diferents municipis que contaren amb escoles que impartiren pedagogies Freinet han fet una important tasca de recuperació d’aquell llegat cultural. Els periòdics escolars

Mapa que recull experiències escolars que utilitzaren pedagogia Freinet durant la 2a República. https://sergibernal.eu/Escuelas_Maestros_Freinet/

són una font primigènia per aquells que vulguin saber com eren aquells pobles i ciutats als anys 30 i com eren els seus infants. Municipis com Plasencia del Monte a Osca, Olèrdola, Santa Margarida i els Monjos o Bañuelos de Bureba han recuperat les seves revistes escolars i divulgat la memòria de les seves escoles i dels seus mestres. Els quaderns s’intercanviaven entre escoles de diferents pobles i ciutats de l’estat espanyol que també utilitzaven pedagogia Freinet, el mapa anterior mostra les escoles que als anys 30 practicaren pedagogia Freinet.

Amb la reedició dels dos números de la revista *Nari-eda* a l’abril de 2021 i la publicació d’aquest nou treball, homenatgem la figura i la feina d’aquests mestres de la impremta a l’escola 85 anys després. Ha calgut arribar al segle XXI per trobar un treball que doni coneixement i reconeixement a la tasca d’aquests mestres i d’aquella escola republicana que tenia com a objectiu la modernització de la societat amb la cultura i l’educació, alhora que expressem el que han estat —i continuen sent— per a nosaltres.

Per sort els esforços dels mestres de Fígols, la seva feina i el seus cors generosos, ben segur, continuaren vius en cadascun d’aquells petits figolans durant tots aquests temps passats.

Sergi Bernal Ferrando
Investigador sobre el moviment
Freinet i comissari de l’exposició
Desenterrant el silenci

a nuestros niños el estudio concreto del régimen de las estaciones en todos los países de la tierra. A base de este estímulo interesante, que no lo proporciona el Maestro, indagando, conversando, estudiando, estuvimos mientras se mantuvo ese interés, o hasta que un nuevo estímulo vino a suplantarlo. Fué, en este caso, la llegada de una carta y unas fotografías de una escuela del Azerbaijano, en el Cáucaso, que entre otras cosas, nos presenta una diferencia de tres horas en un momento del día, que originan tres tipos distintos de horario europeo: hora oriental, hora central y hora occidental.

♦♦

Con el trabajo realizado por nuestros compañeros, que son muchos ya en España, y con nuestra propia experiencia, podemos decir que con la imprenta en la escuela hemos visto cómo los niños han encontrado satisfacción a sus estímulos de actividad libre y creadora, de iniciativa propia, y en su hacer escolar han entrado de lleno, con naturalidad, todas las disciplinas escolares.

NUEVOS CUADERNOS

N A R I E D A

publicación mensual de la escuela de Figols d'Organyà (Lérida)

Figols d'Organyà. Nada menos que un pueblo situado en las montañas del Pirineo catalán. Nada menos que una escuela rural. Auténticamente rural.

Frente a las aisladas escuelas urbanas que se dicen seguidoras de Montessori, de Decroly, o que con tanto provecho dicen que siguen el método de Proyectos, plan Dalton, etc., ya podemos nosotros presentar, no una, sino varias escuelas rurales que realizan una labor nueva, de escuela nueva, activa, en colaboración, en perfecta colaboración.

Ayer recibíamos «Inquietud», de Menarguens; «L'Alegria d'Oló», de Oló... Hoy es «Narieda» la nueva publicación que surge en este florecer de la escuela popular. Y con qué gusto consignamos este cuaderno, que con solo el nombre se tiene ya la sensación de algo exquisito, de buen gusto. No

nos cansaríamos de decir: «Narieda».

Este nombre, buscado en la montaña que así le llaman los vecinos de Figols, parece querer ser algo como nuestra técnica, que quiere buscar en la verdadera naturaleza del niño lo que hay de bueno, de bello y de noble para darle su feliz expresión, y brindarlo a los demás, para así mejorarnos todos y caminar juntos hacia la perfección.

Bien está la monografía del pueblo y de la comarca. Es conveniente que cada cuaderno que salga fije bien la situación geográfica del pueblo. Hay muchos pueblos donde se desarrolla nuestra técnica que «ni están en el mapa». Por ello precisa darlos a conocer.

En adelante interesan ya los escritos de los niños. Todas sus cosas. Sus juegos. Sus pensamientos. Sus trabajos.

3A

203

Narieda

La impremta a l'escola

La premsa escolar: naixement i desenvolupament d'una experiència editorial nova

En referir-nos a la premsa escolar és necessari, en primer lloc, contextualitzar-ne el concepte i la idea. De manera general, concebem la premsa escolar com el conjunt de butlletins o revistes de diferent periodicitat, òrgans o portantveus d'escoles, instituts, acadèmies, institucions pedagògiques, alumnes i estudiants. Sovint, aquests butlletins es caracteritzen per un fort caràcter intern, atès que s'adrecen a la seva pròpia comunitat educativa i, per tant, gaudeixen d'una atenció i d'una difusió limitades i concentrades. En aquest sentit, el seu principal objectiu esdevé incentivar la relació entre la institució, els alumnes i els familiars, fet que allunya aquestes revistes de qualsevol interès econòmic i empresarial —contràriament al que succeeix amb la resta de categories de premsa—. Amb tot, el seu contingut acostuma a assentar-se sobre dos grans eixos: d'una banda, el pedagògic, educatiu, moral i instructiu —incloent textos, treballs, contes, exercicis, etc.— i, de l'altra, l'ociós i divertit que, sense deslliurar-se del component pedagògic i del rigor escolar, incorpora passatemps, acudits, redaccions de contingut lliure, endevinalles, esport, literatura, etc.

El període de màxima proliferació de les publicacions escolars arreu del país es comprèn entre els anys 1909 i 1923, tot coincidint amb l'inici i la consolidació de la redacció d'aquestes revistes en llengua catalana. Ara bé, el seu naixement es produeix força abans, a mitjan segle XIX, amb una premsa marcadament catòlica i religiosa fruit de la incidència i el predomini de les escoles pies, les diferents congregacions i seminaris que gaudien del monopoli educatiu a l'Estat espanyol. Així, alguns exemples d'aquestes publicacions són: *La Academia Calasancia* (1891-1931) de Barcelona, *Joventut* (1916-1919) dels alumnes del Reial Col·legi de les Escoles Pies d'Igualada, *L'Apòstol* (1922) dels seminaristes de Tarragona o *Joventut Cristiana* (1925-1936) de l'Escolania Parroquial de Sant Sadurní d'Anoia, entre d'altres. Fora d'aquesta orientació, però, també s'editen revistes escolars deslliurades del component religiós, per bé que ho fan més tardanament: *Germanor* (1918-1925) dels alumnes del Col·legi de Sant Pere de Tortosa, *Puericultura* (1921-1936) del Institut de Puericultura de Reus, *La Pepa* (1924-1925) dels alumnes de l'Escola de Segona Ensenyança de Vilanova i la Geltrú, *L'Estudiantil* (1934-1935) portaveu dels alumnes del Institut Milà i Fontanals de Vilafranca del Penedès o *Claror* (1935-1937) del Grup Escolar de Valls, per exemple. En efecte, l'eclosió i expansió definitiva d'aquesta premsa arreu del país i en llengua catalana es produeix durant la Segona República, en consonància amb el truncament del predomini del castellà com a llengua de redacció periodística. El ressorgiment del català s'assoleix un cop superada la censura dictatorial de la dècada anterior que afecta un gran nombre de revistes, sobretot les vinculades a entitats que promouen l'ensenyament de la llengua i la cultura catalanes com l'Associació Protectora

de l'Ensenyança Catalana.¹ El context republicà comporta la politització de la majoria de publicacions pertanyents a associacions estudiantils i educatives, les quals serveixen d'eina reivindicativa de temes —i en termes— sociopolítics que afecten els estudiants catalans. De fet, al llarg dels anys trenta i també durant la guerra, la majoria de revistes adquireixen un component summament politico-ideològic al qual s'hi subjuga l'essència original d'aquesta categoria periodística. En aquest sentit, el sorgiment de títols en ple conflicte, com *Lluita!!* (1937) —d'orientació catalanista i revolucionària, portaveu de la delegació de Reus de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya— o *Sempre Alerta* (1937) —publicació infantil editada per la Federació Nacional de Peoners de Tortosa—², fa difícil trobar les diferències amb la premsa política.

Tanmateix, com ha quedat palès, dins d'aquest grup de premsa cal distingir entre la pròpiament escolar —editada per centres i escoles de primera ensenyança— i l'estudiantil —impulsada per instituts, centres de segona ensenyança, de batxillerat i de formació professional—. La diferència principal s'ha comentat unes línies enllà: la conscienciació sociopolítica dels alumnes que, lògicament atesa l'edat i la maduresa, sovint en facilita la politització. Això no succeeix, és clar, amb la premsa escolar pròpiament, sinó que es caracteritza per l'absència de qualsevol intenció o distinció més enllà de la pedagògica i educativa, la promoció dels seus estudis i la publicitat de la seva gestió i activitat a la resta de la comunitat educativa i de la societat.

1. CHECA, Antonio: *Historia de la Prensa Pedagógica en España*, Editorial Universidad de Sevilla, Sevilla, 2002 p. 274.

2. Ibídem, pp. 277-284.

La premsa escolar a la província de Lleida: característiques i realitats

Cenyint-nos a la província de Lleida, la premsa escolar i estudiantil s'intensifica a partir dels anys quinze, per bé que aquesta és taxativament aturada i frustrada degut al retraïment de la renovació pedagògica, instructiva i cultural provocat pel context dictatorial dels anys vint i a la consegüent i absoluta absència de noves produccions escolars i estudiantils fins al final de la dècada. La seva eclosió i consolidació definitives es produeixen en la dècada dels trenta en paral·lel a la reactivació de les preocupacions educatives, pedagògiques i culturals. Aquest fet propicia també una completa diversificació socioterritorial de les revistes, tot i el seu caràcter limitat i reduït tant en incidència com en difusió. En el conjunt provincial, s'editen 34 revistes de les quals 15 a Lleida —el 44,11%— i les 19 restants a d'altres 14 localitats, distribuïdes de la següent manera: 3 a Cervera, 2 a Solsona, Tàrraga i Corbins, i 1 a Arbeca, Juneda, Les, Fígols d'Organyà, Alguaire, Os de Balaguer, Almacelles, Montoliu de Lleida, Menàrguens i Puigverd de Lleida.

En aquest sentit, convé subratllar que la dècada de 1926 a 1935 és el període de màxima proliferació de la premsa escolar provincial, amb 25 capçaleres, atès que és el moment en què aquesta apareix fora de la capital, Lleida. En definitiva, s'evidencia que al llarg de l'etapa republicana la premsa escolar i estudiantil es consagra gràcies tant al gran nombre de revistes que apareixen com a l'estabilitat i la continuïtat d'algunes que es mantenen en edició tot i haver-se iniciat els anys previs. Tot plegat denota una gran i efectiva conscienciació instructiva, pedagògica, cívica i cultural estesa arreu del territori en pro de l'educació lliure, democràtica i vivencial dels nens i adolescents. Alguns dels títols que apareixen fora de Lleida són: *Veu del*

Seminari (1916-1917) de Solsona, *Petit Liceu* (1932) de Tàrraga, *L'Escola* (1933) de Juneda, *Albada* (1933-1936), *Corbins* (1935-1936) de la vila homònima o la pròpia *Narieda* (1935-1936) de Fígols d'Organyà.

L'acció republicana en aquest sentit —construcció i obertura d'escoles, universalització de l'ensenyament, etc.— es diversifica intensament almenys arreu de la Plana. Fins i tot existeixen escoles que malgrat no editar premsa escolar com a tal adquireixen una impremta escolar la qual és emprada com a eina i tècnica de renovació pedagògica posada al servei dels alumnes i amb la qual imprimeixen produccions pròpies soltes causa i conseqüència del treball quotidià. En són exemples, Vilanova de la Barca, Castellsans o Bell-lloc d'Urgell.³ La immensitat d'aquestes escoles i mestres constitueixen i formen part del Grup de mestres *Batec* de Lleida, element cabdal i imprescindible per entendre la proliferació i expansió d'aquesta tipologia de premsa als anys trenta, i promotor també de la tècnica i la metodologia Freinet.⁴ Aquesta defensa l'experimentació i la vivència com la principal eina d'aprenentatge i creixement personal de l'alumnat i, així, incentiva la creativitat, la imaginació, les inquietuds dels i les infants per potenciar-los, tot aprenent a través d'aquests.

3. JIMÉNEZ, Fernando: Seis experiencias de educación Freinet en Cataluña antes de 1939, a *Cuadernos de Aula Libre*, Movimiento de Renovación Pedagógica Aula Libre, núm. 2, Fraga, 1994, pp. 14,17, 39; JIMÉNEZ, Fernando: *¡Allí teníamos una imprenta! Cuadernos Freinet de los escolares de Montoliu de Lérida*, Tanteo México-España, Ciutat de Mèxic, 2016, p. 56.

4. JIMÉNEZ, Fernando: *Batec. Historia de vida de un grupo de maestros*, Universitat de Lleida, Lleida, 2007, pp. 21-30, 35-40.

Narieda i Fígols d'Organyà: l'exemple de premsa escolar al Pirineu occidental lleidatà.

Tot plegat és el cas de *Narieda* (1935-1936), la revista de l'Escola Nacional de Fígols d'Organyà, a l'Alt Urgell. El seu cas és excepcional per més d'un motiu: en primer lloc, perquè esdevé la primera i única publicació apareguda fora de La Seu d'Urgell durant les primeres quatre dècades del segle xx. A més, és una de les dues publicacions escolars aparegudes al Pirineu de Lleida en tot el període, juntament amb *El Valle de Arán* (1930-1933) de Les.⁵ Això vol dir que és l'única revista escolar apareguda a la vessant occidental del Pirineu lleidatà des d'inicis del segle passat i fins la guerra civil de 1936-1939. En aquest sentit, si bé apareix la *Veu del Seminari* (1916-1917) a Solsona, aquesta és una revista d'estiu que, tot i ser feta pels seminaristes, tracta poc de la vida escolar i molt de qüestions místiques i religioses, fruit del component d'aquella comarca.

Per tant, el cas remarcable i no menor de *Narieda* la dota d'una rellevància local, comarcal, social i històrica inqüestionable, i més quan s'ha localitzat la col·lecció sencera: un total de 7 exemplars.⁶ El nom de la revista, idea de l'alumne conegut com *Joanet* —probablement Joan Sarradell, de 12 anys—, fa referència a la muntanya ben pròxima a la localitat i molt estimada pels seus habitants i va ser escollit per votació popular de tots els nens i nenes de l'escola, com assenyala l'alumna Maria Estragués.⁷ L'essència de

5. ROYO, Albert: *La premsa de la província de Lleida (1898-1939)*: Territoris, societats i cultures entre la tradició i la modernitat, Universitat de Lleida, Lleida.2020. p. 163.

6. La revista es conserva a l'arxiu Personal Rosa Sarradell, descendent d'un dels alumnes redactors de *Narieda*, i a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell.

7. *Narieda*, octubre de 1935, núm. 1, p. 8.

la revista, que flaira pel seu contingut, permet conèixer la quotidianitat dels i les infants del poble en aquells anys des de la puresa de la innocència que caracteritza la mirada pueril. Els seus textos traslladen el lector a una vida predominantment rural, agrícola i ramadera, en què la majoria del seu temps el dediquen a ajudar els pares en les tasques del camp i a experimentar, imaginar i descriure situacions i contextos on els animals prenen un relleu de primer ordre —conills, vaques, gallines...—⁸ En efecte, això es deu a què Fígols és una terra rica en hortalisses gràcies a la proximitat a la Font de Codonyes. L'agricultura es basa en cereals, llegums, oli, vi, fusta, farratges i la ramaderia és principalment vacuna.

A més, alguns dels escrits aporten una visió de poble també des del seu prisma infantil, però no per això menys vàlida ni fidedigna. De fet, al primer número⁹ es fa una petita radiografia de la situació demogràfica i geogràfica del municipi: s'enumeren tots els nuclis de població que l'engloben, s'indica el cens de Fígols —prop de 600 habitants comptant-hi tots els nuclis agregats— i les seves mancances estructurals, les quals són cobertes per Organyà “[...] donde vamos a comprar todo cuanto necesitamos pues nosotros no contamos con ninguna tienda, panaderia, etc. [...]”¹⁰ D'altra banda, però, s'escriu amb orgull que el poble compta amb noves tecnologies com telèfon, molins hidràulics de farina i oli i central elèctrica.

8. Vegeu, entre d'altres: *Narieda*, novembre-desembre de 1935, núm. 2, pp. 4-7; *Narieda*, gener-febrer de 1936, núm. 3, pp. 2-7; *Narieda*, juny-juliol de 1936, núm. 7, pp. 1-5, 9-12.

9. *Narieda*, octubre de 1935, núm. 1, pp. 2-4.

10. *Narieda*, octubre de 1935, núm. 1, p. 3.

Així doncs, la publicació d'una revista d'aquestes característiques al Pirineu lleidatà —endarrerit en termes sociocomunicatius, infraestructurals, socials, econòmics... i també associatius i pedagògics— determina un cert despertar de les inquietuds més primàries, les comunicatives i socialitzadores, en el seu entorn més primari, l'escola, per mitjà l'ésser més primari —i pur—, l'infant. L'arribada, doncs, d'unes mínimes idees de renovació, d'innovació i de democratització en l'àmbit de l'ensenyament, la pedagogia i la instrucció cívica i social, demostren una certa voluntat de progrés que malauradament queda frenada de soca-rel amb l'esclat de la guerra civil i les seves conseqüències.

Albert Royo Campo
Universitat de Lleida

Eines de comunicació i de sociabilitat

Els mitjans de comunicació locals juguen un paper clau en la sociabilitat de les comunitats en les quals estan implantats. Aquest paper és encara més marcat en el procés de globalització en què ens trobem immersos i representa tot un repte davant de la penetració de les xarxes socials en la nostra vida quotidiana. En aquest context, els mitjans de proximitat són més necessaris que mai. Com més curt sigui l'espai entre la notícia i el redactor, més fiabilitat oferirà al públic lector/oient/telespectador. El periodista, com més conegui el terreny, més ferm trepitjarà el camí de la notícia.

La introducció precedent, expressada en termes de present i de futur, ve a tomb per contextualitzar el passat dels mitjans de comunicació locals i situar-hi la revista *Narieda*, editada a l'escola de Fígols i objecte del llibre que teniu a les mans. Que un petit centre d'ensenyament d'un poble del Pirineu publicqués —i imprimís amb mitjans propis!— una revista a mitjan anys trenta del segle passat posa de relleu les escoles de la República com a espais generadors de cultura. En efecte, l'empenta que va rebre l'educació laica arreu del país en aquella època, juntament amb l'aplicació de mètodes de renovació pedagògica com el creat per Célestin Freinet (1896-1966), va convertir les escoles en motors del coneixement, amb una mirada oberta i inte-

gradadora i amb una connexió directa amb l'entorn: el poble, els oficis, els camps, els camins, els rius, els boscos... Uns conceptes que, molts anys després, recuperaria l'escola catalana que tenim avui.

Narieda és fruit d'aquelles eines extraordinàries amb què van ser dotades les escoles rurals d'aquell curt període de la història del segle xx. Els textos dels nens i de les nenes que hi escriuen demostren una exquisida sensibilitat en l'observació de la vida al poble. El que expliquen els alumnes va més enllà de l'anècdota per entrar en el terreny de la crònica social. Hi insereixen la seva visió personal, la manera com veuen i com senten allò que narren, de tal forma que el que llegim ve carregat de les emocions del propis protagonistes, nens i nenes als quals se'ls dona l'oportunitat d'expressar-se en llibertat i de transmetre-ho més enllà de les quatre parets de l'escola. *Narieda*, per tant, no només és una revista escolar: és també la revista del poble de Fígols i el seu terme. Una revista feta per persones en plena formació humanística i científica, petits redactors que empren paraules algunes de les quals potser han après aquella mateixa setmana. Quina millor manera de començar a posar-les en pràctica!

Els exemplars recuperats de la revista *Narieda* passen a ocupar un lloc preeminent en l'hemeroteca de la comarca, al costat d'altres publicacions d'aquella mateixa època com ara *El Cadí* i *L'Alt Urgell*, testimonis d'un temps amb una intensíssima vida social: esbarts, corals, teatre, cinema, futbol... Aquell batec popular seria tràgicament escapçat per la Guerra Civil i la posterior dictadura franquista. No seria fins a la restitució de les institucions democràtiques que es reprendrien, en llibertat, les publicacions locals a l'Alt Urgell: *La Seu*, *El Passeig*, *Pirineu Actual*, *Ganxos*, *Camí Ral*... Totes elles són hereves de les que, cinquanta anys abans, havien estat eines de comunicació i de socia-

lització, amb *Narieda* com màxim exponent de les revistes escolars que van transcendir les aules per ser les revistes de tothom.

Isidre Domenjó Coll
Periodista, escriptor i editor.
Va dirigir, entre d'altres, les revistes
El Passeig i Pirineu Actual

Narieda

Renovació pedagògica

*L'antiga escola de Figols,
on es van dur a terme les creacions dels facsímils.*

L'Escola Lavínia i les tècniques Freinet

Els anys 60 i l'Escola

Després de la dura repressió franquista a les escoles, un cop acabada la guerra civil, van anar sorgint iniciatives que volien recuperar i mantenir un nivell pedagògic que les “Escuelas nacionales” no estaven en disposició d'oferir perquè el seu professorat havia estat depurat i l'adoctrinament era la base de l'ensenyament. L'escola religiosa, majoritàriament, anava de la mà del franquisme i les seves prioritats eren clares.

A Barcelona van anar sorgint iniciatives per avançar pedagògicament. Van començar algunes escoles promogudes per grups de pares i de mestres que volien un canvi polític i pedagògic i que no estaven disposats a dur els seus fills a la “Escuela nacional” ni a les escoles religioses. Volien una renovació de l'ensenyament, i la catalanització de l'escola.

D'entre elles destaquem quatre escoles que van néixer en la dècada dels cinquanta: Costa i Llobera, Talitha, Santa Anna i Sant Gregori, que van decidir treballar sota la tutela d'Alexandre Galí, pedagog reconegut en l'època de la República, que havia estat represaliat pel franquisme. Alexandre Galí ajudava a entroncar amb l'herència de l'Escola Nova Unificada, amb tot el que va representar per al progrés de l'ensenyament a Catalunya.

Aquestes escoles van ser la llavor perquè a molts barris de Barcelona i també en algunes altres poblacions,

comencessin a sorgir petites escoles que van anar avançant cap a una renovació de l'ensenyament a tot Catalunya.

Els inicis de Lavínia

En aquest marc va sorgir al barri de les Corts de Barcelona, l'Escola Lavínia, que va obrir les seves portes el setembre del 68, poc després que el maig francès posés en primer terme l'afany de renovació a tot el món educatiu. De França i d'Itàlia venien aires nous que entroncaven de ple amb les idees i realitzacions de Célestin Freinet, de principis del segle xx.

Tres de les quatre mestres que vam començar havíem treballat a Costa i Llobera, una de les escoles més avançades del moment, i volíem avançar més. Amb els pares promotors ens vam posar d'acord en uns quants punts: l'escola havia d'estar arrelada al barri, oberta a tothom, amb diversitat religiosa, per tant laica; amb diversitat lingüística, el català com a llengua vehicular i prioritària a l'ensenyament; i, com era privada, diversitat econòmica, intentant un sistema de quotes perquè tothom hi pogués accedir.

I sobretot ens plantejàvem una renovació dels mètodes d'ensenyament. Alguns canvis s'havien fet en les escoles que hem esmentat abans, però nosaltres volíem anar més endavant i vam començar a visitar escoles a França i a Itàlia per conèixer de primera mà les experiències que s'hi duïen a terme. Vam entrar de ple en les idees renovadores del Moviment de Pedagogia Institucional francès, i del Moviment de Cooperació Educativa italià. Tots dos moviments eren hereus del Moviment de l'Escola Moderna de Freinet. A més de visitar escoles, ens vam impregnar de lectures, xerrades i discussions. Érem un equip jove i ens vam entusiasmar amb les idees de Freinet. A diferents punts de l'estat espanyol s'iniciaven també experiències d'aquest tipus i així va sorgir A.C.I.E.S. (L'Associació Es-

panyola per a la Correspondència i la Impremta escolar) de la qual vam formar part.

L'Escola Moderna: les idees de Célestin Freinet.

Per situar el pensament i l'obra de C. Freinet ens hem de remuntar al 1920, que és quan comença a exercir com a mestre. Des del primer moment, per ideologia política i circumstàncies personals, sent el desig de canviar l'escola. Passa per una època de lectures, assistència a jornades i congressos sobre l'escola activa i arriba a la conclusió que cal portar a l'aula materials per promoure un altre tipus d'educació. I no només treballar dins de l'aula sinó aprofitar l'entorn per a fer un ensenyament viu i dinàmic. Descobreix l'ús de la impremta a l'escola, i publica el seu primer llibre, "La impremta a l'escola", el 1926. A partir d'aquest moment, i en col·laboració estreta amb la seva companya Élise Freinet, comença a publicar sobre el que avui en dia coneixem com a tècniques Freinet. Parla sobre el text i el dibuix lliure, els materials autocorrectius, la correspondència escolar, el càlcul viu, els llibres de vida, la biblioteca de treball, els complexos d'interès, etc.

La seva pedagogia consisteix en elaboracions teòriques i pràctiques, que s'aniran desenvolupant al llarg del segle xx i que podem dir que han arribat fins als nostres dies. **La gran aportació de Freinet és la seva proposta de canvi en la metodologia de les escoles i de les aules, i el compromís del mestre en el context social.**

Els seus principis es veuen reflectits en la Carta de l'Escola Moderna. Podem veure que encara continuen vigents i que són a la base de tots els moviments que es remetent a la pedagogia Freinet. Aquests principis són:

1. L'educació és el desenvolupament total de la persona i no una acumulació de coneixements, un ensinistrament o una servitud.

2. Estem en contra de qualsevol adoctrinament.
3. Ens neguem a la il·lusió d'una educació suficient per ella mateixa, una educació asèptica, al marge dels grans corrents socials i polítics que la condicionen.
4. L'escola de demà serà l'escola del treball.
5. L'escola ha d'estar centrada en el nen. És el nen qui, amb la nostra ajuda, construeix la seva personalitat.
6. La investigació experimental és la base i la primera condició del nostre esforç de modernització escolar per a la cooperació.
7. Els educadors que segueixen la pedagogia Freinet són responsables de l'orientació i de l'extensió de les idees cooperatives.
8. El nostre moviment de l'Escola Moderna es preocupa per mantenir les relacions de simpatia i col·laboració amb totes les organitzacions que treballen en el mateix sentit.
9. La relació amb l'Administració ha de ser de forma cooperativa, no subordinada.
10. La pedagogia Freinet és, per essència, internacional.

Les tècniques Freinet a l'Escola.

L'experiència a l'Escola Lavínia va partir de la premissa de Freinet: "Tots els nens del món, exceptuant problemes psicològics, aprenen a parlar naturalment amb un màxim d'eficiència i sense tenir mai aquest sentiment de desànim davant la tasca a realitzar, que és un dels grans defectes de l'escola. No hi ha cap raó perquè no es pugui fer el mateix procés, naturalment i sense cap esforç addicional, sense deures ni lliçons, l'aprenentatge de totes les disciplines que constitueixen la cultura".

Aprendre a llegir i escriure amb el **mètode natural** va ser el punt inicial per a la introducció a les tècniques

Freinet a l'Escola. Escriure, documentar i arxivar les històries i vivències que els alumnes aportaven cada dia a l'aula: les històries inventades, els contes que es volien recordar, les històries i anècdotes amb les famílies, les seves inquietuds, les vivències amb els companys, les sortides... Els alumnes veien com amb el llenguatge escrit podien conservar la memòria de tot el que es feia. Aquestes històries són els **textos lliures** que acompanyen als alumnes i els permeten entrar dins el món de la llengua oral i escrita, i utilitzar-la per ser presents al món i aprendre a interpretar-lo.

Vam omplir les parets de l'aula amb **cartells**. L'horari on escrivíem les tasques a realitzar cada dia: El **pla de treball** del grup i individual sorgia de la construcció de l'horari. Els cartells "jo felicito", "jo critico", eren espais per escriure comentaris que després es duïen a l'**Assemblea de classe** on es confrontaven i discutien per arribar a acords sobre el funcionament de la classe. També omplíem les parets amb cartells d'observació del temps, cartells sobre les investigacions que es duïen a terme, i sobre les activitats realitzades.

A l'aula hi havia també la **bústia de suggeriments**: Quan els alumnes tenien una proposta concreta sobre un tema que els interessava investigar, l'escriuien en un full i el dipositaven a la bústia. A l'assemblea es llegien totes les propostes i es veia la manera d'aclarir les qüestions que s'hi presentaven. Algunes eren simples preguntes que es podien resoldre consultant la biblioteca, d'altres eren l'inici d'una recerca o investigació.

En els primers nivells s'utilitzava el **diccionari de classe**, construït per ells. En primer lloc, imatge i paraula, més endavant llibreta amb les paraules ordenades alfabèticament, com a darrer pas per entrar al Diccionari de la Llengua i a la possibilitat, ja més grans, de fer servir l'Enciclo-

pèdia General. Aquest material servia d'eina per a l'autocorrecció dels textos. Autocorrecció que s'estenia a altres matèries amb l'ús de fitxes autocorrectives d'ortografia, o **llibretes autocorrectives**, concretament en matemàtiques.

Tota aquesta vida a l'aula necessitava expressar-se i donar-se a conèixer fora. Així van sorgir les **revistes escolars**. En primer lloc, les revistes d'aula per ensenyar el que fèiem als companys d'escola i als pares. Revistes fetes a partir de l'ús de la **impremta escolar** que havíem anat a buscar a la cooperativa Freinet de Cannes. Una eina fantàstica per a l'anàlisi de la llengua que descobrien en el treball en grup que representava passar un text escrit a mà, de la lletra cursiva en què l'havien escrit, a la lletra d'impremta, amb el treball de lateralitat que comportava manipular les lletres i compondre les paraules i les files.

També es feien servir altres **tècniques d'impressió**: el ciclostil, el limògraf i la gelatina. Aquests altres mitjans ens permetien imprimir dibuixos, textos escrits a mà o picats a màquina. Com a complement d'algunes revistes també s'hi introduïen alguns fulls impresos amb altres mitjans.

Les revistes d'aula, tant eren reculls de textos lliures, com el resultat d'una sortida o d'una **recerca o investigació** sobre algun tema de ciències naturals o socials. Aquestes darreres eren fruit del **treball cooperatiu** dut a terme a l'aula o realitzat en sortides per observar i conèixer l'entorn i consistien en resultats d'enquestes realitzades, textos sobre observacions fetes, descripcions d'activitats realitzades, o sigui tot el que feia referència a una investigació duta a terme en un temps determinat.

Un pas més endavant van representar les revistes d'Escola. Cada aula hi tenia unes pàgines reservades i majoritàriament s'hi publicaven textos lliures o vivències concretes del grup, que es volien donar a conèixer a tota l'escola.

En algun cas es partia d'un tema general en el qual cada aula aportava el seu treball fet en cooperació pels alumnes de cada classe. Era el cas per exemple de les revistes que per sant Jordi recollien els poemes creats pels alumnes i seleccionats a cada grup. A l'arxiu de l'escola Lavínia se'n conserven uns quants exemplars que donen fe i ens recorden tota una època i un munt de vivències.

En molts casos les revistes escolars transcendien el marc de l'aula i de l'escola i s'enviaven als corresponents amb qui es mantenia **correspondència escolar**. A més d'enviar les revistes, s'establien relacions d'alumne a alumne que duraven tot el curs fins que es feien trobades per a conèixer-se. L'arribada d'un correu provinent de l'escola amb qui es mantenia relació, suposava un motiu estimulador per dedicar un temps a llegir el que es rebia, analitzar-ho i preparar-ne la resposta. Tot plegat suscitava interessos més amplis que els de la pròpia realitat, en molts casos eren l'inici d'alguna nova investigació, i també possibilitava l'organització d'activitats conjuntes amb altres escoles.

Tot el material que s'anava acumulant formava part de la **biblioteca de classe**, on a més hi havia llibres de coneixements i de contes, llibres que servien de consulta sobre els temes que els interessaven i també llibres que ajudaven a adquirir l'hàbit lector amb temàtiques adequades a l'edat del grup. També comptàvem amb una biblioteca escolar on els alumnes anaven a demanar llibres que duïen a l'aula o que consultaven allà mateix per aclarir o ampliar algun dels temes que estiguessin investigant.

Conclusió

A L'Escola Lavínia es van dur a terme les tècniques Freinet, en uns o altres aspectes, per part de tot el professorat. No érem dogmàtics ni rígids, i ens anàvem adaptant a les idees que ens venien del treball cooperatiu que dúiem

a terme entre nosaltres i amb altres escoles. També vam introduir novetats a partir de les orientacions del *Movimento di Cooperazione Educativa* (MCE) italià. Els ensenyaments de membres del MCE italià: Fiorenzo Alfieri, Francesco Tonucci, Mario Lodi, ens van servir per aprofundir en la renovació i l'actualització de la nostra feina.

L'escola Lavínia ha seguit el seu camí al llarg dels anys, va passar a pública amb el moviment del *Col·lectiu d'escoles per l'escola pública catalana*, i el professorat s'ha anat renovant. També ha renovat les formes de treballar, adaptant-se a les noves tecnologies i a les novetats del món pedagògic. Amb motiu dels 50 anys de la seva creació es van fer trobades entre diverses generacions d'alumnes, de mestres i de pares, que van servir per adonar-nos-en dels canvis experimentats. Esperem que no oblidí mai els seus orígens, es mantingui fidel als principis que la van fonamentar, i continuï amb l'afany de renovació que cap escola no pot oblidar mai.

Montserrat Camps i Mundó
Mestra fundadora de l'Escola Lavínia
Divulgadora pedagògica

Escola de Fígols, anys vuitanta. Retalls d'una experiència innovadora

Amb motiu de la troballa de la revista escolar *Nari-eda* confeccionada pels alumnes de l'escola de Fígols d'Organyà el curs 1935-1936, se'm convida a fer una col·laboració per al llibre que recollirà la col·lecció completa de la revista. Se'm proposa a mi perquè durant uns anys vaig tenir el goig de ser també mestra de l'escola de Fígols.

Em fa molta il·lusió escriure sobre la meva experiència d'aquells anys d'escola. Va ser una tasca apassionant, engrescadora i profitosa, penso. Són moltíssims els records que em venen a la memòria d'aquell temps. Els vaig viure amb gran entusiasme, intensitat i total dedicació i els tinc ben presents tot i que són vivències de ja fa molts anys.

Eren les acaballes dels anys setanta, quan començava a ressorgir el Moviment de Renovació Pedagògica i les Escoles d'Estiu per a Mestres Rosa Sensat, en les quals vaig participar durant uns quants anys. La situació política, social i cultural del nostre país s'anava obrint a poc a poc. Veníem d'una llarga època franquista durant la qual els estudis rebuts a Magisteri eren ròncs i la formació molt minsa.

Tot just acabada la carrera de Magisteri vaig tenir la gran sort de formar part del primer equip de mestres de l'escola Alba de Lleida (1969-1977), i gaudir dels ensenyaments de la seva fundadora Isabel Arqué, gran pedagoga.

La Isabel havia tingut com a mestres en temps de la República grans pedagogs de renom a l'escola Blanquerna i a l'Institut Escola i era coneixedora dels mètodes més innovadors de l'època (Montessori, Freinet, Decroly, entre altres). Ella ens va anar transmetent amb gran encert a les mestres de l'equip els ideals de l'Escola Moderna.

L'escola havia de ser catalana, oberta a la pluralitat, mixta, amb l'infant com a centre, activa, de qualitat, recuperant la manera de fer de l'escola catalana dels anys de la República. El centre de l'escola era el nen. L'infant, deia la Isabel, ha de ser la peça activa per a construir el seu aprenentatge i per aquesta raó ha d'observar, experimentar, provar i equivocar-se. Però tot això ha d'anar més enllà. La seva activitat principal ha de ser de la seva ment. Ha de raonar, comparar, treure conclusions davant aquests processos gaudint del propi progrés. Així esdevindrà una persona creativa, amb criteri, tolerant i culta.

Amb aquests ideals i una gran il·lusió vaig arribar a Fígols voluntàriament l'estiu de 1979 per començar les classes al setembre. Hi vaig viure fent de mestra fins al març de 1988. En aquells anys les escoles *nacionals* dels pobles petits eren les típiques del franquisme i de l'escola tradicional. La de Fígols era una més, amb els pesants pupitres de fusta alineats de cara a la pissarra, sense cap mena de material didàctic ni llibres de lectura apropiats. Per descomptat tot en castellà. El local petit, en el nostre cas sortosament lluminós pels grans finestrals que tenia, però descuidat. L'estufa de llenya, típica de la muntanya, imprescindible per a treballar amb un mínim confort. L'escola era unitària, mixta, amb alumnes de pàrvuls (quatre anys) fins als més grans de vuitè curs d'EGB. Entre 15 i 20 alumnes per any. Per tant, molta diversitat d'edats, de continguts educatius molt variats, d'una sola aula i d'una sola mestra per a tots.

Aquestes característiques pròpies de les escoles unitàries que d'entrada podien suposar una dificultat o inconvenient, com per exemple, que grans i petits convivissin en un mateix espai, lluny de ser un inconvenient o un problema ofereixen la possibilitat de convertir-se en un valor pedagògic extraordinari. L'atenció individualitzada, l'acomodament al ritme de cada infant, la barreja d'edats i temperaments són valors estimulants, engrescadors i gratificants. És així com jo els vaig viure.

Des del primer moment em va semblar que havia trobat l'escola idònia per a desenvolupar una tasca educativa apassionant i, per sort, uns alumnes ben disposats, uns pares i veïns col·laboradors i un entorn rural extraordinari: Nariada, Santa Fe, l'església romànica de St. Victor, el Segre vorejant els verds prats i horts de Fígols i d'Organyà, sense oblidar el ramat d'ovelles de Cal Naixo, el ramat de cabres de l'Eulàlia i les vaques d'uns i altres.

Ja des de bon començament vam anar canviant la fisonomia de l'escola tant físicament com pedagògica.

El curs 1980-1981 vam participar i guanyar un dels premis Baldiri Rexach a les *Escoles*. Els Premis Baldiri Rexach a Escoles, Mestres i Alumnes eren organitzats per la Delegació d'Ensenyament Català d'Omnium Cultural (DEC) i dotats econòmicament per la Fundació Jaume I, amb l'objectiu de promoure i estimular l'Escola Catalana. El premi a les Escoles estava dotat amb 250.000 pessetes (uns 1.500.- €) per a cadascuna de les 10 escoles guardonades. A l'escola pública de Fígols se li va atorgar "pel testimoni de la tasca de catalanització i culturització que l'escola rural pot i ha de continuar fent dins els pobles." El premi a banda de la natural satisfacció ens va permetre d'omplir l'escola de material escolar divers i modern i una abundant compra de llibres catalans.

Després de moltes gestions davant Ensenyament per tenir mobiliari nou, ho vam aconseguir i aviat vam disposar de noves taules, cadires, armaris, estanteries i una gran catifa verda “multiús”. L'Ajuntament va fer pintar l'escola, els alumnes van decorar les parets amb dibuixos, pintures, etc. i molt aviat la nostra escola va fer molt goig.

Recordant la tasca pròpiament educadora faré esment d'alguns fets rellevants i innovadors.

- Es van introduir matèries en català i aviat ho va ser tot l'ensenyament i el castellà va passar a ser segona llengua.

- Es van donar informes als pares des de bon començament, comentant la personalitat, el rendiment i el progrés dels seus fills. Vaig deixar de lliurar el tradicional i potser preceptiu butlletí de notes.

Això va ser novetat. Recordo que al cap d'uns anys va venir l'Inspector a l'escola i em va comentar que havien sortit noves disposicions i s'havien de donar informes en lloc de notes. Li vaig ensenyar els que ja veníem fent des de feia anys.

- Els programes i els horaris no eren rígids, però, està clar, a la fi del curs el temari havia d'estar ben assolit. L'horari era flexible, complint les hores lectives obligatòries però adaptat segons la diversitat de nivells.

Els alumnes de tercer curs d'EGB i fins a vuitè començaven la classe mitja hora abans i organitzàvem el que havien de treballar, després entraven els més petits.

En algun moment ampliàvem l'espai obrint les portes i habilitàvem el passadís proper a l'aula amb l'esmentada catifa multiús on els més petits feien les seves construccions, puzles, jocs...

- Vam començar a fer reunions amb els pares. No s'hi estava acostumat.

- Vam participar per primera vegada en el Certamen Literari “Sant Jordi” que organitzava anualment el Departament de Joventut de la Generalitat convidant tots els infants i joves de qualsevol indret de Catalunya a expressar-se a través de la narració i la poesia en homenatge a diferents poetes catalans: Josep López Picó, J. Vicenç Foix, Josep Carner, Salvador Espriu, entre altres. Això ens va permetre conèixer la vida i part de l'obra d'aquests grans escriptors. Va ser una feina molt interessant i enriquidora per als alumnes, vam obtenir premis molt importants consistents en bones dotacions de llibres que van permetre ampliar la biblioteca escolar, alguna estada gratuïta a albergs de la Generalitat i viatges (estades de set dies pagades) al País Basc, Andalusia i les Illes Balears. L'acte de lliurament de guardons tenia lloc al Palau de la Generalitat amb el que això suposava de rellevant.

- El curs 1982-83 els *alumnes* de sisè d'EGB amb el treball *L'Oli* van guanyar un altre premi Baldiri Rexach dotat amb 30.000 pessetes (uns 180.- €) per invertir en llibres catalans. Cal dir que a Fígols hi havia un antic molí d'oli en funcionament on les famílies premsaven les olives i en feien l'oli per l'anyada. Era un esdeveniment molt esperat pels figolans i en el que també participaven els alumnes de l'escola observant i estudiant in situ tot el procés i aprenent nou vocabulari relacionat amb el tema. Acabàvem el dia gaudint d'unes grans torrades sucades amb l'oli nou.

- El següent premi Baldiri Rexach als *alumnes* el vam obtenir el curs 1984-1985 amb un treball col·lectiu de tots els nivells amb el títol *Homenatge a Josep Carner*. En aquesta ocasió van ser 40.000 pessetes (uns 240.- €) que ens van permetre ampliar i fruit d'una excel·lent biblioteca escolar i augmentar la dotació de material didàctic.

- L'acte de lliurament dels premis Baldiri Rexach als alumnes tenia lloc a L'Espluga de Francolí on de bon matí començava una gran festa amb gegants i nans, cercavila de grallers, enlairament de globus i actuacions musicals davant l'esplanada del Casal. Cap al migdia la immensa sala d'espectacles del casal s'omplia de gom a gom per a la representació d'una obra de teatre i el repartiment de premis. S'acabava amb un multitudinari dinar de germanor. Una jornada esplèndida que els guardonats gaudien de debò.

- Els treballs fets pels alumnes per participar en els esmentats concursos que a vegades s'havien de fer com a mínim per triplicat, els escrivien a mà o a màquina i feien servir una copiadora *fabricada* per nosaltres, molt utilitzada per les escoles d'aquella època en què les fotocopiadores no estaven a l'abast de la majoria d'escoles i eren impensables en els petits pobles. Eren les "*impremses de gelatina*". També les fèiem servir per fer textos que havíem de treballar en conjunt. Des del principi vaig intentar seguir i aprofitar totes les experiències de renovació pedagògica. Treballàvem de manera individualitzada seguint fitxes preparades per la mestra tant en llenguatge com en matemàtica. Les fitxes estaven numerades i cada alumne les realitzava al seu ritme fent les que li corresponien de gramàtica, ortografia, comprensió lectora, càlcul mental, problemes, operacions, etc. Anaven progressant segons els objectius que calia assolir a cada nivell. Afavoríem la lectura de llibres de la biblioteca escolar fent lectura col·lectiva dels que ells escollien, i la lectura individual deixant que s'emportessin els llibres a casa i una vegada llegits els tornaven a l'escola, en feien una breu valoració i si els havien agradat els proposaven als companys. Tenien cura de fer bona lletra, fer els treballs amb polidesa, els

petits s'iniciaven amb pautat Montessori. Al final de cada trimestre i quan acabava el curs enquadraven els treballs que havien fet de cada matèria i els portaven a casa com a resultat del seu treball i esforç. Els mateixos alumnes de manera habitual feien conferències. Quan algun nen manifestava interès per algun tema l'animàvem que es preparés i fes una petita conferència als seus companys. Les assemblees eren també una cosa important, cada quinze dies, a vegades setmanalment, trobàvem una estona per a seure en cercle i comentar el dia a dia. Teníem a disposició en un lloc visible els cartells "**jo felicito**" "**jo proposo**" "**jo critico**" on els nens i nenes hi podien escriure en qualsevol moment els elogis, crítiques o propostes que volguessin i a les assemblees es comentaven i debatien, sempre estimulants la felicitació.

- Sovint fèiem berenars al camp, sortides a masies o indrets més o menys propers al poble: l'Obac, El Pont d'Espia, la Font de Codonyes, Romanins, Voloriu, Forn. Sortides molt agradables que tot observant el bosc, els camps i el paisatge apreníem cançons, poemes, refranys, dites relacionades amb el treball de la terra segons el mes de l'any o l'estació. El contacte amb la natura era molt enriquidor perquè tot i que ja era l'hàbitat propi dels alumnes, en fer-ho junts el feia més estimulants i atractiu i a la vegada ens permetia per mitjà de l'observació i l'experimentació aprofundir en temes d'estudi.

- Els viatges fora del poble ja fos per a la recollida de premis o bé perquè els havíem programats van ser una altra de les activitats més interessants per als alumnes d'una escola de "poble" pel que significaven de descoberta d'altres àmbits. Així, vàrem viatjar a Barcelona en diverses ocasions, visitant el Zoo, el Parc Güell, la Sagrada Família, el Museu Picasso, Montjuïc. A Lleida, visitàrem la Seu Vella i assistírem a l'espectacle "Els

Bufairons” al Centre de Titelles. Al Vendrell, el Museu Pau Casals i la representació dels Pastorets musicals. A Tarragona, la catedral, l’amfiteatre, els castellers.

- Des de sempre, tant com era possible, vam donar molta importància a la música, la dansa, l’expressió corporal i el teatre. Fèiem audicions, vam aprendre a tocar la flauta i fèiem petits concerts, i també cantades de caramelles des de la mateixa escola i conjuntament amb nois i noies d’Organyà. Per iniciativa dels escolars de Fígols es va recuperar el Ball Pla d’Alinyà i el vam ensenyar i ballar junts amb els alumnes de l’escola veïna. Vam gaudir aprenent i ballant a la plaça del poble en diverses ocasions danses populars catalanes, balls de bastons, etc.

- Dins el marc del Congrés de Cultura Catalana vàrem participar en la campanya “El País a l’Escola”, aprenent cançons i balls populars, entre ells la sardana. L’acte de cloenda es feia a Barcelona on centenars d’escolars vinguts d’arreu de Catalunya feien una gran cantada col·lectiva de les cançons programades per l’organització i apreses durant el curs. Tinc un gran record d’aquelles cantades amb tants grups d’escolars.

- Amb motiu del III Congrés Internacional de la Llengua Catalana 1986, es va cantar a la mateixa hora a moltes places de pobles i ciutats dels Països Catalans la cançó “Una veu per al món”, amb lletra de J.V. Foix i música de J. Lluís Moraleda. Els alumnes de Fígols també la vam aprendre i cantar a la plaça del poble acompanyats de l’acordionista local Manel Llena i de molts figolans i figolanes. Va ser un acte molt emotiu.

- Quant a les festes populars la festa de Nadal era sens dubte la més assenyalada en el calendari escolar per què suposava de preparació i organització prèvia de l’escenari, vestuari, memorització del text, assajos, etc. L’obra

de teatre era l’acte més important on participaven tots els alumnes de l’escola que a la vegada que interpretaven el seu personatge amb gràcia i tan bé com podien es divertien d’allò més. Penseu que la festa es desenvolupava a la mateixa aula amb tots els condicionants que això suposava. No cal dir que tenia gran acceptació entre els pares, parents i resta de veïns que omplien de gom a gom el local. L’acte es feia al vespre de l’últim dia feiner del primer trimestre del curs i durant les festes de Nadal el repetíem per segona vegada.

En acabar la representació teatral fèiem una gran cantada de nades tots plegats, actors i públic, a la vegada que anàvem fent un petit pisolabis a base de pastes i galetes remullades amb el bon moscatell que rajava d’un generós porró.

Vam recuperar la “calderada” celebrant a la plaça de l’església un dinar popular on participava la majoria de la gent del poble.

Per carnaval els alumnes elaboraven les seves pròpies disfresses i per Sant Antoni amb la col·laboració molt activa dels pares i d’alguns veïns participàvem en el concurs de carrosses que organitzava la vila d’Organyà.

Sant Jordi era també una festa assenyalada. Com a iniciativa original els alumnes elaboraven llibres que oferien als de casa.

Durant els gairebé nou anys que vaig viure i vaig fer de mestra a Fígols, la llista d’activitats portades a terme és llarga i ho podria ser més. Estic convençuda que tot això va ser molt enriquidor per la personalitat dels alumnes i també contribuïa a millorar el seu aprenentatge.

Penso que el fet de ser feliços a l’escola i la il·lusió amb que realitzaven les diferents activitats els ajudava a fer que es treballés més a gust i millor a l’aula, que fossin més res-

ponsables en l'estudi i la seva formació. No era habitual que les escoles unitàries i de poble petit d'aquell temps fessin tot el que he anat comentant. Crec fermament que totes aquestes activitats realitzades per l'escola també van contribuir a normalitzar l'ambient i a anar retrobant aquelles arrels de la nostra terra tan oblidades durant tants anys. Va ser un inici del que més endavant s'ha anat normalitzant.

Estic molt contenta d'haver compartit uns anys de la meua vida amb la gent de Fígols que tan bé ens va acollir, a mi i a la meua família. Sempre els he recordat, recordaré i els estaré profundament agraïda.

Un record molt i molt entranyable per als alumnes que tantes anècdotes i bones estones vam compartir. Els recordo amb gran estima a totes i a tots. Els desitjo el millor i que la vida els tracti bé: Lluís Busquets, Anna Mari Coll, Jorge Bel Cruxent (†), Montse Finestres, Nuri Coll, Santi Choy, Antoni Busquets, Carme Ginestà, Isis Cruxent, David Riba, Joan Riu, Ramon Porta, Marta Riba, Carme Boix, Albert Riu, Ramon Boix, Lluís Riu, Belen Riba, Josep Fusté, Jordi Carrascal, Marta Balletbó, Jordi Sala, Rosa Fusté, Jordi Finestres, Marcel Carrascal, Pere Fusté, Montse Serra.

Carme Llimós Gregori
Mestra

Narieda

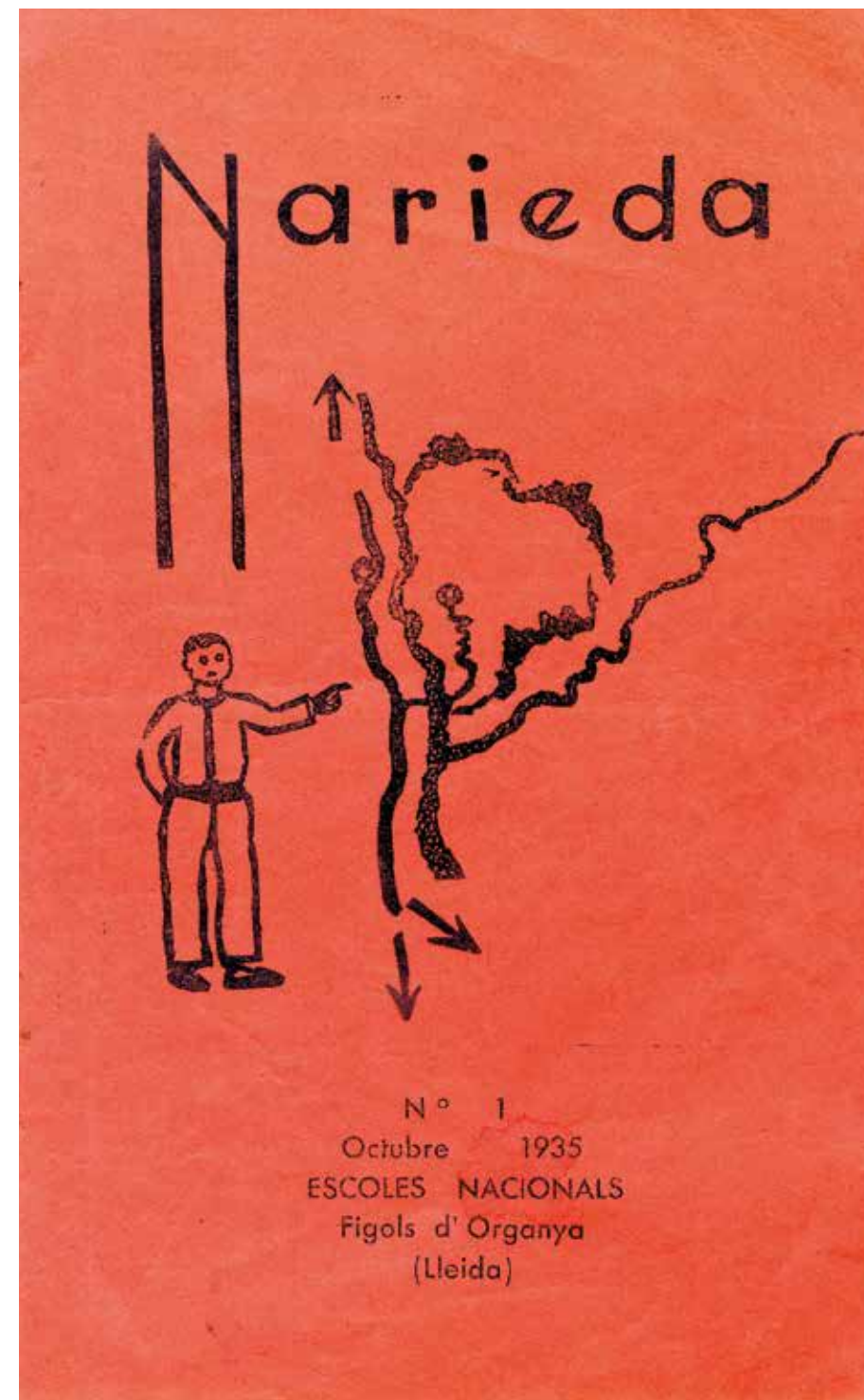
Versió en facsímil
Octubre 1935
Juliol 1936

Narieda.

© Ferran Carricondo.

Número 1

Octubre de 1935

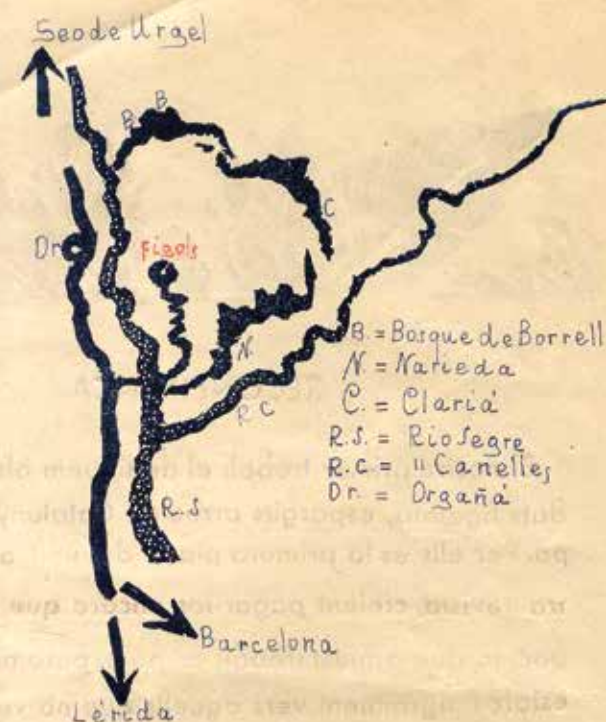
RECONeixENÇA

El nostre primer treball el dediquem als mai oblidats figolans, espargits arreu de Catalunya i Europa. Per ells es la primera plana del nº 1 de la nostra revista, creient pagar-los encara que en molt poc, ja que aquest treball es petit, pero no així l'esforç i agraiment vers aquells que no veient Narieda, es recorden dels petits, que es troben als seus peus, delirosos d'ésser homes forts i sans d'enteniment.

Aquet regal tant preciat, el més útil que'ns podieu fer, el més necessari per omplir les nostres ambicions, serà la fita d'una nova cultura a fonamentar i la prova que'ns haveu donat de carinyo a la nostra petita terra, sempre més la guardarem al nostre cor.

Els petits figolans.

.....

FIGOLS

La asistencia de niños y niñas en nuestras escuelas es en su totalidad por naturales de Figols.

Figols, es un lugar con Ayuntamiento que lo integran varios diseminados, como son: Canelles con 80 habitantes Romanins 60 h. Boroliu 25 h. y con menos habitantes Boltrera, Hostalnou, Monestir Fontanella, La Reula, Escales, La Costa, La Serra, Codoñes, La Nou, Obac, y algunos otros.

Lo que es propiamente Figols , es un conjunto de 60 casas con un censo de 350 a 400 h. que uniendolos al de sus agregados asciende a 573.

Nos encontramos situados al N.E. de la provincia , de cuya capital , Lérida , distamos 109 km. por carretera , puès ferrocarril no existe en todo nuestro partido judicial , cuya cabeza es Seo de Urgel a 30 km. La estación más próxima es Calaf a 84 km. y que corresponde a la Compañía de ferrocarriles del Norte.

Nuestro término municipal está situado al S. de la comarca conocida por Alto Urgelet y Figols, entre la montaña Nariada de una altura de 1000 m . aproximadamente al E. y el rio Segre al O. , la falda de la primera la tenemos a un Km. escaso y la orilla del Segre a unos quinientos m. Disponemos de una carretera de tercer òrden, a cuyos 3 km enlazamos con la de Lérida a Seo de Urgel.

El pueblo más cercano es Orgañà, a 2 Km. , donde vamos a comprar todo cuanto necesitamos pues nosotros no contamos con ninguna tienda , panaderia , etc. pero a parte de ésto, disfrutamos de todas las ventajas modernas : teléfono, molinos de harina y aceite movidos a fuerza hidrau-

lica, y una central de luz eléctrica de corriente continua y que a no tardar la transformarán en alterna.

Nuestro término municipal es de los más extensos del partido y gracias a un manantial muy caudaloso y de excelente calidad , regamos una buena parte de las tierras que producen variedad de hortalizas.

Nuestras principales productos agrícolas son : cereales, legumbres, aceite, vino, mucha madera (sin explotar en gran cantidad) excelente fruta y muchos forrajes para alimentar el número crecido de cabezas de ganado especialmente vacuno. El lanar y cerda es tambien de mucha importancia .

Todos trabajamos mucho ayudando a nuestros padres en la cria de ganados y trabajos agrícolas , pero en éllo encontramos el placer que nos dá cumplir como debemos.

Colaboración de los niños de la 3ª sección

BOLETS

Ara som al temq dels bolets. Com que visc

en una casa de camp i tinc el bosc a una hora ,
molts dies vaig a plegar-ne . Cada bolet que
trobo es una gran alegria la que tinc perquè a
voltes he d'esgarrapar i llavors en surten molts.

Es fan bolets de moltes classes : rovellons , mo-
coses , fredulics , cogomes , terreroles , colomins ,
pebrassos , cames de perdiu , bolets d'ovella ,
etc. D'aquets bolets , arplego els rovellons i les
mocoses perquè m'els venci en faig molts cen-
tims. També agafo els colomins i pebrassos pe-
rò aquets no els compren ; ens els mengem.

Hi han bolets que son venenosos , aquets , es
coneixen flairant-los , perquè , alguns s'assem-
blen amb els rovellons i si es mengessin podrien
fer mori a un home

Diu que la gent que no coneixen els bolets ,
per no posar-se en perill d'enverenar-se po-
den coneixer si son bons fent-los bullir i posar-hi
un all. Si l'all es torna negre es que son dolents
i per tant no poden menjar-se.

Joan Sarradell

12 anys

Dibuix i clixe del mateix

APUNTES DE LA FIESTA DE LA RAZA

* con : con *

Me hubiera gustado mucho ser Colón o uno de
los que le acompañaban , para poder ver aque-
llos hombres americanos , que ellos llamaron in-
dios , tan diferentes de nosotros en color i mane-
ra de vestir .

Juan Serradell

(12 años)

Con la prueba de " el huevo Colón " éste con-
fundió y humilló a todos aquellos que querian
desmerecer su viaje y descubrimiento , caso y
prueba que demuestra una inteligencia nada
común .

¡ Quien pudiera ser un segundo Colón !

Ignacio Sala

(13 años)

En la vida de Colón se encuentran enseñanzas
muy útiles .

Las cadenas y grilletes con que habia sido ama-
rrado en la carcel , las guardó cuando fué puesto
en libertad y quiso que le enterraran con ellas a
su muerte .

¡ Dentro de su gloria que tristeza no tendria !

Miquel Soláns

(12 años)

UN BATEIG

Una vegada varem batejar la meva nina i vam
rem fer cafè i xocolata amb el meu joc de cafè.
La padrina era la Nuria i el padri el Josep.
Vaig convidar a tots els meus amics i amigues.
A la nina li van posar, el padri Nuria, la pa-
drina Victoria i el capellà, que era el Celesti, li
va posar Teresa.

Varem disfrutar molt

Angeleta Espunyes
9 anys

Diduix i clixe de Joan Sarradell
12 anys

EL NOSTRE PERIÒDIC

* o o o *

Quan varem saber que ja teniem l'inpremta i
que ja la volíem provar, varem buscar un nom
per a posar al periòdic i com que ja n'haviem
llegit d'altres, cada un de nosaltres varem dir
un nom. En Joanet va dir de posar-hi Narieda
i després al escollir entre el de tots, varem de-
terminar de posar-hi l'escollit per en Joanet.

Narieda es el nom d'una montanya molt alta
que toca al poble; es molt pelada i vella, però
encara que no te boscos ni fonts, tots hi tenim
molt afecte perquè e; tan nostra.

Narieda, l'han vist els nostres besavis, avis i
pares; ella ha estat tes'imoni de com foren els
nostres passats i volem que ho sigui dels que
ara ens fem grans.

Maria Estraguès
12 anys

M'agrada molt l'inpremta perquè es nova i
podem escriure sense llapis i ploma.

Josep Choi
7 anys

LA MEVA GALLINETA

L'any passat jo tenia una gallina rossa que l'eti nava molt.

Cada dia, quan anaba a donar menjar a les gallines, agafava la meva gallineta i me la posava a la falda i li donava més que a les altres l'atipava ben tipa.

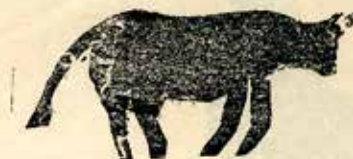
Un dia la mare me la volia vendre a la Marieta de cal Grau, i jo em vaig posar a plorar i la Marieta va dir: No te la vull, ja en pendre una altra.

C. Torres

10 anys

Dibuix i clixé de Joan Sarradell

12 anys

CORRER SENSE GANES

Jo tenia una vaca que l'anava a pasturar en un camp d'ofals i quan l'anava a fer venir, es posa a corre al meu darrera i jo tenia por i amb un basto li volia pegar perquè no em vanyes.

Dies després la varem vendre.

Martí Estraguès

9 anys

PER LES GALLINES

« :O: »

Un dia varem anar a l'Obac, l'Eduard la Gracieta, la Rosaura i jo. Jo volia agafar el gra del galliner i s'em va trencar una post i vaig caure.

L'Eduard va cridar gent i va venir la Carmeta de l'Obac i em va pujar al coll i em va portar a casa seva. Llavors em va donar veure pa i xocolata i un presec i m'en vaig anar a casa a dormir.

Josep Mª Sala

8 anys

El gat Mickey

El gat Mickey sempre el veig als periodics que tenim a l'escola.

Es molt estrany, sempre va vestit, porta unes sabates molt grosses i guants.

M'agrada molt perquè sempre guanya totes les aventures i fa riure molt.

Celesti Busquets

9 anys

Dibuix i clixè de l'autor.

ENTRETENIMENTS

LOGOGRIF NUMÉRIC

1 2 3 4 5 ... arbre
5 1 4 2 falta
1 5 2 un condemnat
2 3 aliment
5 vocal

Ignasi Sala

13 anys

ENDEVINALLA

Quina cosa es que quan es verd es menja tot, i quan es madur sols el móll.

Josep Mª Sala

8 anys

XARADA

Prima - quarta , part del cos
prima - segona , mida antiga
tercera - quarta , serveix per batre
i el total quan plou porta aigua .

Eduard Busquets

9 anys

Aprovechando la ocasión de
que sale de nuestra Escuela el primer
número del periódico en día 15 de Octubre de 1935
saludamos a nuestros compañeros de intercambio
i profesores, así como a todos cuantos
simpatizan con nuestra labor .

Número 2

Novembre i desembre
de 1935

narieda

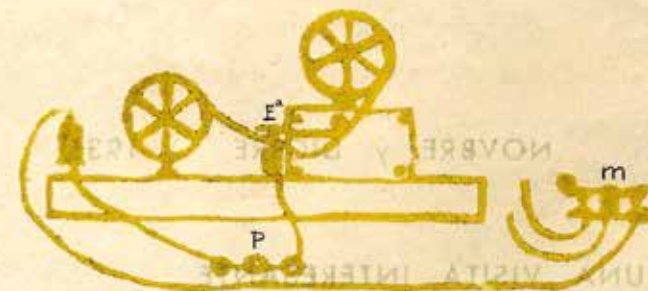
Nº 2 NOVBRE y DICBRE 1935

UNA VISITA INTERESANTE

Un día que entre mis compañeros hablábamos del telégrafo, nos prometió el señor maestro darnos a conocer uno de verdad, que funcionaba bien y que podía transmitir las palabras que quisiéramos.

El sábado fuimos a la estación telegráfica de Orgañá.

Ninguno de nosotros habíamos visto semejante cosa, extraña pero muy bonita y curiosa. Estaba todo encima de una mesa. Lo primero que vi fué una caja de cobre cuadrada, con una rueda del mismo metal que contenía una cinta estrecha de papel que iba a otra rueda igual, más distante. Preguntamos que era aquello y el Sr. Comellá, jefe de la estación, nos dijo que dentro de aquella caja había un mecanismo como la maquinaria de un reloj, que lo vimos perfectamente porque levantó dos tapas de la caja. Y empezó a explicarnos que era todo aquello que veíamos.

Dijo que: aquel telégrafo, era el conocido por Morse, y constaba de un manipulador (m) en forma de una palanca metálica, que al bajarla chocaba en un tope metálico que estaba en comunicación con la pila (P) y la corriente pasaba por el manipulador a la línea, y por ésta a la estación.

El receptor es un electroimán (E^a) unido a la línea.

La corriente que llega por la línea, hace funcionar el electroimán, que atrae una barrita de hierro dulce dispuesta como una palanca. Al ser atraída por el electroimán se eleva del otro extremo, donde hay una plúmilla, que tropieza con la tira de papel estrecho i movable i quedan impresas en él las señales.

Si la palanca del manipulador deja pasar corriente durante un rato, ese mismo tiempo estará actuado el electroimán del receptor y la pluma trazará una raya sobre el papel. Si la corriente que pasa es de un instante marcará un punto y combinando estos puntos y rayas se ha ideado un alfabeto que el Sr. Comellá nos regaló impreso en la misma tira de papel y que por este regalo y explicación le estamos muy agradecidos.

Juan Serradell
12 años

Dibujo y cliché del autor

ELS COLOMS

Quan vaig a donar menjar als coloms, sempre s'em posen a la falda.

Victoria Puigcercós
10 anys

UNA CACERA

Un dia vaig anar a caçar amb la meua gosseta i ens varem posar a un hort que hi havia cols i va sentir un rastre d'un conill. Jo vaig passar davant del conill i la gosseta me'l va fer venir i jo que faig un salt i l'agafa.

Molt content el vaig portar a casa perquè el fessin a la cassola.

Eduard Busquets
9 anys

Dibuix i cliché del mateix

LA MEVA GATETA

.

A casa meva tenim una gateta molt bonica .
Quan arribo de l' escola , ella corre desseguit
cap a mi tot fent meu .. u .. u .., meu .. u .. u .. .
Si no tinc feina i m' assec a terra , ve a la
meva falda i està tota contenta. Com vivim prop
d' un bosc on hi viuen molts conills , algun mati
quan ens llevem ens porta un conill petit , que
ella matinera ha caçat ; llavors , nosaltres li pre-
nem de la boca i s' en torna a buscar un conill
per ella, que s'el menja.

Fa pocs dies ens porta un conill molt bonic
i un xic gros. Sabeu com ho fa ? doncs quan
veu un conill , es posa plana a terra perquè
no la vegin i quan creu que es el moment d' -
agafar- lo be , fa un salt i amb les dents els aga-
fa pel clatell mentre amb les urpes els aguanta
fort pel cos i menjem tot sol-ronob les zne on i zzzz p

Miquel Solàns

12 anys

A LA MUNTANYA

L'altre dia vaig anar a plegar trunfos (patates)
a Prat. L'ignaciet plegava els grossos i jo els xics
(petits). Però com que feia molt fred vaig estar
més estones al costat del foc que plegar trunfos

Isidre Sala

6 anys

LA NOSTRA AVIRAM

A casa meva, tot l'estiu durant el dia, tenim l'a-
viram que volta pel camp perquè així es fa més
grossa i no ens cal donar-los tan menjar.

Però a la nit tenim de recollir-la o sino se la
menjaria alguna fera, que de vegades en volta
ben aprop d'ací.

Per recollir-los vol un xic de paciència, perquè
corren i s'enfilen per tot arreu. Un dia estava mi-
rant un pollastre que hi havia dalt d'un arbre i
em va caure a la cara que em va fer força mal.

Rosalia Estragués

13 anys

Dibuix i clisé de la mateixa

LA CARICIA D'UNA MULA

Fa un temps teniem una mula que varem comprar a la fira d'Organyà.

Jo estava molt content de que fos nostra.

Un dia que li vaig anar a donar menjar em va donar una cossa a la cama, que de tan mal que em va fer , vaig plorar.

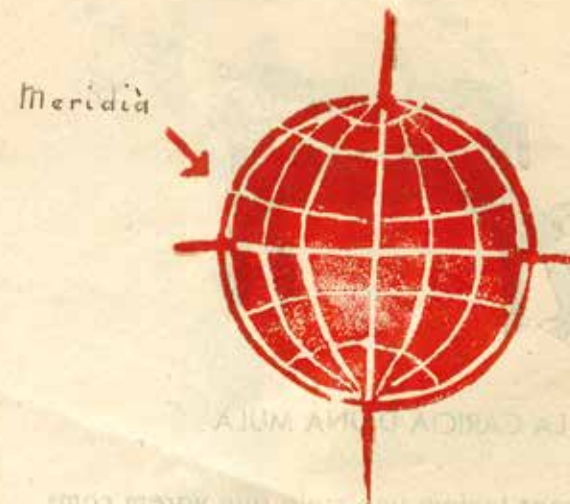
Ho va senti el pare i agafant un bastò, li donà unes garrotades.

D'ençà d'aquell dia ja no estigué content fins que la varem vendre.

Pere Colell

7 anys

Dibuix i clixè del mateix

EL METRE

Un dia, per la fira d' Organyà, la meva mare va comprar roba i quan la medien amb el metre, em va semblar que era més curt que el que tenim a col·legi . Allavors ho vaig preguntar a la nostra Sria mestra i ens explicà com les mides que s'anomenen metre tenen de tenir el mateix llarc per la rao següent:

Per buscar aquesta mida i perquè fos ecsacta per tothom qui l'amprés, es guiaren amb la Terra.

Totes saviem que la Terra era rodona i que te varies ratlles imaginaries, com son : l'ecuador, els miridians, etc . Doncs be; un meridia dividit amb quatre parts i en una d' aquestes quatre parts fer-hi deu milions de d'visions, cada una d'aques-

tes seria el metre, aquesta mida que serveix
per medir tant coses i que jo creia que n'hi
haviem de més llargs i més curts.

Nuria Serradell
(11 anys)

Dibuix de l'autora i clixé de M. Estragués
(11 anys)

EL CANTIRET

Un dia a l'estiu pujava pel carrer Major tot
tranquilet amb el cantí als dits i al esser da-
vant de cal Gau vaig caure i s'em va tren-
car el gallet del cantí.

Al veure'l trencat em va saber greu i fins creia
que em renyarien al arribar a casa, però com
ja no ho volia fer i ells van creure el mateix,
no em digeren res.

Ivo Espunyes

9 anys

OBSERVANDO

Una vez fui a casa de un amigo que se llama
Ignacio y vi que tenía un perro muy bonito, me
fijé en él y conocí que era un perro cazador.

Al poco rato vi pasar por la calle otro perro que no era igual que el de mi amigo i entonces empecé a pensar i comparar las diferentes clases de perros que conocia.

El de mi amigo era un perro perdiguero, es de cuerpo proporcionado y tiene la costumbre de llevar levantada la nariz al viento.

El perro que conozco por "coniller" es pequeño, de pelo gris, estrecho de cuerpo y cola larga ligeramente curvada hacia arriba.

En mi pueblo llamamos "gos d'atura" aquel que sirve para guardar los rebaños. De gran utilidad para el pastor.

El perro de presa, es el que ataca los lobos, suele llevar un collar con clavos que dirigen las puntas hacia fuera porque si los lobos les quieren morder al cuello, que es su costumbre, se hacen daño y no vuelve a poner los dientes en el mismo sitio.

Los que me gustan más son los de "atura" por que tienen el pelo largo y muy bonito, los ojos relucientes y los dientes recortados

Pablo Torres
13 años

Cliché y dibujo del autor en colaboración con
Maria Estragués (13 años)

LES SABATETES DEL GAT

L'any passat, un dia estava trencan-me anous a l'eixida i va venir un gatet, i jo que si, vaig posar-li les clasques de les anous a les potes i a cada pas que donava feia catrac, catrac, catrac el gatet i ens va fer riure molt.

Maria Torres
8 anys

Dibuix i clixé de la mateixa

QUITXALLA

Un dia jugant vaig trencar la nina perquè li volia posar aigua a la boqueta. La meva germana em va pegar.

Rosaura Estragués
6 anys

Ahir vaig trobar un moixonet al conillé i em va picar.

Juanita Estragués
6 anys

LA PRIMERA NEVADA

Ahir a la nit fou la primera vegada d'aquesta tardor que varem veure neu.

Estavem al costat de l'estufa i vingué la meva germana i va dir : ja neva.

Jo encuriósit vaig sortir a la porta i vaig veure com queia neu.

Aquet mati al aixecar-me he vist que la neu del carrer ja s' havia fos però que totes les muntanyes que rodejen el poble, estaven blanques.

Semblava entre les montanyes blanques, i el poble de color de terra, aquelles mones que regalen per Pasqua els padrins, als nens i nenes.

Celistí Busquets

9 anys

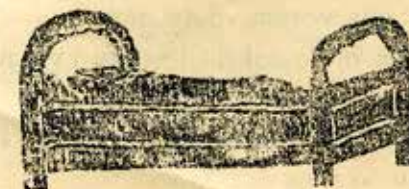
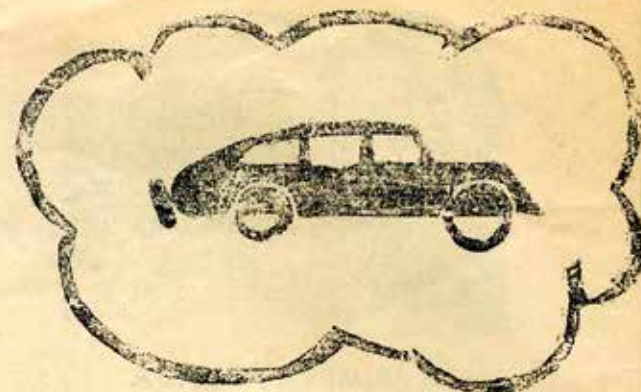
Dibuix i clixé del mateix

UNA NIT DE POR

Un dia a la nit tenia set i em vaig llevar per anar a baix a beure i quan estava bevent s'em va apagar la llum i quina por vaig tenir! Vaig cridar, i la mare em va venir a buscar.

Lola Puigcercós

6 anys

SOMNIA

UNA NIT

QUE :

Era un nen molt ric.

Entre les moltes coses que tenia, era un auto que guiava jo. En ell anava a l'escola i al passar pels carrers, deixava pujar als nens i nenes que veia.

Un dia anarem d'escursió amb els senyors mestre i mestressa. Tots els nens i nenes cantavem i reiem molt.

Tan distrets estavem, que jo que guiava el cotxe, també em distraigué i això feu que tombessin i ens fessim mal, però més que ningú jo, que no poguent aguantar el dolor em despertà a temps de no morir-me.

Francesc Serradell

Dibuix clixé del mateix

ENTRETENIMENTS

LOGOGRIF NUMERIC

1 2 3 4 5 6 7 8	objecte per posar líquid
2 3 6 1 5 8 7	un sentiment
1 2 7 4 5 8	es porta per carnaval
3 6 7 2	animal
5 4 1	un bon dinar
7	una consonant
3 8	nota musical
1 8 7 5 4	porta correspondència

ENDEVINALLA

Quina es la cosa que quan neix es verd, viu vermell i mort negre.

Miquel Solans
12 anys

Solucions del número anterior

Logogrif numèric roure
Endevinalla ametlla
Xarada canalera

UNS REGALS

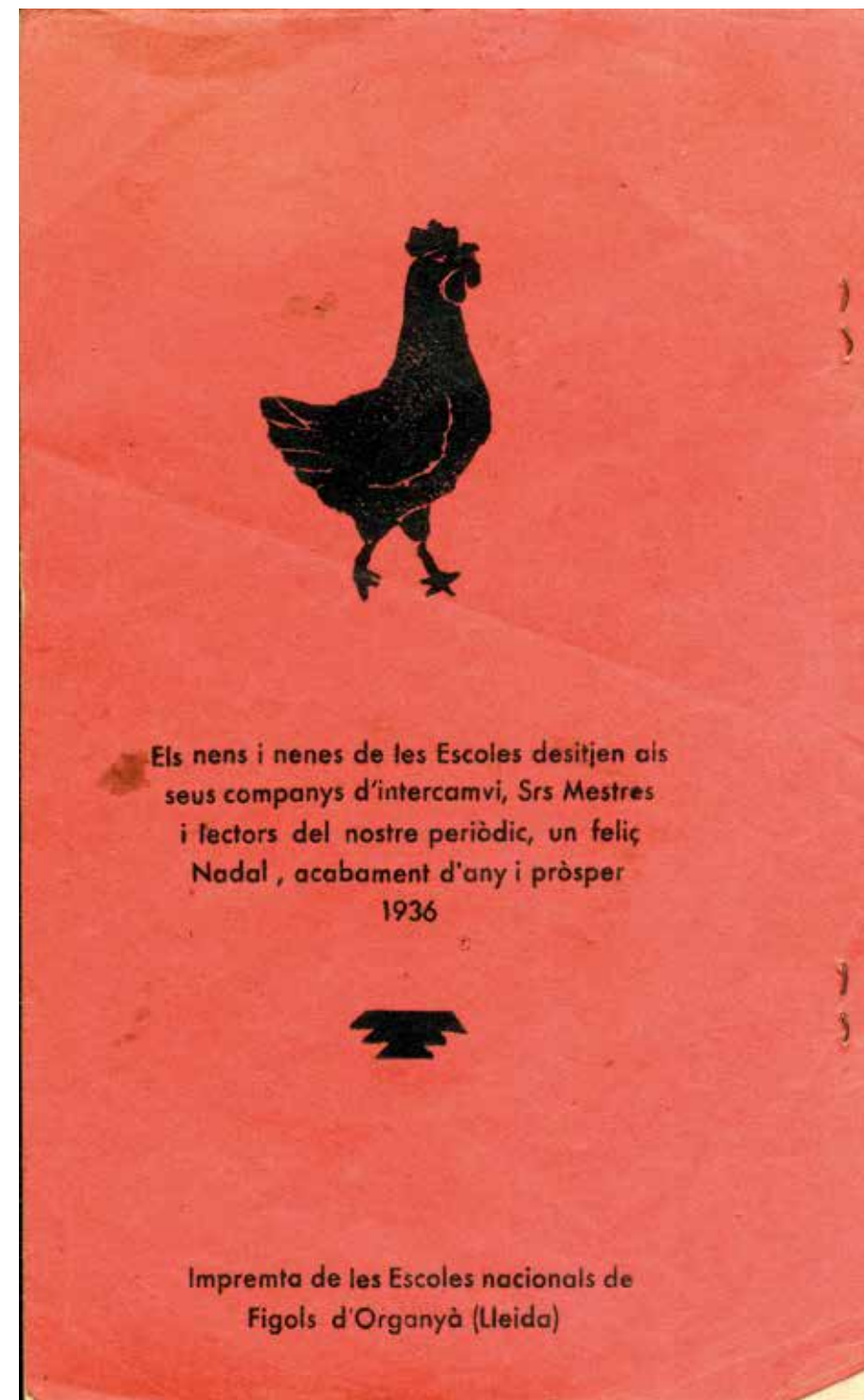
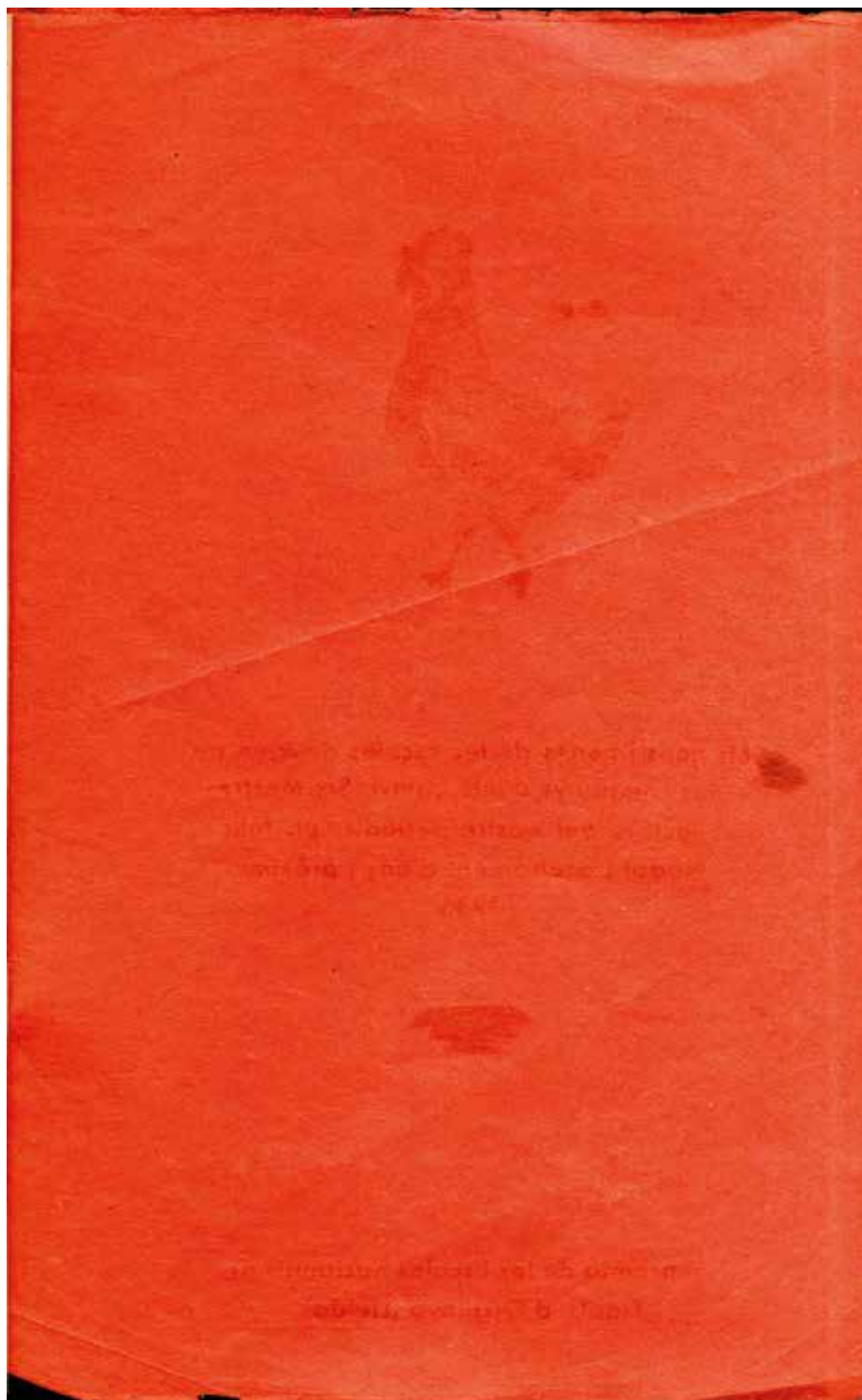
Hem rebut del nostre simpatitzant Sr. Josep Claramunt, de Barcelona un penjador per les nenes i altre per les nenes, molt bonics, un joc de dames i un bon nombre de "Patufets".

Del Sr. Joan Estragués de la mateixa capital, 21 novel·la, 4 biografies molt interessants, i unes revistes molt boniques.

I del nostre benefactor Jaume Manguillot, també de Barcelona, una premsa de molta utilitat per treballs manuals, un motoret elèctric i unes revistes.

Com de tots n'estem molt agraïts i volem demostrar aquest afecte, per mitjà d'aquestes ratlles els donem les més sinceres gràcies i els prometem respectar i aprofitar aquets donatius.

Els alumnes

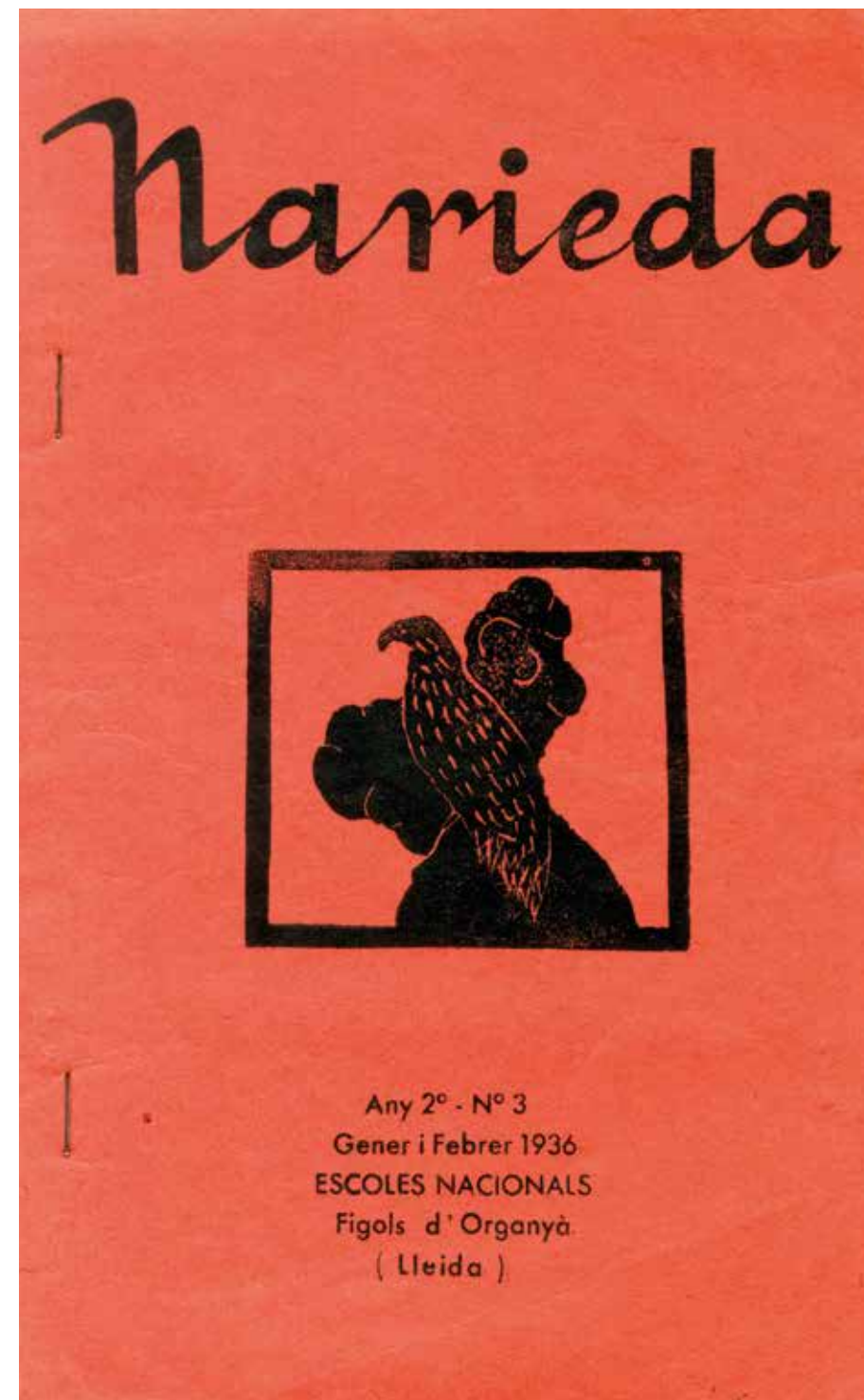

Els nens i nenes de les Escoles desitjen als
seus companys d'intercanvi, Srs Mestres
iectors del nostre periòdic, un feliç
Nadal , acabament d'any i pròsper
1936

Impremta de les Escoles nacionals de
Figols d'Organyà (Lleida)

Número 3

Gener i febrer de 1936

narieda

Año 2º - Nº 3 Enero y Febrero 1936

CARNAVAL

El domingo me disfracé de mujer extraña, llevaba un vestido de niña, un pañuelo de mujer en la cabeza y una media en la cara para que no me conocieran.

Fuimos al baile y dancé con Yvo que también iba disfrazado.

Como todos los niños eran amigos y ya me conocían, no me molestaron ni yo a ellos, al contrario todos nos reíamos y estábamos contentos.

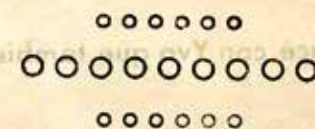
AL MERCAT

La meva mare cada diumenge em deixa anar a vendre al mercat d'Organyà.

M'enduc dos o tres cistelles de verdure i ous i em poso al renc esperant que vinguin a comprar-m'ho.

La meva mare esta molt contenta quan veu que li porto els cistells buits i les butxaques plenes de diners.

Jo també disfruto molt d'anar-hi.

A LA NOSTRA PLANA

Un dia segavem a la Plana hi estavem el pare el tiet Pepito, el Celestí, l'Yvo i jo. Quan menys

ens ho pensavem varem, veure que sortia un conill.

L'Yvo i jo ens varem posar a correr al seu darrera i despres de correr molt no el varem poder agafar.

LA POLLICADA

L'any passat quan teniem la pollicada al camp un dia que la mare em va fer anar a portar-los menja, vet aci el que va passar.

Mentres els hi estava tiran em vaig assentar prop dels pollets i tot d'una veig que passaven un bon estol de gralles.

Els pollets al sentir el soroll, van posar-se tots a la meua falda perquè els varen fer por i de tan pes, fins em van tombar.

Llavors, quan van haver passat, em vaig aixecar i vaig anar a dir-ho a la mare i es va posar a riure.

AL NOSTRE POBLE

Un dia era al poble i vaig veure l'àguila que anava baixan baixan a l'indret mateix d'una gallina que era vora d'un carro i l'àguila d'un metre d'alçada ja li va clavar les urpes i se la va endur cap unes roques molt altes.

Quan vaig veure que l'àguila s'emportava la gallina vaig pensar com podia esser que la pogués portar tot volant i sinó que ho vaig veure

no ho volia creure. La gallina prou cridava i portejava per escapar-se d'aquelles urpes, però fou inútil, l'àguila no la deixà anar i quan devia ésser a un lloc que ningú li pogés pendre se la deuria menjar fen dinar de festa major.

L'àguila doncs, com es veu menja carn, es carnívora i es val de la seva força per emportar-se animals indefensos. És un ocell molt gros, ja li diuen el rei dels ocells i te'n posat tot orgullós com si compregués que es l'ocell més valent i gros.

O=O=O=O=O

LA LLOCA I ELS POLLETS

Una vegada que vaig anar al galliner que re-nim a l'era a portar menjar als pollets, em descuidà de tancar la porta quan els hagué deixat el menjar.

Al arribar a casa i recordar-me que la porta havia quedat oberta, tornà tot seguint a l'era, i els pollets ja pujaven el caminal que va a la plaça.

LES NOSTRES VAQUES

Nosaltres tenim dues vaques que son molt manses. Cada dia les respallo.

L'altre dia les anava a abeurar i es varen posar a correr; llavors vaig anar corrent davant d'elles i es van girar cap a l'estable i allí les vaig fermar.

COLLIN OLIVES

Aquets dies de vacances els he aprofitat per anar a plegar olives.

Un d'aquets dies anavem el pare, la mare, el meu germanet i jo junts a plegar-ne.

Al arribar al camp el meu pare em digué: puja al oliver i cull les que puguis. Com que aquella nit havia caigut rosada, els olives estaven mols i jo que anava calçat amb sabates de goma, vaig lliscar de la rama que estava i caigué a terra.

Sort que era un arbequí petit, que d'esser gros! Però amb tot i això com em vaig fer mal al genoll tingué de plorar.

El pare i la mare em digueren que quan vegés els olivers molls que no hi pugés mes, perquè em podria fer més mal que aqueil dia.

A VORA EL RIU

Fa uns dies anavem tots els nens a fer llenya per casa nostra a la vora de Segre, quan el Celestí i jo que anavem junts, varem veure una serp que sortin de l'aigua portava a la boca un peix.

Quan la serp vegé al Celestí va deixar anar el peix i s'en tornà cap al riu i el peix al trobar-se sobre les pedres tot fent saltets pogué tornar-s'en dins de l'aigua.

SI HAGUES ESTAT UN CONILL

Un dia amb el meu germà varem anar a parar un parany per agafar conills i em va dir: demà al dematí aniràs tu a mirar-lo.

L'endemà marxo tot contet pensat que hi trobaria un conill i quan arribo allí hi vaig trobar enganxat un gos molt gros que semblava una guineu. Al veure aquell animal, em va fer tanta por, que m'escapo corrents a casa a cridar al meu germà.

Ell va dir: potser es la guineu.

Jo respongué: no que es un gos.

Ho saps de cert?

Si.

Doncs agafem un bastó, em contestà, que si ens vol mossegar li pegarem.

UNA VISITA DELS PARENTS

Vet aci que ahir va passar en cas que era ben bé per riure.

Devien esser les vuit del vespre quan va arribar el camió de la llet, i el xofer va veure que a una era entrava un home i una dona. Tots extranyats varen anar a trucar a casa els amos del paller i tot picant a la porta vingueren-se'n. Els amos del paller prou ho sentien però com que també sentien, el soroll de les rialles. Per fi obriren i a l'entersar-se del que passava, anaren a buscar una llum per anar amb comitiva a veure els que havien trobat tan bon lloc.

Pero mai dirieu qui eren? Uns parents dels amos del paller que en trobar la porta de casa seva tancada varen pensar que l'endemà al llevar-se ja els anirien a saludar.

Tothom s'en va fer un tip de riure.

DE CANELLAS

Antes de empezar ningún trabajo, para el periódico NARIEDA, que tanto nos gusta leer, y aun más gozosos de poder calaborar, os saludamos y os damos las gracias.

No hay que decir; lo mucho que nos gusta el nombre que le pusisteis, por formar parte, de un lado de la montaña, que lleva el nombre el nuestro pueblo natal.

Cuando la Señora Mostra nos dijo que fuésemos a escribir algo para el periódico, todos nos unimos para hacerlo mejor y ahí teneis apreciables compañeros, la colaboración de los niños de la tercera sección.

Os saludamos por primera vez desde este periódico los alumnos de la Escuela Nacional mixta de CANELLAS (Figols de Orgañá).

UNA RUCA

Jo tenia una ruca que la feia anar a pasturar al bosc, i menjava molt, despres l'acompanyava a beure al riu i la feia tornar cap a casa molt depresa; un dia va passar per el corral i va atrapar un conill i va matar-lo. Al anar a donar menjar als conills vaig trobar-lo mort i pobre conill!

Rosita Balletbo (7 anys)

Dibuix de Julia Espunyes
13 anys

SUMARI :

El dibuix i clixé de cada treball es fet pel mateix infant.

Carnaval n'es l'autor Vicens Espunyes - 8 anys

Al mercat „ l'autora Consol Puigercós - 12 anys

A la nostra Plana „ Nuria Espunyes - 8 anys

La pollicada „ Candelaria Torres - 11 anys

Al nostre poble „ l'autor Joan Sarradell - 12 anys

La lloca i els pollets „ Rafel Puigercós - 10 anys

Les nostres vaques „ Vicens Espunyes - 8 anys

Collin olives „ Pere Collet - 8 anys

A vora el riu „ Josep Mª Sala - 9 anys

Si hagues estat un conill „ Ignasi Sala - 13 anys

Una visita dels parents „ Celestí Busquets - 10 anys

Solusions del número anterior.

Endevinalla la mora

Logogrif numèric cafeteria

Hem rebut durant aquest mes els números de:

Vida escolar.

L'alegria d'Oló.

Ynquietud.

Endavant.

Treball.

Sempre avant.

Batec.

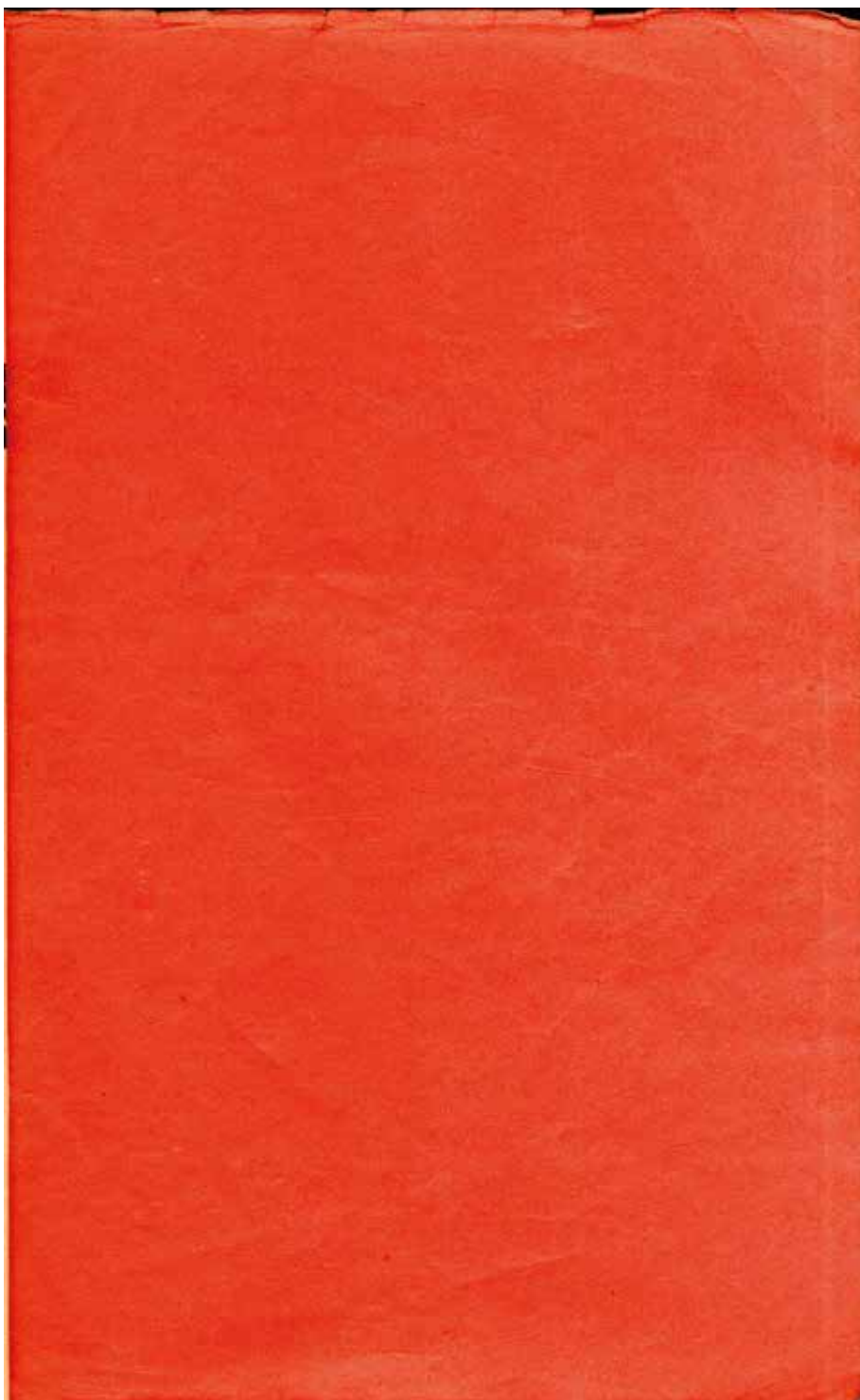
A tots els nostres companys de les Escoles on ja tenim establert l'intercanvi, així com als seus respectius Professors, els saludem afectuosament i desitgem que no quedi trencat aquet canvi de periodics que tant ens agrada i anima.

A nuestros simpatizantes barceloneses que con su ayuda cotinuada aumentan ahora con la suscripción nuestros escasos ingresos, les damos nuestras sentidas gracias, haciendo lo mismo a los nuevos suscriptores Sres. Luis Tomás y Jacinto Fité

Hemos recibido de un Sr. protector cuyo nombre desconocemos, dos carpetas secantes, unos calendarios y un buen número de revistas infantiles por lo que le estamos reconocidos y le damos las gracias.

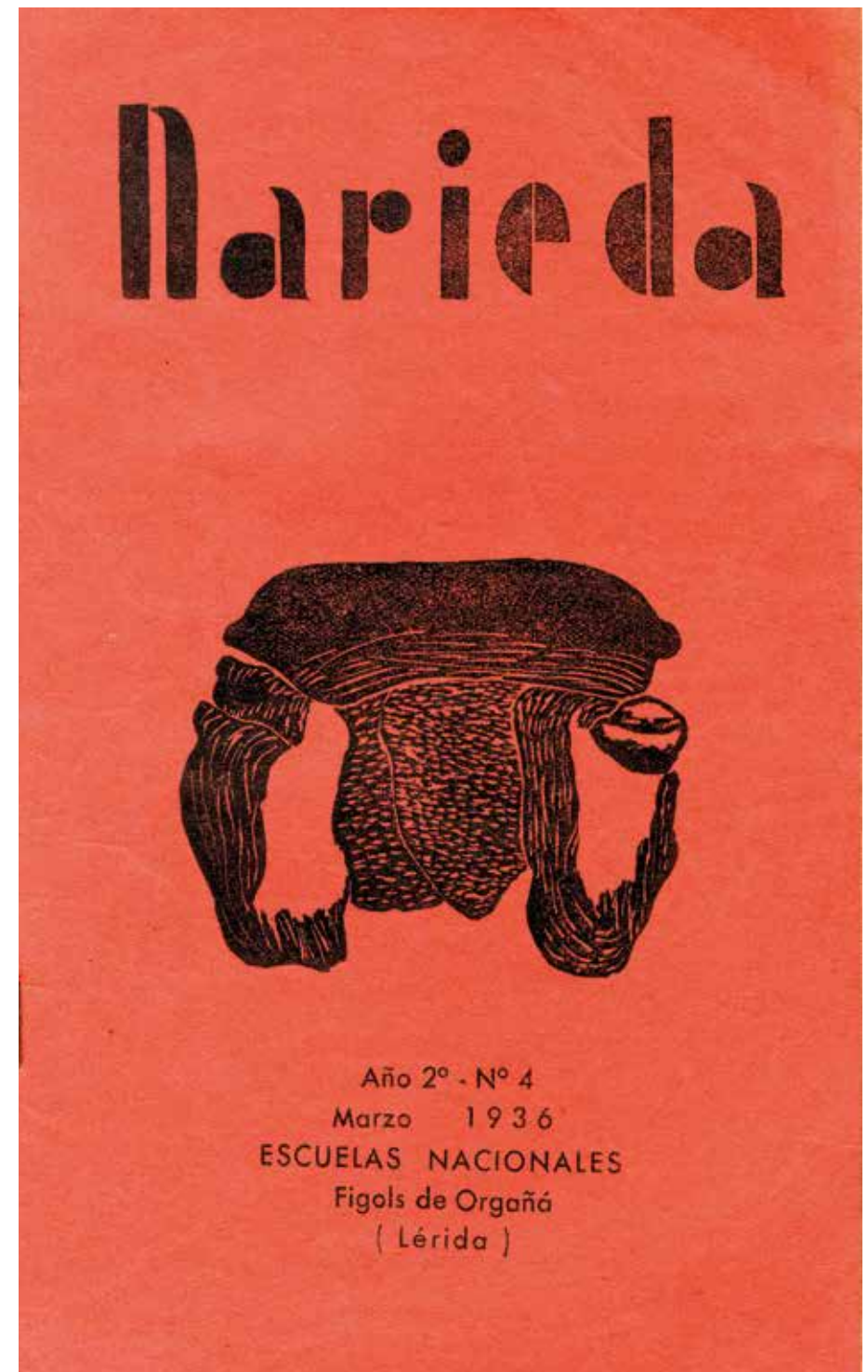

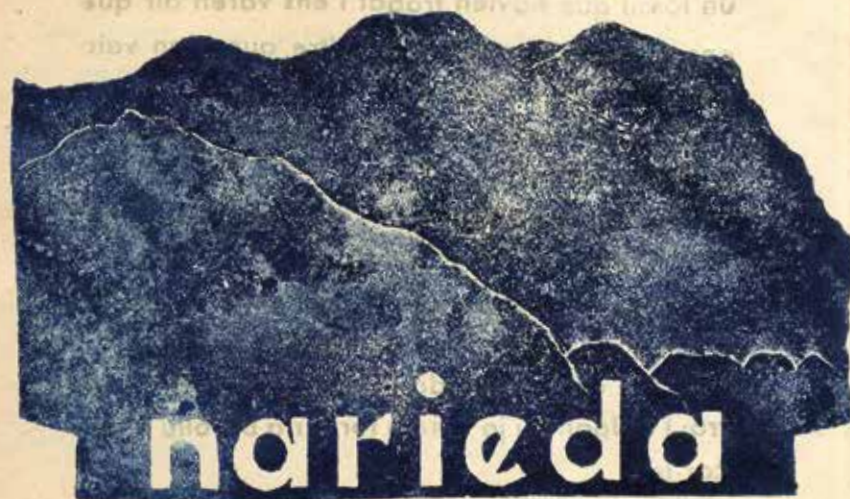

Impremta de les Escoles Nacionals de
Figols d'Orgañà (Lleida)

Número 4

Març de 1936

Any 2º - Nº 4

Març

1936

D'EXCURSIÓ

Ahir varem anar d'excursió per veure un dolmen que es troba al cim d'una muntanya que s'en diu Lligonàs.

Varem sortir d'ací en direcció a Boroliu, que es on te la casa el Joanet. Allí feien una carretera i al mig del camí hi havia molts rocs que nosal·tres els varem ajudar per tirar-los daltabaix d'un esbals.

Els joves que treballaven allí, ens varen regalar

un fòssil que havien trobat i ens varen dir que ens guardarien també un altre que s'en veia enganxat en una roca.

A Boroliu varem dinar i també varem fer un partit de futbol.

Després, emprenguerem el camí de Lligonàs que tot just erem a la mitat.

Varem atravesar tot un bosc molt espès de pins i quan ja gairebé erem a dalt, jo que dic:

Ens em dixat l'aixadó que volíem rascar la terra; i el Joanet i jo varem tornar a Boroliu a buscar-lo.

Pel camí començava a caure gotes, però com que corriem molt, ni menys ens en adonavem.

Quan varem haver tornat, tots marxarem cap a Lligonàs.

Allí no varem poder estar-hi gaire, perquè encara queien gotes però encara varem dibuxar i

trobarem dos o tres pedres una mica estranyes.

De retorn , tots cantavem molt contents ; quan varem veure que pujava un auto i com que per aquest camí no en passa mai cap , ens varem estranyar . Al esser el cotxe davant nostre va parar i baixà molts homes i un senyor que anaven adonar un miting a l'Alsina . Ens varen dir d'on veniem i el Sr . Bonet els ensenyà el fossil i les pedres i deien, que eren molt interessants .

Després continuàrem el viatge fins a Figols , però jo encara tenia d'anar més lluny i em va atrapar la pluja; sort que tenia un paraigua .

Miquel Solans

12 ynas

Dibuix i clixé del mateix

EL MES PETIT

Jo també vaig anar d'escursió . Era el més petit de tots . Nomes tinc sis anys i mig .

Peró vaig caminar, correr i menjar com els altres.

Perquè no es creguessin que em cançava, sempre procurava anar davant de tots .

Vaig estar molt content d'anar-hi .

Gui Travé

6 anys i mig

EL NOSTRE BEDELLET

Tenim un bedell que l'estimo molt.

Cada dia li porto el menja i quan em veu es posa tot content.

Li dono ofals, faves, remolatxes i després veure .

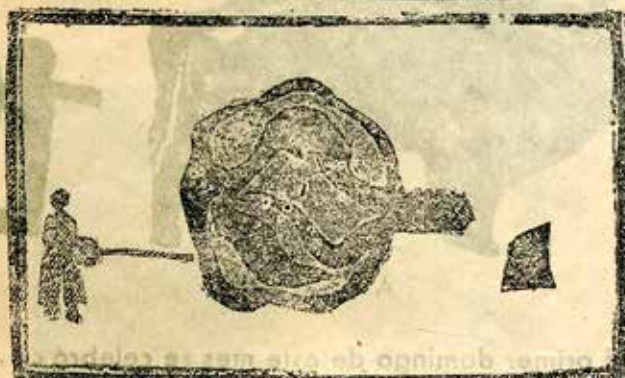
Quan el porto a beure , de vegades es gira cap a mi i es posa a fer uns salts de tan content , que si no m'apar-to em tira cosses .

Rosé Obiols

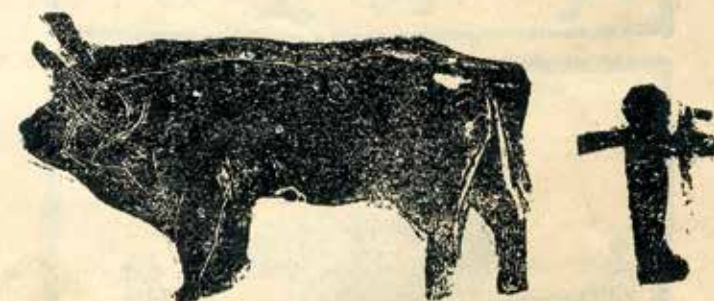
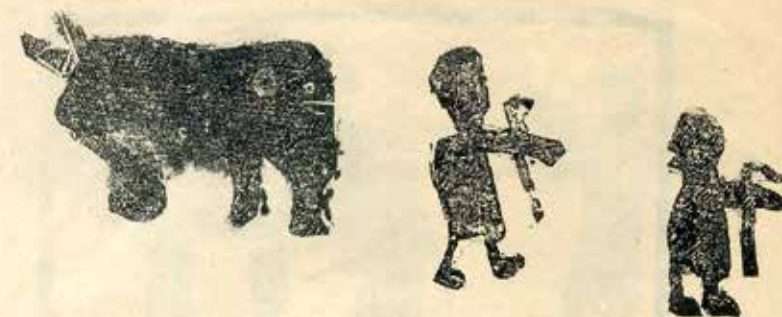
13 anys

Dibuix i clixé de la mateixa nena

HISTORIETA MUDA per Peret Colell (8 anys)

A LA FERIA

El primer domingo de este mes se celebró como de costumbre una pequeña feria en Orgañá. Allí fuimos mi padre y yo a vender dos vacas i un ternero.

Las dos vacas como eran grandes y podían ir a pie fueron andando guiadas por nosotros hasta la feria pero el ternero como era muy joven y temíamos se cansara, lo hizimos llevar en el camión de la leche hasta Orgañá.

Una de las vacas le dábamos el nombre de "Perdiu" y la otra "Griba".

La "Perdiu" y el ternero, los compró un hombre de un pueblo cercano. Mi padre quería por

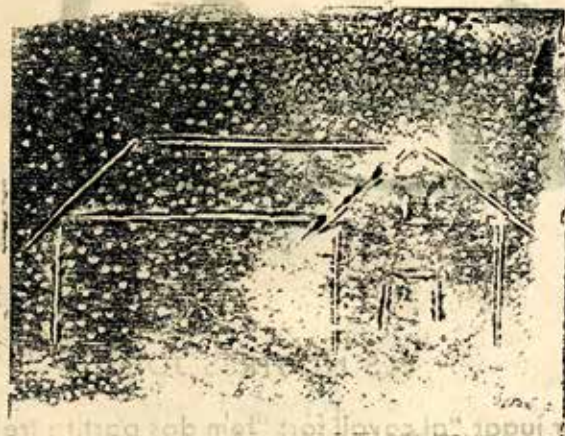
ellos diez onzas y media, pero aquel hombre solo quiso darle nueve onzas.

Mientras tuvimos el ternero, cada día mi padre dejaba que yo le diera la leche, pero como ahora ya no lo tenemos, me he quedado sin este trabajo que me gustaba mucho.

Ivo Espunyes

10 años

Dibujo y cliché del mismo niño

LA NIEVE DE HOY

Hoy como ha caído mucha nieve, no hemos podido salir a recreo y nos hemos dedicado a jugar a unos juegos que tenemos en la escuela. Un grupo de mayores jugaban al ajedrez, las niñas a las damas y nosotros más pequeños construíamos unos rompecabezas y casitas de madera de colores.

Me gusta mucho de vez en cuando de que nos quedemos a jugar en la escuela, pero si son muchos días me cansa y ya espero el "cavall fort", y otros juegos de correr.

José M^a. Sala

9 años

Dibujo y cliché del autor

ELS NOSTRES JOCS

Per jugar "al cavall fort" fem dos partits; treiem a la sort quin te de parar. El que para es posa un darrera l'altre mitx acxats perquè el de l'altre partit puguin saltar a la seva esquena i el primer de tots, el que s'apoia a la pared, aguanta un mocador.

Es comença a saltar i cada un que salta ha de dir: cavall tinti fort. Si no ho diu, perd.

Quan ja han saltat tots que s'han anat quedant sobre els que paren, l'últim que ha saltat té

d' anar agafar el mocador que aguanja el primer , passant per damunt de tots. Si no l'agafa paren i si l'agafa tornen a pujar : han guanyat. Quan fa molt fred, juguem a correr al "rillo " i a la primavera juguem a boles i patacons .

Florenci Serra
12 anys

Dibuix i clixé del mateix

UN DOLMEN

El dia que hicimos la excursión teníamos como primer interés ver un monumento antiguo que se halla en la cima de una montaña cercana .

Hace muchos años , muchos cientos y cientos , cuando los hombres no tenían casas , sino cavernas , y moria alguien lo sepultaban en un lugar alto. Para demostrar que en aquel lugar había enterrada una persona ponían unas piedras en forma de mesa .

A esta construcción se le ha dado el nombre de "dolmen" .

Los "dólmenes" se encuentran en lugares altos para preservarlos de los torrentes .

En algunos dólmenes se han hecho excavaciones y además de encontrar los restos de una persona , se han hallado también ollas , platos y armas de piedra porque entonces creían que al morir , el mismo difunto continuaba viviendo otra vida y necesitaba de estos objetos .

En el término de nuestro pueblo , a la cima de la montaña , tenemos uno .

Juan Serradell
12 años

Dibujo y clixé del autor

LA CARRETERA NOVA

Un dia vaig anar al Sabiner amb el meu pare i la Monserrat. Nosaltres dues anavem a cavall de la ruca. Em va agradar molt de veure la carretera que havien fet, perquè em vaig passejar.

Carmeta Ginestà

9 anys

Dibuix i clixé de la mateixa nena

LES TRUITES

Al riu Segre s'hi pesquen força classes de peixos, truites, barbs, anguiles, bragues i cua-roig.

Els més bons son les truites, que tenen un gust mol fi.

N'hi ha de molt grosses, algunes han pesat més de dos terces.

Les truites es coneixen perquè tenen l'esquena amb uns piquets de colors vermell i blau.

Les pesquen amb canya i filerons.

Nuria Sala

10 anys

UNA MALA ÇAÇERA

Una tarda anant cap a la vinya vaig veure un conill que corria i jo vinga mirar a veure on es posaria i veig que es posa en un cau. Jo content i alegre me'n vaig desseguida a tancar el cau i vaig a buscar un parany, l'hi poso i vaig pensar ¿Saps que tens de fer? Ves a buscar els altres i els pararàs un aquí, un altre allà. Així ho vaig fer.

L'endemà m'en vaig a mirar-los molt content.
En miro un , res , en miro un altre , tampoc i
allavors vaig pensar: aquell del cau si que el
trobarás. Pero i vaig i quina desilusió, el pa-
rany estava igual com el vaig deixar i el cau
tapat .

Segurament devia sortir per un altre costat.

Pau Torres

13 anys

Dibuix i clixé fet pel mateix nen

ANANT A ORGANYA

Un dia que anava a Organyà amb la Cande-
laria i portavem la ruca , quan varem ésser a
la pujada de la palanca, la ruca va donar una
cossa a la Candelaria .

Victòria Puigcercós

10 anys

INTERCAMVI

Hem rebut durant aquest mes els números de:
Vida escolar

Sempre avant

Inquietud

Avant

Batec

Endavant

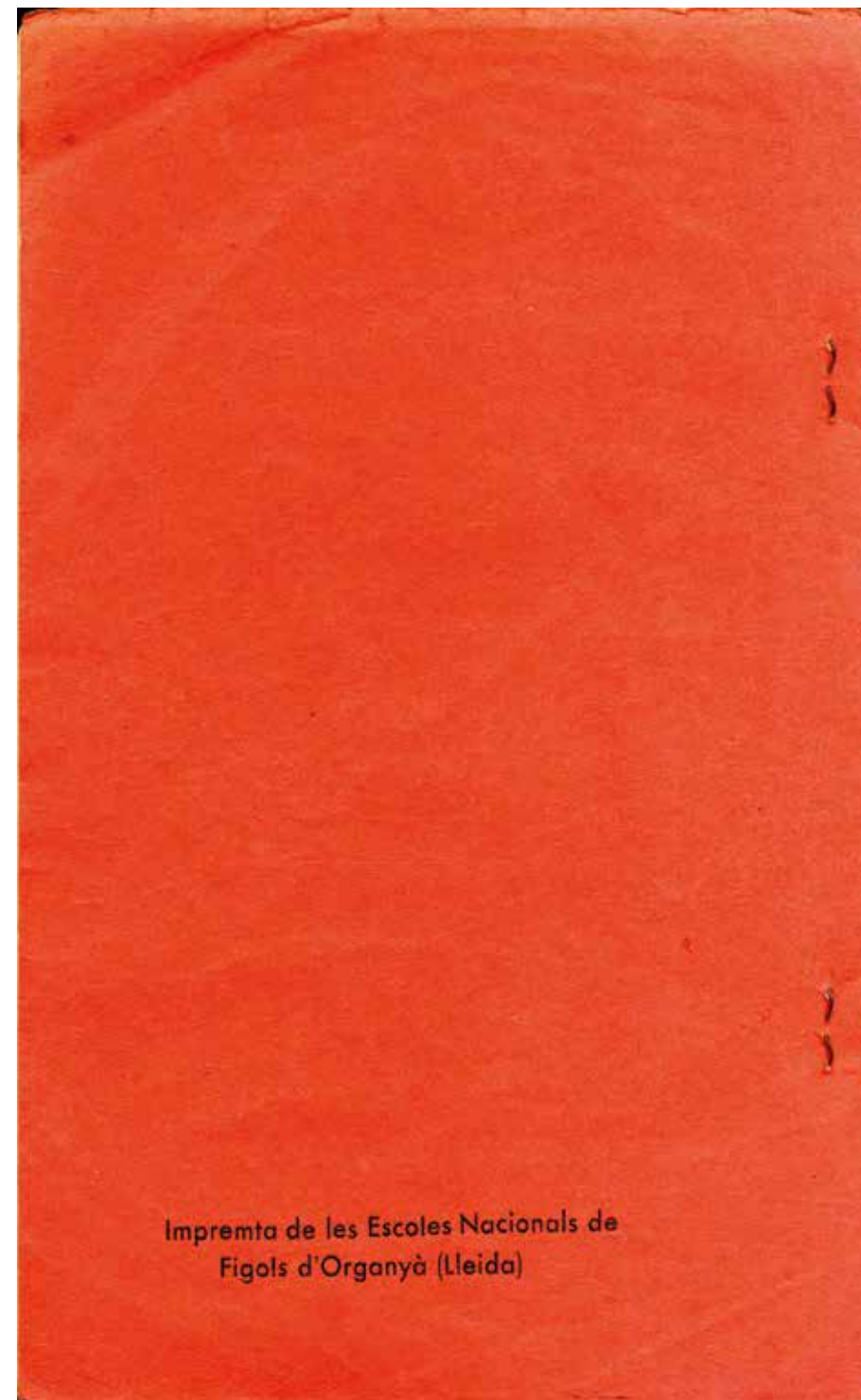
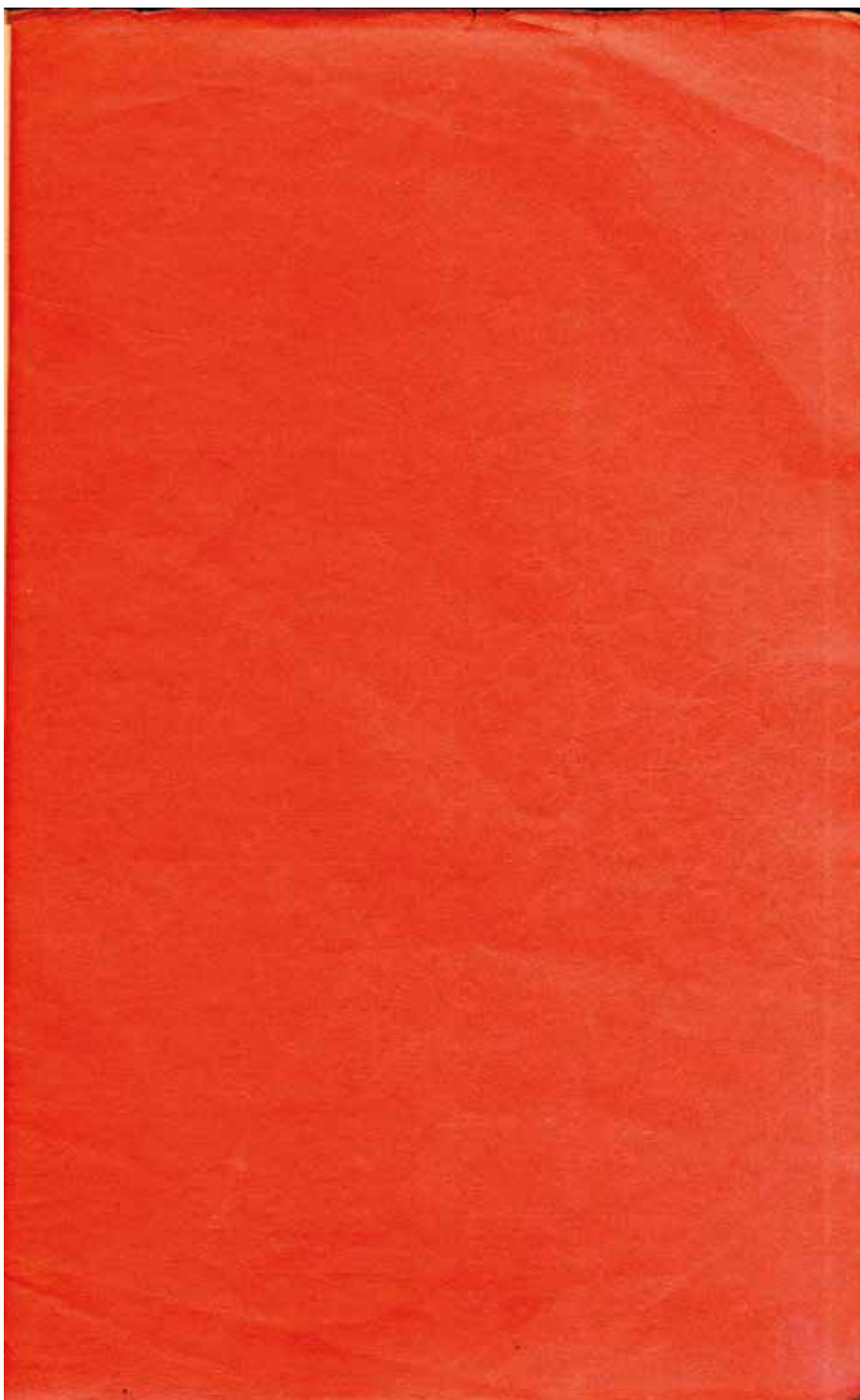
L'alegria d'Olo

Hem rebut del Senyor Vicens Fitè de Barcelo-
na, un tom d'una obra tan simpàtica com in-
teressant per nosaltres i que tindrà un lloc de
preferència en la Biblioteca

Agraits i moltes merces .

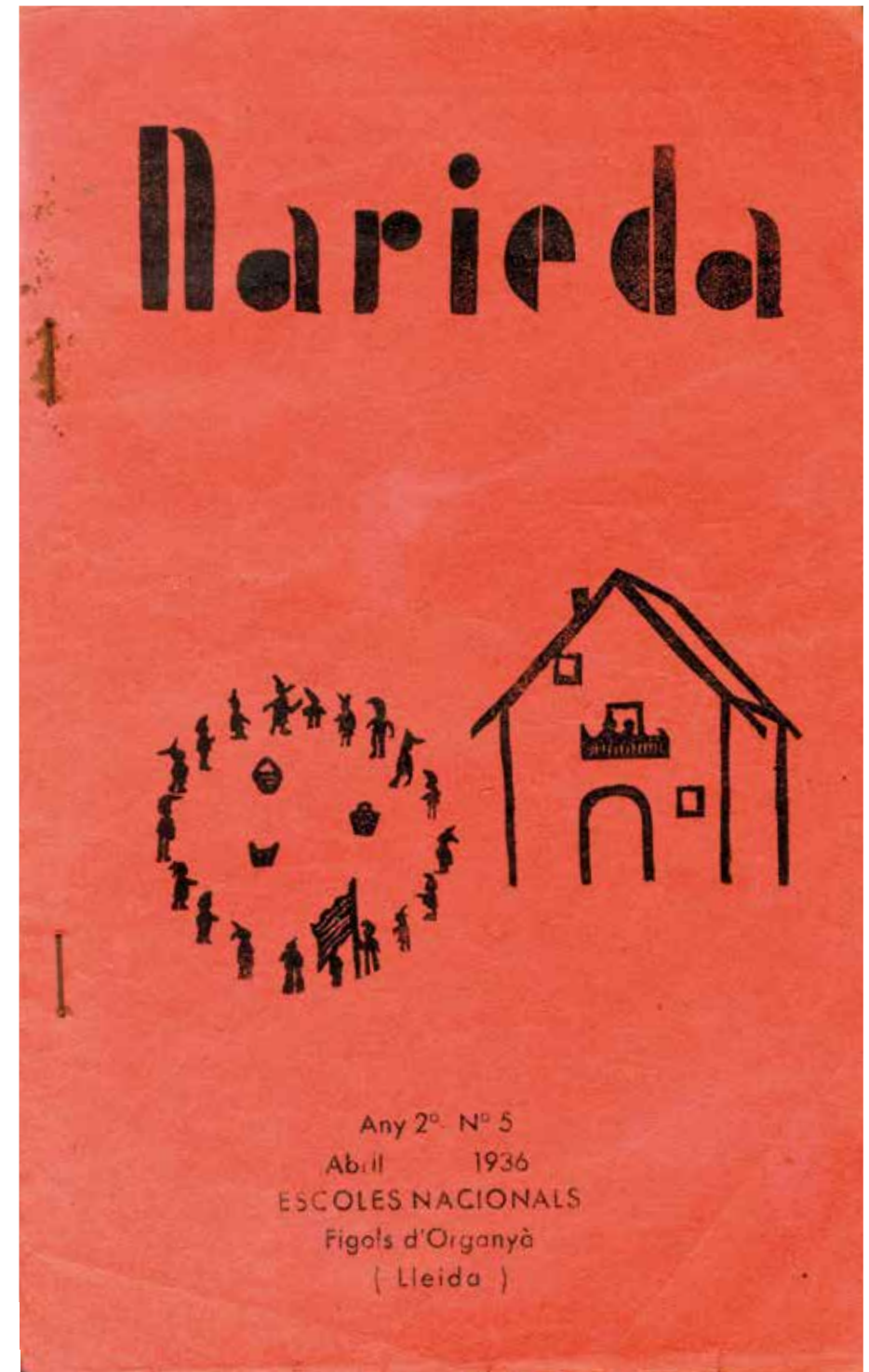

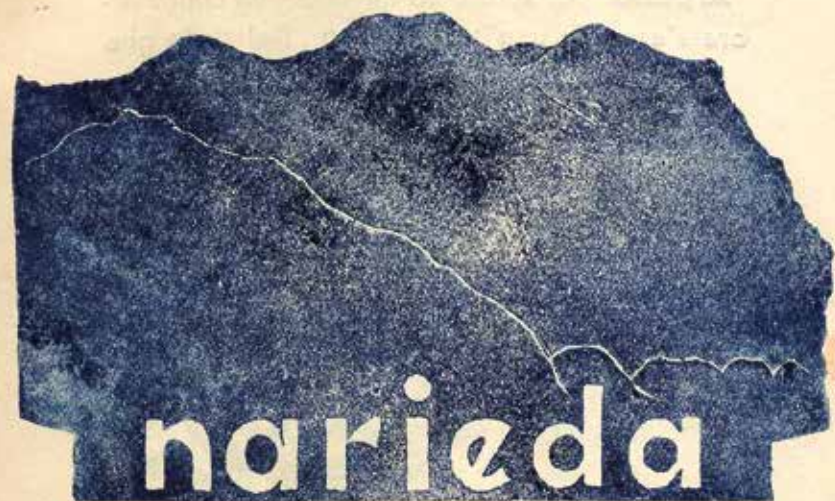

Impremta de les Escoles Nacionals de
Figols d'Organyà (Lleida)

Número 5

Abril de 1936

Año 2º - Nº 5

Abril

1936

ANANT A CODONYES

Un dia que anavem a Codonyes a buscar ous a casa del meu padri amb el Josep, ens varem cansar una mica perquè caminàrem depressa.

Al arribar a la Costa, varem descansar un xic i al cap d'una estoneta, empenguérem altra volta el camí.

Narieda

Al passar per sota d'un oliver em va caure sobre l'espatlla una serp blanca. Del susto que

ens donà ens posàrem a correr però després repensant-nos tornàrem allí on estava la serp i a cops de pedra la matàrem.

Viçens Espunyes

8 anys

Dibuix i clixè de Joan Serradell

UN DIA DE MOLTA MAGICA

Un dia quan ja feia una estoneta que dormia em varen fer màgica. Vet aci que jo havia sentit explicar moltes coses, de que a la nit sentien sorolls i veienombres i els desbrigaven dels llençols. Docns, jo que si, quan vaig veure que un home venia cap al meu llit per agafar-me i obria la finestra, vaig pensar: Això es màgica. ! quina por !

Lavors em vaig posar a cridar i va venir el pare que havia arribat allavors del cafè i em va dir:

No tinguis por home . Es que somniaves , no en fan pas de màgica.

Ivo Espunyes

10 anys

QUAN SERÉ GRAN

Quan seré gran voldré ajudar força a la mare perquè a ella no li calgui fer res. Ara sempre escombro la sala i escuro els plats . M'agrada molt i la mare n'està contenta.

Rosalia Obiols

6 anys

TOMASET

En Tomaset era molt bon nen .

No tenia pares .

Vivia amb la Berta, que era la minyona que ja tenien els seus pares .

El marit de la Berta era molt mal carat, sempre estava a la taberna a beure i jugar-se els diners.

El pobre Tomaset tenia d'anar a vendre peix per poder portar diners a la Berta .

A la mateixa platja hi havia una torre d'un senyor molt ric que tenia un nen i una nena .

Cada dia en Tomaset anava a la Torre Nova a portar-los el peix .

Figols d'Organya

Però no podia parlar ni jugar amb els nens d'allí, perquè l'institutriu deia que no volia que fossin amics amb els pobres perquè eren dolents i grollers.

Però, vingué un dia que quan en Tomaset anà a la Torre Nova, al ésser al jardí va trobar-se que tots els criats estaven espantats perquè el senyoret, el nen, s'havia enfilat en un arbre i estava penjat en una branca i no podien pujar a treure'l per por de que amb el seu pes haurien trencat la branca. Llavors en Tomaset va dir: Ja hi pujaré jo que no peso gaire. I amb quatre salts ja va ésser a dalt i va despenjar-lo.

Quan ho varen explicar al seu papà va dir que estava molt agraït de Tomaset i que volia pagar-li.

L'endemà el Sr. de la Torre Nova cridà a en Tomaset per pagar-lo, però en Tomaset digué que no volia res que no l'havia pas salvat per cap recompensa, sinó perquè es creia en el deure de fer-ho.

Al sentir el Sr. de la Torre Nova que un nen tan jove tenia aquest sentiment tan noble, digué que ja podia jugar sempre que vulgués amb els seus fills i foren uns bons amics.

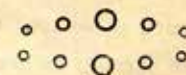
L'institutriu es va quedar amb un pam de nas.

Narieda

D'ençà d'allavors, cada dia els nens de la Torre Nova, i en Tomaset es trobaven a la platja i es varen fer bons amics.

Fracment de " L'anell perdut ". Interpretat per
Rosalía Estragués
13 anys

Dibuix i clixé de Maria Estragués
13 anys

UNA GITANADA

L'any passat vaig anar a portar dinar al meu pare i quan vaig ésser a la trencada del Raspé vaig veure una colla de gitanos que pujaven amb traje de bany i em giro i vaig veure un cavall blanc molt sec: de por em vaig posar a correr.

Quan vaig ésser amb el pare li digué i ell em va dir que també els havia vist.

Candelaria Torres
11 anys

Figols d'Organyà

Dibujo y cliché en colaboración por :

Florencio Serra

12 años

Pedro Colell

8 años

TODOS UNIDOS

Siguiendo la costumbre de los pasados años ,
el sábado día 11 de este mes, nos reunimos los
niños y niñas de las escuelas para ir a cantar
" les caramelles " a los diseminados que tiene
nuestro lugar .

El día siguiente , domingo , lo hicimos en Fi -
gols .

Narieda

Todos estábamos muy contentos y animados
en quedar bien .

Recogimos bastantes donativos .

Florencio Serra

12 años

O = O = O

El día de " les caramelles " estaba muy con-
tenta porque llevaba un lazo rojo muy gran -
de en la cabeza .

Rosalía Obiols

6 años

O = O = O

El día que cantamos " les caramelles " nos
cansamos mucho de andar y cantar pero co -
mo lo veía la gente , nos invitaban a comer
y beber, aceptábamos a éllo y esto nos ayu-
daba a seguir nuestro camino .

Ivo Espunyes

10 años

O - O - O

Las " Caramelles " fueron muy divertidas .
Todos cantábamos lo mejor que podíamos .
Los niños llevaban , camisa blanca y barre -
tina y nosotras el vestido blanco y un lazo de

Narieda

color rojo.

Haciamos un conjunto muy bonito .
Recogimos muchos huevos y dinero .

Antonieta Obiols
14 años

○ = ○ = ○

Me gustó mucho el celebrar la fieta de " les caramelles " porque reuniamos muchos donativos y a la vez porque nos obsequieron con bebidas y golosinas .

Durante el camino que recorrimos observé cosas muy bonitas .

Cuando nos dirigiamos a un diseminado que conocemos por La Sala vi un horno de cal .

Fue la primera vez que vi un horno y los preparativos para encenderlo .

Celestino Busquets
10 años

○ = ○ = ○

El día de Pascua me divertí mucho. Todas las niñas y niños fuimos a cantar " les caramelles " y la gente nos daban muchos huevos y dinero . Llevábamos unos cestos muy grandes para llevar los huevos y no rompimos ninguno .

Nuria Sala
10 años

Figols d'Organyà

LA PILOTA NOVA

Dels diners que ferem per Pasqua venent els ous, comprarem una pilota molt bonica per jugar al " basquetbol " però com no tenim camp per jugar-hi , ara juguem al futbol .

La pilota es de color groc, forta i bona , porta un cartellet que hi diu : Balón indeformable; i un altre : Cosido a mano .

El tenir-la ens feia molta il·lusió .

La va comprar el Sr. Mestre i esperavem impacients la seva arribada per veure-la i jugar.

Quan la tinguérem tot era voler-hi jugar desseguit però no podia ésser , no sabiem on anar-hi.

A casa del nostre company Miquel tenien un camp molt gran que encara havien de sembrar i allí anàrem tots contents a estrenar la pilota.

Ens reunirem els nens i nenes i acompanyats dels Senyors Mestres marxàrem cap al camp portant la pilota i una gramola .

Començarem el partit de futbol anant en un equip nens i nenes i al altre igual.

La primera part varem quedar 2 a 0. Després varem berenar amb molta alegria.

En acabar varem ballar al só de la gramola.

Narieda

Despres del ball tornàrem a jugar per acabar el partit quin resultat fou 2 a 2.

Passàrem una tarda molt divertida, alegre i que mai oblidarem.

Col·laboració de:

Joan Sarradell
(12 anys)

Mique Solans.
(12 anys)

Florenci Serra (12 anys)

Ignasi Sala
(13 anys)

Celesti Busquets
(10 anys)

INTERCAMVI

Hem rebut durant aquest mes els números de:

Sempre avant

Inquietud

Avant

Batec

Endavant

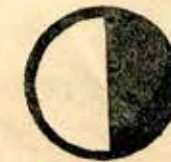
L'alegria d'Oló

Figols d'Organyà

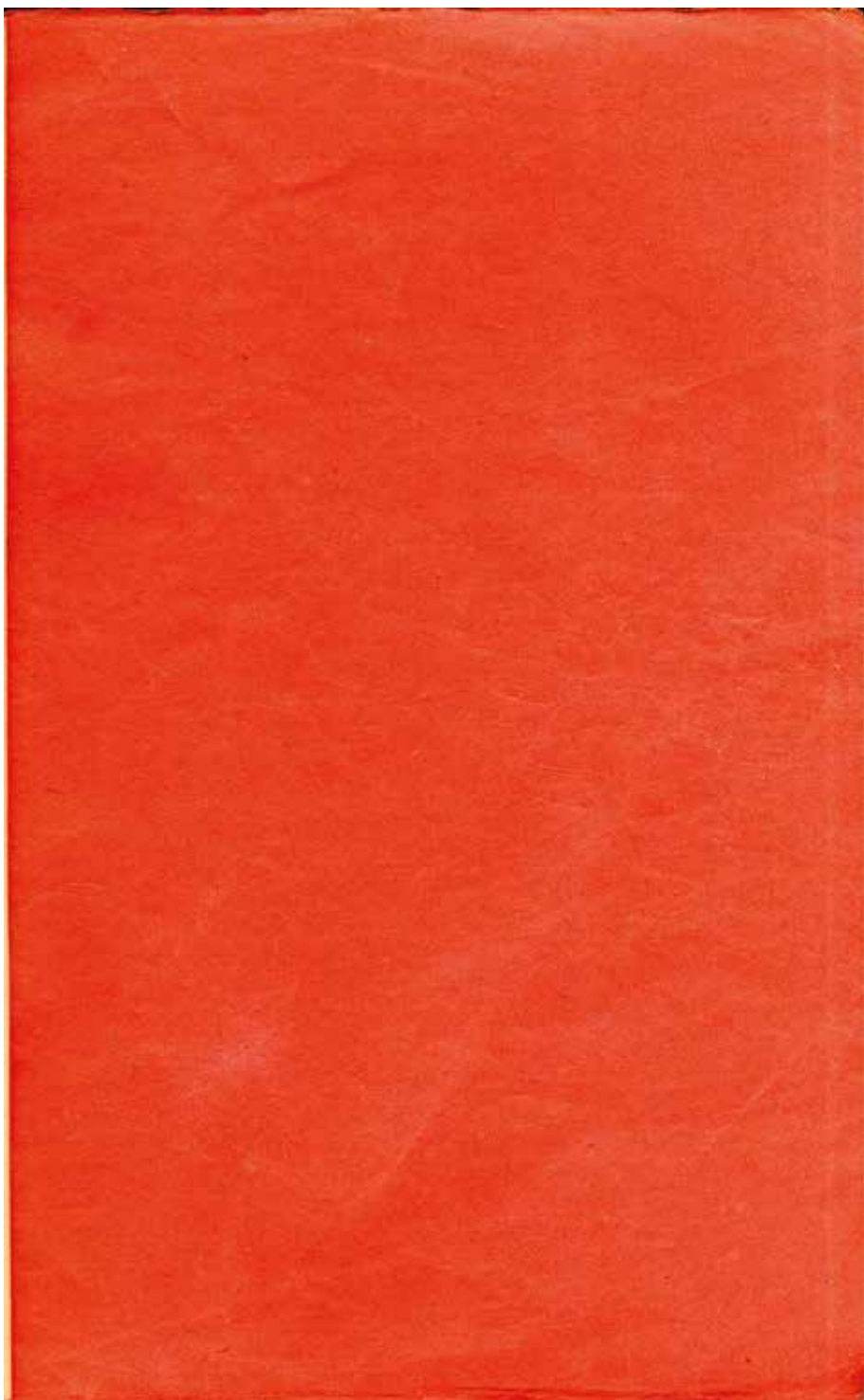
Del nostre jove simpatitzant Mateu Manguillot hem rebut un volum per la biblioteca molt infantil i bonic titulat: Mikei correu.

Per mitjà del jove Ignasi Choi, el Senyor Joan Choi de Barcelona ha fet donació a la nostra escola d'una costosa caixa de construccions arquitectòniques.

Regraciem als nostres benefactors i els prometem procurar fer un bon us dels seus obsequis.

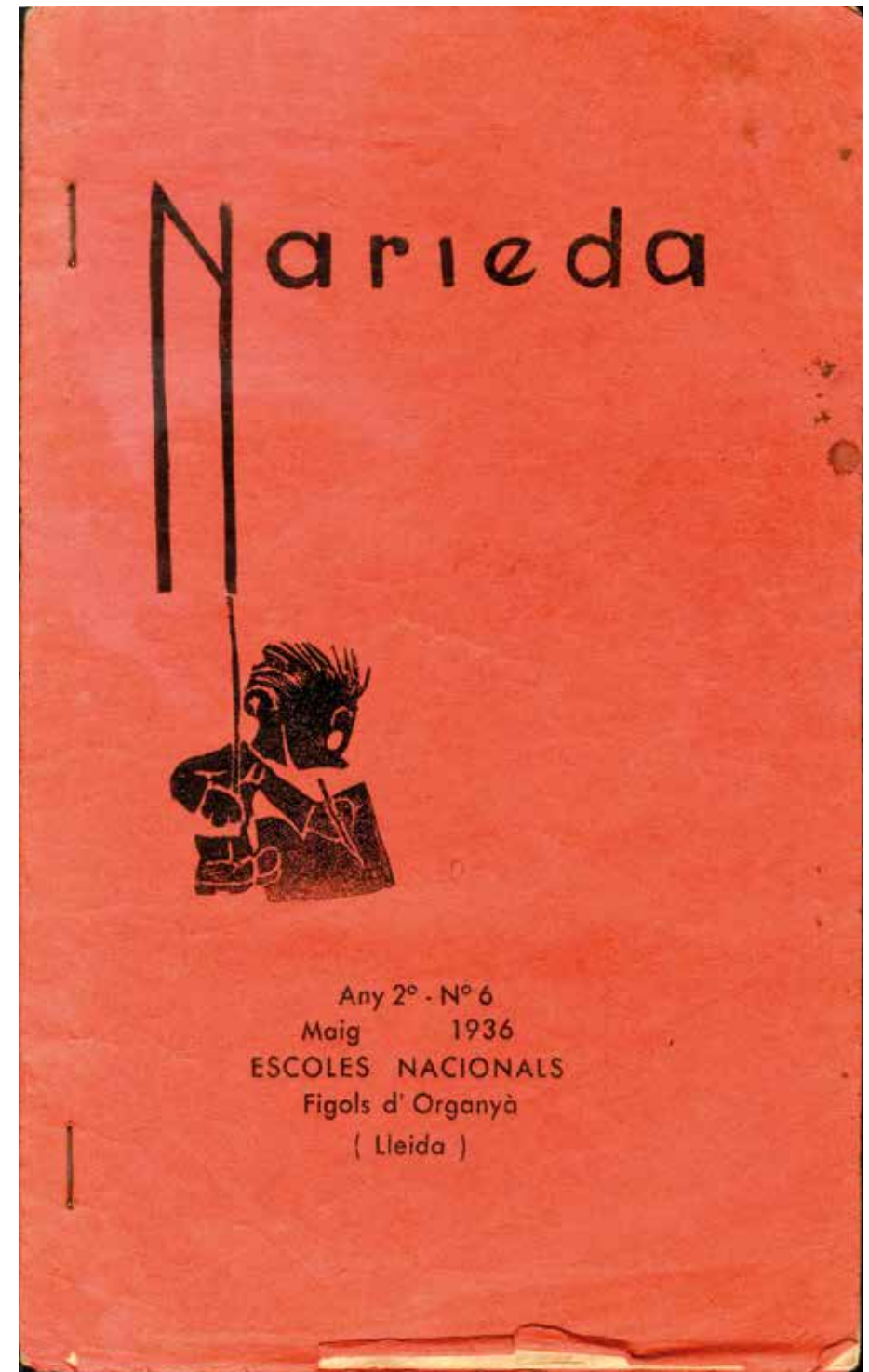

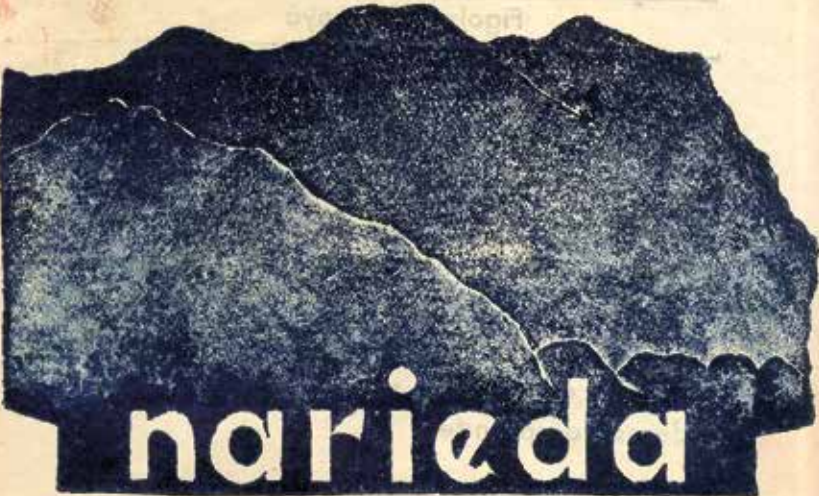
Impremta de les Escoles Nacionals de
Figols d'Organyà (Lleida)

Número 6

Maig de 1936

narieda

Año 2º - N° Mayo 1936

YO.....

soy un niño de 12 años que vivo con mis padres y hermanos en un agregado de Figols que dista unos 4 Kilometros .

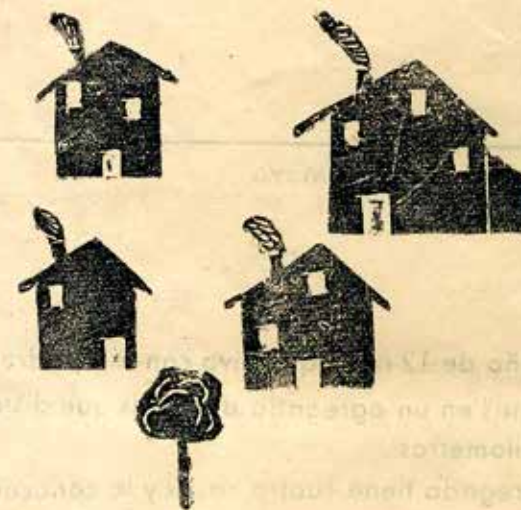
Este agregado tiene cuatro casas y le conocen por Boroliu .

A nuestra familia la apodan " cal Joan de Boroliu " .

Todos los dias marcho contento de mi casa con los libros y la comida para llegar pronto a la Escuela .

Cuando los otros niños se van a casa a comer yo me quedo en la clase , juego o leo un poco, como lo que mi madre me pone en el cesto y al terminar, trabajo en la imprenta o en otro que - hacer .

Procuro ir a la Escuela tan limpio y peinado como me es posible , trabajo con entusiasmo y deseo de aprender .

Me gusta tanto ir a la Escuela que durante el invierno con frio, lluvia o peor tiempo no paro levantarme pronto para ser puntual a la entrada de clase .

Cuando llego a casa de regreso del colegio, ayudo a mis padres y hermanos en lo que puedo pues hay trabajo para todos .

En casa tenemos dos vacas, tres burros y un rebaño de ovejas y cabras. Recogemos un poco de aceite , trigo , patatas , fruta , hierba , y somos dueños de un bosque de pinos , robles y encinas .

Cuando es vacaciones o domingo, voy al bosque a recoger setas .

De las que vendí el año pasado hice más de cinco duros .

Mi familia está constituida por mi padre y madre , dos hermanos que hay en casa y ya son mayores, uno que está de mozo en Basella pueblo cerca de Pons (cabeza de partido) y una hermana que está de sirvienta en Orgañá .

Todos son mayores que yo, pero yo se muchas mas cosas que ellos, pues , no han tenido la suerte de poder ir al colegio tanto tiempo como yo .

Juan Sarradell
(12 años)

Dibujo y cliché del mismo

ANANT A ESPEDREGAR

Cada any tenim d'anar a espedregar .
Per espedregar , recullim les pedres que es troben barrejades amb la terra que durant l'any hi han caigut , portades per la pluja o torrentes i com que aci els camps gairebé tots son pendents, tot sovint s'en hi torna a posar.

L' any passat anàrem espedregar un dia i la mare va trobar un conill menjat del cap a picosades i va dir :

Aixo es fet d'un duc .

El portà a casa i l'ensenyà al pare i digué;
si, si, hi deu anar el duc, però ja l'agafaré.

Allavors tornà a agafar el conill i el portà on
l'havien trobat, col·locant dos paranyes prop.

A la nit ell que s'en va a mirar-los i es troba
un duc grossíssim enganxat una pota a cada
parany.

El va portar al cafè i tot-hom s'el mirava en-
cara ben viu.

Nati Estragués

11 anys

Dibuix i clixé de la mateixa

LA RUCA

Nosaltres tenim una ruca que alguna vega-
da la porto a abeurar, i alguna vegada que li
porto menjar es posa a bramar.

Josep Choi

8 anys

LA PAPALLONA

La papallona es un animallet molt bonic, però
tot el que te de bonic o te també de dolent, per-
què abans d'ésser papallona es oruga i s'ali-
menta de les plantes del l'hort. La de la col prin-
cipalment, aci dalt ens fa molt mal, deixen les
fulles de les cols totes rosegades.

La vida de la papallona es molt curiosa.

Néix d'uns ouets com a caps d'agulla, allavors
es en forma d'oruga. Al cap d'un temps que es
oruga, forma una capseta (no fa capull) i alla-
vors ja surt la papallona, que quan ja s'ha tor-
nat bonica papallona, es quan menys vida te.

Es suposa si sols te uns vuit dies de vida. Pon
els ouets en gran quantitat i allavors mor.

La papallona com tots els insectes te tres parts
principals, cap, toraxs i abdomen. En el cap te
dos ulls la boca i dos antenes.

En el torax te 4 ales y 3 parells de potes.
L'abdomen està format d'anelles.

Ignasi Sala

13 anys

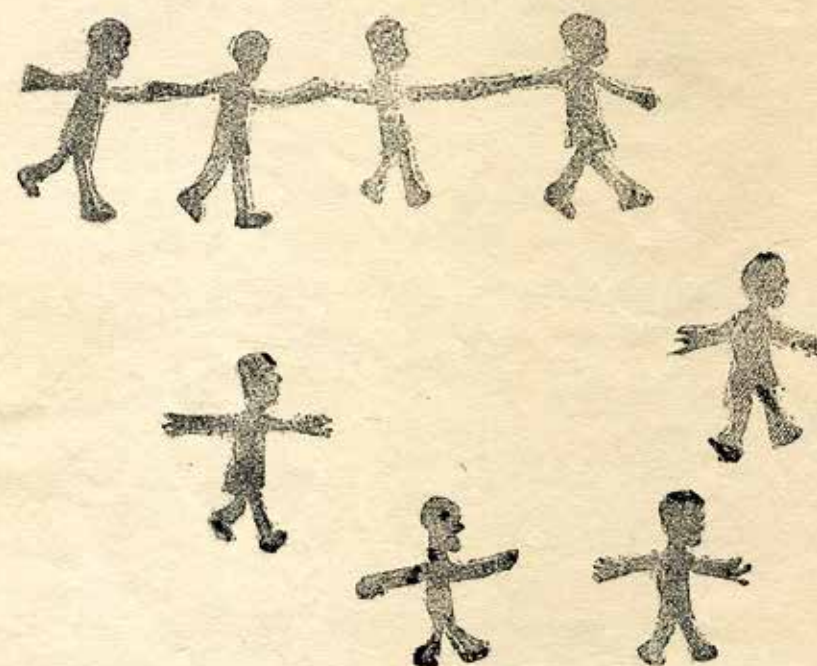
DIBUIX DEL NATURAL

LA PAPALLONA

Dibuix i clixé de Joan Serradell (12 anys)

EL "RILLO"

Dibujo y cliché de :

Miguel Soláns

13 años

EL "RILLO"

El "rillo" es un juego muy divertido.

Nos ponemos todos a punto para correr y queda uno que es el "gallo".

Entonces decimos :

" Que tens gallet .

El responde :

" Mal al capet " .

Qui te la fet ? .

" La rabosseta " .

Y todos decimos : Rillo " .

Entonces él se pone a correr tanto como puede hasta coger uno , que al tocarlo , se junta a él y dicen igual que al principio .

Luego nos persiguen los dos hasta que han cogido a otro . Vuelven a repetir lo del principio y a correr todos en forma de cadena hasta que los tienen a todos menos uno que este último será el "gallo" para el próximo juego .

José M^a. Sala

9 años

LA RATA

La rata es un animal perjudicial para las casas y sus habitantes, lo mismo que para la agricultura y el payés .

Come cuanto encuentra a su alcance y casi todo consigue alcanzar, pues penetra en los sitios más escondidos y sube en los lugares más difíciles .

En cuanto a la agricultura , se come las plantas tiernas cuando las hay, y cuando no, las que encuentra , siendo de gran aprecio para ella los semilleros .

No come como los demás animales, sinó que roe .

La mordedura de una rata es muy mala y a veces mortal si no se cura como es debido y a tiempo .

Un dia que , como de costumbre, fui a dar de comer a las vacas al corral , vi una rata muy grande y grité :

Mirad que rata más grande .

Me puse a correr detrás de ella y pude pisarle la cola pero ella se escapó hacia fuera de casa . Allí estaba el mozo que tenemos para que nos ayude al quehacer del campo y con un garrote la persiguió y apalizó hasta que la dejó muerta .

Miguel Soláns

13 años

Dibujo y cliché del mismo

EL NOSTRE JARDINET

La Candelaria, la Maria i jo, tenim un jardinet al seu hort .

Hi ha violeres , clavellers blancs , lliris blancs blaus i grocs, després morodux i pel voltant maduixeres .

Al costat de la paret hi ha tot uns enfilalls d'eura que hi fa molt goig .

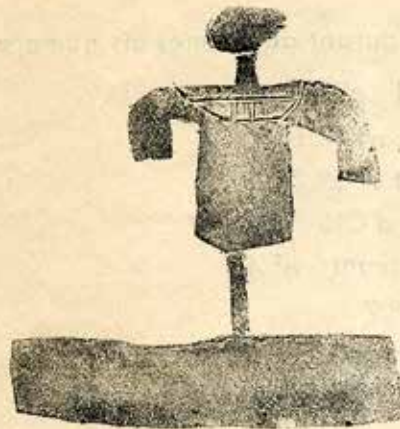
Sempre l'anem a regar i ens agrada molt cuidar les nostres flors .

Ahir va pedregar molt , i desseguit varem pensar que ens hauria fet malbe les flors, però no els va fer res . Varem tenir molta alegria .

Angeleta Espunyes

10 anys

Dibuix i clisé de la mateixa nena .

L'ESPANTA OCELLS

Al nostre hort hem posat un espanta ocells ,
perquè no vinguin les garces i d'altres ocells
a menjar-se les verdures. L'hem vestit amb una
americana i una gorra vella perquè els ocells
es pensin que es un home i no s'hi atansin.

Pobres ocellets si tothom els espantes no po-
drien menjar , però si no fem aixó ens deixen
sense tomaqueres ni res a l'hort .

Tot es prou llastimós .

Nuria Serradell

11 anys

Dibuix i clixé de la mateixa

Hem rebut durant aquest mes els números de :

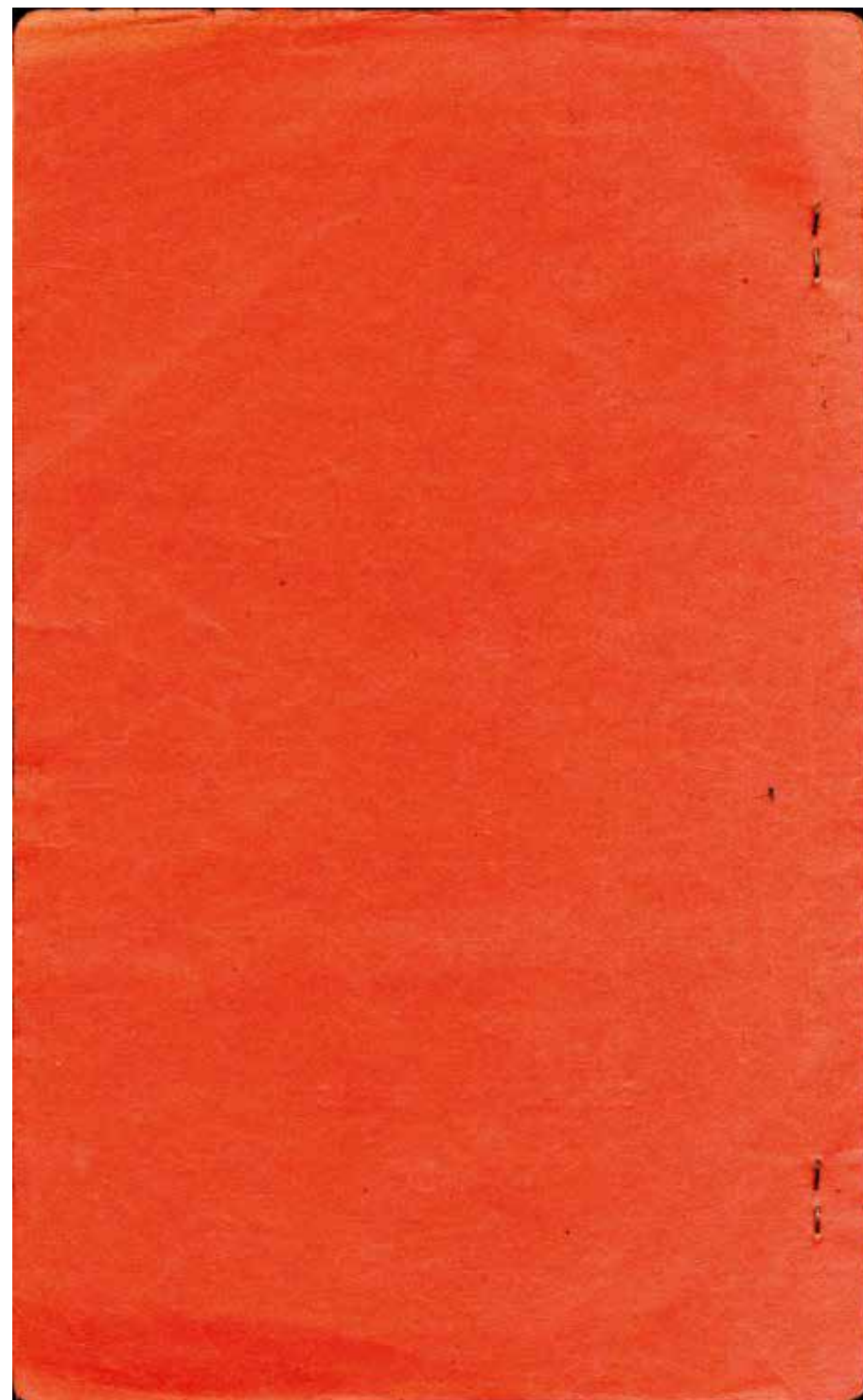
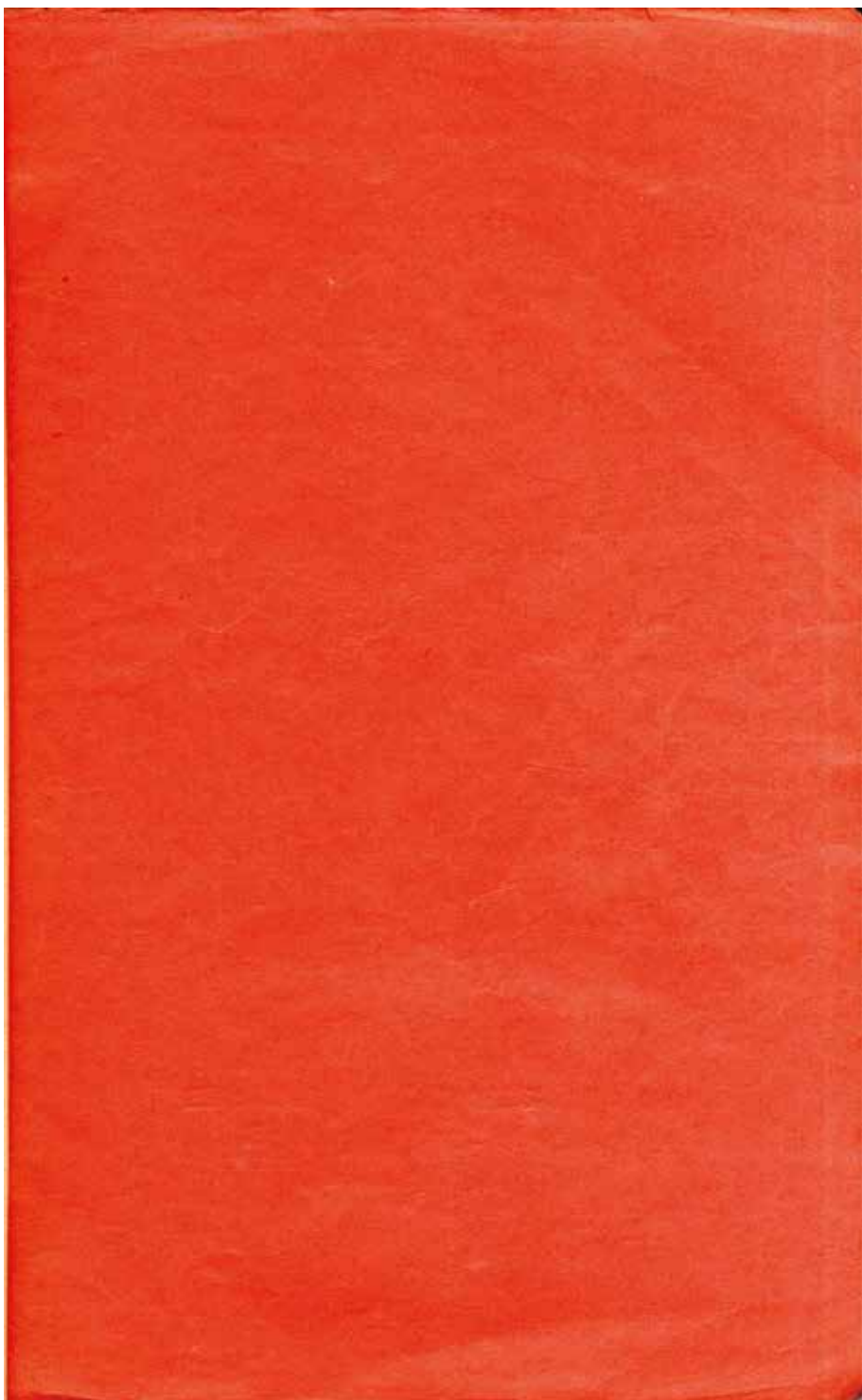
Inquietud nº 8
El Carol nº 17 i 18
Endavant ! nº 15
L'alegria d'Oló nº 7
Sempre avant nº 4
Avant nº 7
Cultura infantil n. 2
Batec n. 10
Vida escolar n. 14

El Sr . Josep Sarrat ens afavoreix amb la seva
subscripció al nostre periòdic per lo que li regra-
ciem i agraïm aquesta assenyalada distinció .

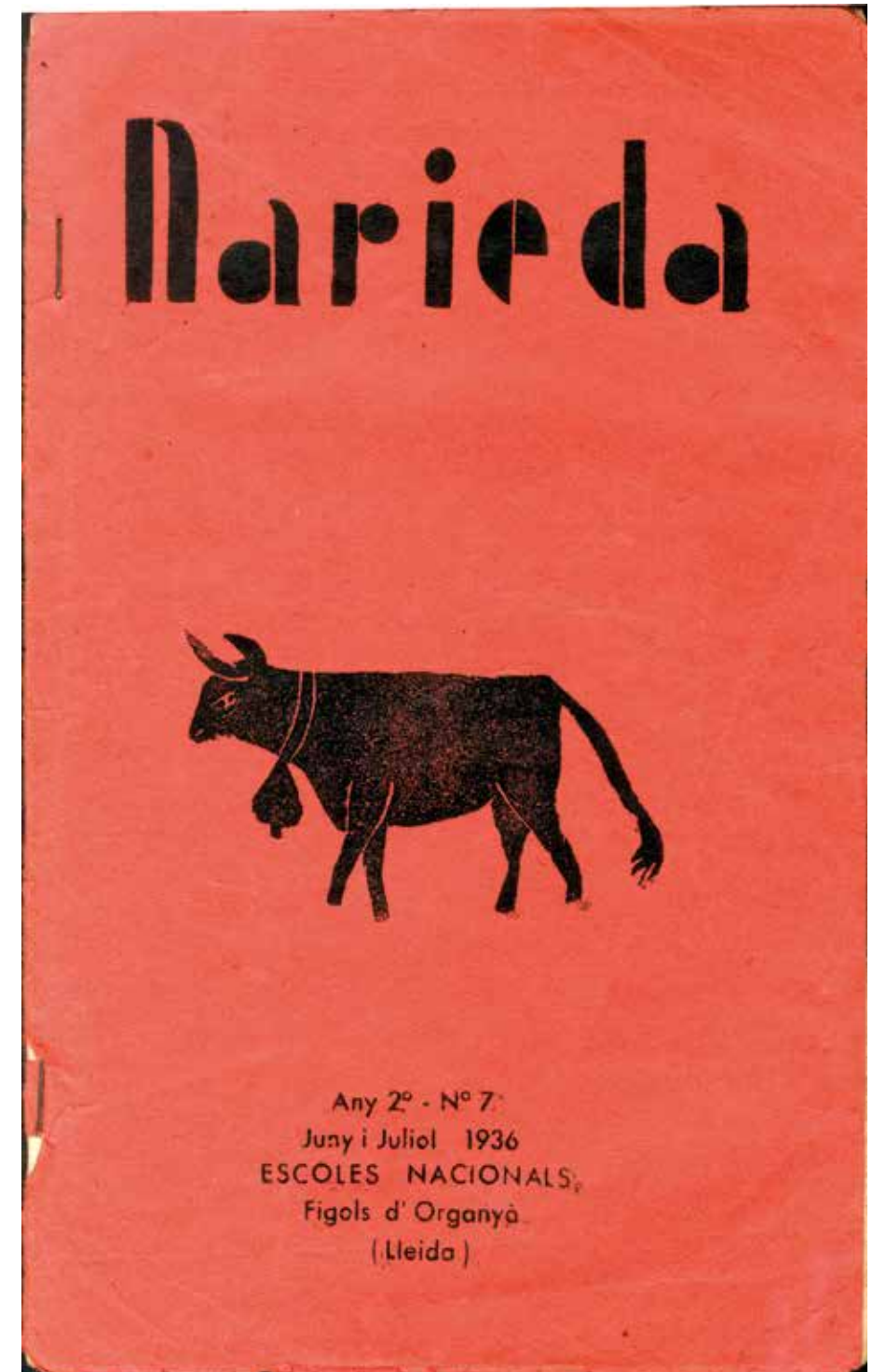

Impremia de les Escoles Nacionals de
Figols d'Organyà (Lleida)

Número 7

Juny i juliol de 1936

Año 2º - Nº 7 Junio y Julio 1936

ROMERIA

El primer día del mes de Junio los niños y niñas de las escuelas asistimos a una típica romería que se celebra en la cima de una montaña que está a más de mil metros sobre el nivel del mar.

Se conoce la tal montaña por el nombre de Sta. Fé.

Yo me levanté antes de las cuatro de la mañana.

Junto con otra compañera de colegio, su madre y hermana nos dirigimos a Orgañá, donde esperamos a los escolares y Sres. Maestros que ha-

bian de llegar de Figols y cuyo trayecto lo hicieron en camión.

Una vez todos reunidos, empezamos a subir una cuesta que con un poco más de una hora tiene un desnivel de 300 metros.

Cuando nos cansábamos nos parábamos un poco, y otra vez a subir.

El camino es siempre entre un bosque espeso de pinos y la sombra hacía que no notáramos tanto el calor del Sol.

Cuando llegamos a la cima dejamos la comida todos juntos en un mismo sitio y nos fuimos a una ermita en donde hay una boa de cinco a seis metros de larga.

Es una serpiente muy bonita, larga y gorda. Dicen que la llevaron de América y el Sr. que la llevó, cuando era viva, creyendose que era

un tronco, se sentó encima de ella . Con el peso del hombre se despertó y entonces prometió él que si podía salvarse de la fiera y la podía matar, la llevaria a Sta Fé, ermita cercana a Orgañá y pueblo en donde él habia nacido .

Una vez vista la serpiente y contemplar la gran extensión de terreno que se dominava desde la ermita nos volvimos al sitio donde habíamos dejado la merienda .

Allí habia unas 400 personas entre grandes y pequeños , que también subieron a pasar un día al campo .

Unos jugaban , otros preparaban la comida, otros contemplaban el panorama y otros miraban lo que hacian los demás .

Habia cuatro músicos que tocaban y los jóvenes bailaban .

A las 12 un empleado municipal de Orgañá hizo un pregón invitando a los forasteros a que hicieran una hilera de gente y a los que eran del pueblo, otra .

Cuando todos estábamos bien arreglados , nos entregaron un pan que regalaba el Ayuntamiento y cuya forma en nada se parece al que venden en las panaderias .

Una vez recogido el pan , nos fuimos todos en un mismo sitio y comimos con mucho apetito y alegría .

Cuando terminamos de comer, ya los músicos empezaban a tocar , bailaron otra vez y esta vez tambien bailamos algunos niños y niñas .

Oimos tres o cuatro piezas y al final de ellas cogidos los objetos que llevabamos , regresamos a Orgañá .

Durante el camino recogimos unos cuantos fósiles .

En Orgañá nos esperaba el camión de nues-

tro pueblo , subimos en él y llegamos a Figols
contentísimos de lo bien que transcurrió el día
y las cosas nuevas que conocimos .

Juan Serradell (12 años)

Dibujos y clichés de Miguel Soláns (13 años)

LA NINA MEVA

Tinc una nina que
es diu Merceneta.

Cada dia amb la
meva germaneta
hi juguem.

Li poso el vestidet,
la pentino i la por-

ta a passejar perquè no plori .

Sempre busco retallets per poder-li fer força
vestidets i així poder anar ben mudada. Quan
els hi faig, els hi tinc d'emprovar moltes vega-
de i a voltes no li puc posar perquè li he fet
xic .

Carmeta Ginestà

9 anys

Dibuix i cliché de Joan Serradell (12 anys)

M'HAVIA ENGANYAT

Ahir a la tarde estava guardan les vaques de
"cal Grau" al prat de Segre i vaig sentir el so-
roll fort d' un motor .

Jo creia que era un camió que passava per la
carretera d'Organyà i vinga mirar i mirar i no
el veia .

Després vaig sentir que el soroll es feia més
fort i sobre el meu cap, i llavors vaig mirar en-
laire i vaig veure que era un aeroplà molt
gros de tres motors .

M'havia enganyat !

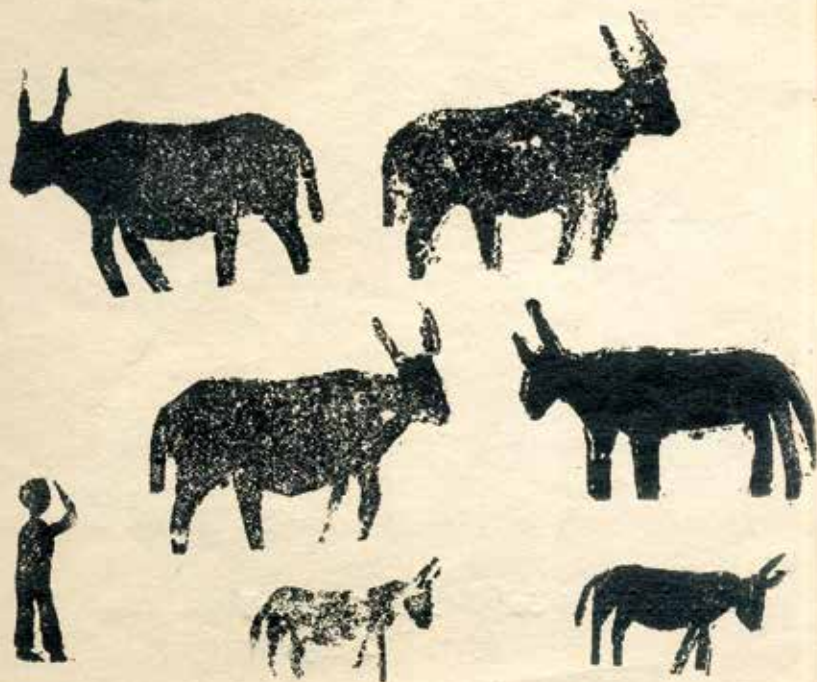
Em va agradar molt perquè no em veiem gai-
res i també perquè a vegades el soroll es sen-
tia fort i altres vegades fluix i semblava que to-
quessin música allí dalt .

M'agradaria molt pujar a un aeroplà però tam-
bé em faria por perquè podriem caure quan
estessim tan alts .

Rafel Puigcercós

10 anys

Dibuix i clixé de Rafel Puigcercós (10 anys)

Dibuix i clixé de Joan Serradell
12 anys

QUAN ERA PETITA

Una vegada, quan era petita, vaig anar a buscar llenya amb el pare, al bosc de Boroliu.

Mentre estàvem per allí vàrem trobar una conillera (un cau). El pare la va mirar . Hi havia dos conillets molt petitets , que encara no hi veien .

Llavors , el pare va dir : Matem-los , perquè igual es moriran puig quan vingui la seva mare , amb l'olor coneixerà que hem vingut i s'en tornarà, els deixarà sols , per salvar-se ella deixarà morir als seus fillets. Els avorreix .

Però jo vaig dir :

— No els matem pare , que m'els emportaré a casa per jugar .

Així ho vàrem fer .

En arribar a casa els vaig ensenyar a la mare tota contenta i ella va dir :

— El que podries fer es fer-los menjar a la gata que s'engreixarà .

Com que jo estimava molt a la gateta i aquesta tenia un gatonet xic, xic, vaig pensar que la mare tenia molta rao, i els hi vaig donar .

La gateta, n'agafà un amb les dents i s'el emporta cap dalt on tenia el seu fillet . Llavors tornà a buscar l'altre i també s'el emporta .

Van passar uns quans dies, fins que un dia va

rem anar a dalt i veiérem que els dos conillets corrien tots espavilats . En veure'ns es van posar a correr cap al niu del gatet i la gateta els donava mamá .

Vaig tenir una gran alegria i allavors encara em vaig estimar més a la gateta per lo bona que havia estat . Va estimar més als conillets que la seva propia mare .

Maria Montaner

EL TALP

Aquet mati he anat a la reguera a rentar-me els peus i les cames .

Estava acotxat netejant-me els peus i tot d'una i casi be per sobre dels peus, m'ha pasat una rata corren molt .

Jo he tingut un sust i m'he posat a cridar .
Al sentir els meus crits han sortit de casa se-
va moltes dones per veurer el que passava i al
veurer la rata han dit :

— Ca , no , això no es una rata , això es un
talp .

Ens posàrem tots a correr darrera del talp i
jo amb un bastó llarc i groixut que portava , el
vaig encertar d'un cop i el vaig matar .

Vicenç Espunyes
8 anys

Dibuix i clixé del mateix nen

EL GAT DE CASA

A casa nostra tenim un gatet molt mansoi . Es
diu Xilín .

Quan li passo la ma pel cap, després pel coll,
i vaig seguin per tot el seu cos, aquella pell de
seda tan fina , ell està tot content .

De vegades quan li faig una carícia , allarga
la poteta com si volgués saludar .

¡ Quin gatet mes amable !

S'en va cap a l'era tot tranquil per agafar les
rates.

L'altre dia el vaig xafar i em va clavar les urpes
a la ma i ¡ Quina sangrera em va sortir ! . Tam-
bè es un animal ben ipòcrita perquè demost-
ra-va que erem molt amiguets i al més petit descuit,
ja em clavà les urpes .

Nuria Sala
10 anys

Dibuix i clixé de la mateixa nena

PORQUÉ NO FUÍ A LA ESCUELA

Mi mamá se fué a Barcelona, porque mi herma-
na que servia allá , se puso enferma . Estuvo un

mes fuera y yo hacia de ama de casa . Hacía la comida para mi padre , mi hermano y yo . Fre - gaba, lababa, escobaba y daba de comer a los tocinos, a los conejos, gallinas y polluelos .

Mi padre decía que todo lo hacía muy bien y que comiera mucho cuando él estuviera fuera para la merienda .

Me gustaba mucho hacer las faenas de casa y procuraba tenerlo todo a punto y en orden .

Algunas veces sentía añoranza por mi madre pero pensaba que mejor la necesitaba mi hermana que no yo , porque ella estaba enferma y quería que se curase .

No sabíamos el día que llegaría mi madre y mi hermana porque ésta ya estaba buena y yo todos los días pensaba . — A ver si llega hoy .

Hasta que un día me dije . — Hoy llegarán . I me puse a fregar la mesa i los cántaros para lo encontrasen bien limpio .

Llegó la noche y oímos que subían la escalera y yo dije — Ya están aquí . Ellas eran .

Todos nos pusimos muy contentos les abrazamos mucho .

Ahora ya vuelvo a colegio y mi hermana está restablecida .

Nuria Serradell

12 años

Dibujo y cliché de la misma niña

Durant aquest curs hem tingut el goig d' establir intercanvi amb :

Vida Escolar de Sant Vicenç de Castellet

Endavant „ Plana Rodona

Avant „ Vilafranca del Penedès

Batec „ „ „ „

Inquietud de Menarguens

L' amic de Cervera

L'alegria d'Oló — d'Olò

Sempre avant de Corbera de Llobregat

Treball „ Plana Rodona

L'escolar „ Massanet de Cabrenys

Roldán „ „ „ „

Llum „ Sant Pere Molanta

El Carol „ Vallbona d'Anoia

Cultura infantil d'Arbeca

Al publicar aquest darrer número de curs salutem als companys d'intercanvi i als seus respectius Srs. Mestres, fins al proper curs.

Annex 1

Total d'alumnes i tipus de contingut publicat a cada número de Narieda

Revista Narieda		Contingut		
Números		Total	Textos	Clixés
01	Octubre, 1935	20	13	7
02	Novembre-desembre 1935	26	16	10
03	Gener-febrer 1936	23	13	10
04	Març 1936	20	11	9
05	Abril 1936	10	7	3
06	Maig 1936	15	8	7
07	Juny-juliol 1936	14	7	7

Alumnes				
Total	Nens	% Nens	Nenes	% Nenes
16	12	75	4	25
19	10	52,6	9	47,4
13	9	69,2	4	30,8
12	8	66,7	4	33,3
19	12	63,2	7	36,8
10	7	70	3	30
10	6	60	4	40

Annex 2

Relació d'alumnes i total de participacions (textos i clixés) a cada número de Narieda

Alumnes	
Cognom i nom	Edat
Batlletbó, Rosita	7
Busquets, Celestí	9
Busquets, Eduard	9
Choi, Josep	7
Colell, Pere	7
Espunyes, Angeleta	9
Espunyes, Ivo	9
Espunyes, Júlia	13
Espunyes, Núria	8
Espunyes, Vicenç	8
Estragués, Juanita	6
Estragués, Maria	12
Estragués, Martí	9

Participació en els números de Narieda							
Total	01	02	03	04	05	06	07
1			1				
5	1	1	1		2		
2	1	1					
2	1					1	
4		1	1	1	1		
2	1					1	
4		1		1	2		
1			1				
1			1				
4			2		1		1
1		1					
3	1	1			1		
2	1	1					

Alumnes	
Cognom i nom	Edat
Estragués, Nati	11
Estragués, Rosalia	13
Estragués, Rosaura	6
Ginestà, Carmeta	9
Muntané, Maria	
Obiols, Antonieta	14
Obiols, Rosalia	6
Obiols, Roser	13
Puigcercós, Consol	12
Puigcercós, Lola	6
Puigcercós, Rafael	10
Puigcercós, Victòria	10
Sala, Ignacio	13
Sala, Isidre	6
Sala, Josep Maria	8
Sala, Núria	10
Sarradell, Joan	12
Serra, Florenci	12
Serradell, Francesc	
Serradell, Núria	11
Solans, Miquel	12
Torres, Candelària	10

Participació en els números de Narieda							
Total	01	02	03	04	05	06	07
1						1	
2		1			1		
1		1					
2				1			1
1							1
1					1		
2					2		
1				1			
1			1				
1		1					
2			1				1
2		1		1			
5	2		1		1	1	
1		1					
5	2		1	1		1	
3				1	1		1
14	4	1	1	1	2	2	3
3				1	2		
1		1					
3		1				1	1
8	1	2		1	1	2	1
3	1		1		1		

Alumnes	
Cognom i nom	Edat
Torres, Maria	8
Torres, Pablo	13
Travé, Gui	6

Participació en els números de Narieda							
Total	01	02	03	04	05	06	07
1		1					
2		1		1			
1				1			

Annex 3

Relació d'alumnes participants en els continguts publicats a Narieda

Alumne	Número	Pàgina
[Alumnes de l'escola]	01	3
[Alumnes de l'escola]	01	4-6
[Alumnes de l'escola]	02	18
[Alumnes de l'escola]	03	12-13
Batlletbó, Rosita	03	13
Busquets, Celestí	01	12
Busquets, Celestí	02	15
Busquets, Celestí	03	11
Busquets, Celestí	05	9
Busquets, Celestí	05	12-13
Busquets, Eduard	01	13
Busquets, Eduard	02	6
Choi, Josep	01	9
Choi, Josep	06	5

Títol publicació	Idioma	Autoria text	Autoria clixé	Autoria dibuix
Reconeixença	Català	X	X	
Fígols	Castellà	X	X	
Uns regals	Català		X	
De canellas	Castellà	X	X	X
Una ruca	Català	X	X	
El gat Mickey	Català	X	X	X
La primera nevada	Català	X	X	X
Una visita dels parents	Català	X	X	X
Todos unidos	Castellà	X		
La pilota nova	Català	X		
Entreteniments. Xarada	Català	X		
Una cacera	Català	X	X	X
El nostre periòdic	Català	X		
La ruca	Català	X		

Colell, Pere	02	9
Colell, Pere	03	8-9
Colell, Pere	04	7
Colell, Pere	05	9
Espunyes, Angeleta	01	8
Espunyes, Angeleta	06	11-12
Espunyes, Ivo	02	11
Espunyes, Ivo	04	8-9
Espunyes, Ivo	05	5
Espunyes, Ivo	05	9
Espunyes, Júlia	03	13
Espunyes, Núria	03	4-5
Espunyes, Vicenç	03	3
Espunyes, Vicenç	03	8
Espunyes, Vicenç	05	3-4
Espunyes, Vicenç	07	10-11
Estragués, Juanita	02	14
Estragués, Maria	01	9
Estragués, Maria	02	12-13
Estragués, Maria	05	6-8
Estragués, Martí	01	11
Estragués, Martí	02	10-11
Estragués, Nati	06	4-5
Estragués, Rosalia	02	8
Estragués, Rosalia	05	6-8

La carícia d'una mula	Català	X	X	X
Collint olives	Català	X		
Historieta muda	Català		X	X
Todos unidos	Castellà		X	X
Un bateig	Català	X		
El nostre jardinet	Català	X	X	X
El cantiret	Català	X		
A la feria	Castellà	X	X	X
Un dia de molta magica	Català	X		
Todos unidos	Castellà	X		
Una ruca	Català		X	X
A la nostra plana	Català	X		
Carnaval	Castellà	X		
Les nostres vaques	Català	X	X	X
Anant a Codonyes	Català	X		
El talp	Català	X	X	X
Quitxalla	Català	X		
El nostre periòdic	Català	X		
Observando	Castellà		X	X
Tomaset	Català		X	X
Còrrer sense ganes	Català	X	X	
El metre	Català		X	
Anant a espedregar	Català	X	X	X
La nostra aviram	Català	X	X	X
Tomaset	Català	X		

Estragués, Rosaura	02	14
Ginestà, Carmeta	04	13
Ginestà, Carmeta	07	5
Muntané, Maria	07	8-10
Obiols, Antonieta	05	9
Obiols, Rosalia	05	5
Obiols, Rosalia	05	9
Obiols, Roser	04	6
Puigcercós, Consol	03	4
Puigcercós, Lola	02	15
Puigcercós, Rafael	03	7
Puigcercós, Rafael	07	6-7
Puigcercós, Victòria	02	5
Puigcercós, Victòria	04	15
Sala, Ignacio	01	7
Sala, Ignacio	01	13
Sala, Ignacio	03	10
Sala, Ignacio	05	12-13
Sala, Ignacio	06	6-7
Sala, Isidre	02	7
Sala, Josep Maria	01	11
Sala, Josep Maria	01	13
Sala, Josep Maria	03	9

Quitxalla	Català	X		
La carretera nova	Català	X	X	X
La nina meva	Català	X		
Quan era petita	Català	X		
Todos unidos	Castellà	X		
Quan seré gran	Català	X		
Todos unidos	Castellà	X		
El nostre vedellet	Català	X	X	X
Al mercat	Català	X	X	X
Una nit de por	Català	X		
La lloca i els pollets	Català	X	X	X
M'havia enganyat	Català	X	X	X
Els coloms	Català	X		
Anant a Organyà	Català	X		
Apuntes de la Fiesta de la Raza	Castellà	X		
Entreteniments. Logogrif numèric	Català	X		
Si hagués estat un conill	Català	X	X	X
La pilota nova	Català	X		
La papallona	Català	X		
A la muntanya	Català	X		
Per les gallines	Català	X		
Entreteniments. Endevinalla	Català	X		
A vora del riu	Català	X	X	X

Sala, Josep Maria	04	9-10
Sala, Josep Maria	06	8-9
Sala, Núria	04	13-14
Sala, Núria	05	9
Sala, Núria	07	11-12
Sarradell, Joan	01	6-7
Sarradell, Joan	01	7
Sarradell, Joan	01	8
Sarradell, Joan	01	10
Sarradell, Joan	02	3-5
Sarradell, Joan	03	6-7
Sarradell, Joan	04	12-13
Sarradell, Joan	05	3-4
Sarradell, Joan	05	12-13
Sarradell, Joan	06	1-3
Sarradell, Joan	06	6-7
Sarradell, Joan	07	1-5
Sarradell, Joan	07	5
Sarradell, Joan	07	8-10
Serra, Florenci	04	10-11
Serra, Florenci	05	9
Serra, Florenci	05	12-13
Serradell, Francesc	02	16
Serradell, Núria	02	10-11

La nieve de hoy	Castellà	X	X	X
El "Rillo"	Castellà	X		
Les truites	Català	X		
Todos unidos	Castellà	X		
El gat de casa	Català	X	X	X
Bolets	Català	X	X	X
Apuntes de la Fiesta de la Raza	Castellà	X		
Un bateig	Català		X	X
La meva gallineta	Català		X	X
Una visita interesante	Castellà	X	X	X
El nostre poble	Català	X	X	X
Un dolmen	Castellà	X	X	X
Anant a Codonyes	Català		X	X
La pilota nova	Català	X		
Yo...	Castellà	X	X	X
La papallona	Català		X	X
Romería	Castellà	X		
La nina meva	Català		X	X
Quan era petita	Català		X	X
Els nostres jocs	Català	X	X	X
Todos unidos	Castellà	X	X	X
La pilota nova	Català	X		
Somnia... una nit que....	Català	X	X	X
El metre	Català	X		X

Serradell, Núria	06	13
Serradell, Núria	07	12-14
Solans, Miquel	01	7
Solans, Miquel	02	7
Solans, Miquel	02	17
Solans, Miquel	04	3-5
Solans, Miquel	05	12-13
Solans, Miquel	06	8-9
Solans, Miquel	06	10-11
Solans, Miquel	07	1-5
Torres, Candelària	01	10
Torres, Candelària	03	5-6
Torres, Candelària	05	8
Torres, Maria	02	14
Torres, Pablo	02	12-13
Torres, Pablo	04	14-15
Travé, Gui	04	5

L'espanta ocells	Català	X	X	
¿Por qué no fui a la escuela?	Castellà	X	X	X
Apuntes de la Fiesta de la Raza	Castellà	X		
La meva gateta	Català	X		
Entreteniments. Logogrif numèric i endevinalla	Català	X		
D'excursió	Català	X	X	X
La pilota nova	Català	X		
El "Rillo"	Castellà		X	X
La rata	Castellà	X	X	X
Romería	Castellà		X	X
La meva gallineta	Català	X		
La pollicada	Català	X	X	X
Una gitanada	Català	X		
Les sabatetes del gat	Català	X	X	X
Observando	Castellà	X	X	X
Una mala cacera	Català	X	X	X
El més petit	Català	X		

Annex 4

Relació de l'intercanvi de Narieda amb altres revistes escolars

Revista	Localitat/municipi
Vida Escolar	Sant Vicenç de Castellet
L'Alegria d'Oló	Santa Maria d'Oló
Inquietud	Menàrguens
Endavant	La Plana de Rodona/ Vilafranca del Penedès
Treball	La Plana de Rodona/ Vilafranca del Penedès
Sempre Avant	Corbera de Llobregat
Batec	Vilafranca del Penedès
Avant	Vilafranca del Penedès
El Carol	Vallbona d'Anoia
Cultura infantil	Arbeca
L'escolar	Maçanet de Cabrenys
Roldán	Maçanet de Cabrenys
Llum	Sant Pere Molanta/ Olèrdola

	Números de Narieda on consta l'intercanvi						
Comarca	1	2	3	4	5	6	7
Bages			X	X		X	X
Moianès			X	X	X	X	X
La Noguera			X	X	X	X	
Alt Penedès			X	X	X	X	
Alt Penedès			X				X
Baix Llobregat			X	X	X	X	X
Alt Penedès			X	X	X	X	
Alt Penedès				X	X	X	X
L'Anoia						X	X
Les Garrigues						X	X
Alt Empordà							X
Alt Empordà							X
Alt Penedès							X

Entitats col·laboradores

Col·laboracions particulars

Antoni Fiol Colomar

Ca la Pepeta

Cal Finestres

Cal Naixo

Cal Piulats

Construccions Finestres,

Jordi Finestres

Cristina Orduña

David Saez

Enric Puyoles Garcia

Era Piulats

Joan Fité Perich

Josep Maria Vilaplana

Maria i Antonio (Terrassa)

Maria Rosa Sarradell Estragués

Mercè Finestres Ginestà

Núria Riart Serradell

Gràcies als participants del sorteig de la panera

